መጽሄት
ትምህርቲ ሰንበት

መጋቢት - ሚያዝያ 2023

እምነት ክርስቶስ ቤተ ክርስትያን

ናይ እምነት ክርስቶስ ቤተ ክርስትያን

መጽሄት ትምህርቲ ሰንበት

መጽሄት ትምህርቲ ሰንበት እምነት ክርስቶስ ቤተ ክርስትያን፡ ካብ ንሽድሽተ ዓመት ዝተዳለወ ኣርእስትታት ናይ መጽሓፍ ቅዱስ እዩ። ብዙሕ ካብቲ መግለጺ ሓሳባት ካብ ናይ ፐልበት መጽሓፍን ካብ ናይ ካልኦት መጽሕፍቲ ብዛዕባ መጽሓፍ ቅዱስ ዚገልጽን ዝተዋጽኤ እዩ። ቀዳማይ ሕታም ኣብ እምነት ምስዮን ደቀምሓረ ኤርትራ ተጻሕፈን ተሓትመን፡፡

ዕለት	**ኣርእስቲ**	**ገጽ**
መጋቢት 5/	ስርዓት ቅዱስ ቁርባን	3
መጋቢት 12/	ጻዕሪ ሞት ናይ ጌተሰማኔ	9
መጋቢት 19/	የሱስ ኣብ ቅድሚ ሊቀ ካሆናት	14
መጋቢት 26/	የሱስ ኣብ ቅድሚ ጲላጦስ	19
ሚያዝያ 2/	ስቅለት የሱስ	25
ሚያዝያ 9/	ትንሳኤ የሱስ	30
ሚያዝያ 16	ኣብ መገዲ ኤማሁስ	35
ሚያዝያ 23	ጴጥሮስን እቲ ዝተንሰኤ ጐይታን	40
ሚያዝያ 30	ናይ መወዳእታ ቓላት የሱስ	45

ስርዓት ቅዱስ ቁርባን

ቅዱስ ጽሑፍ- ማር.14፥12-26

12. በታ ገንሸል ፋስጋ ዝሕረደላ ቐዳመይቲ መዓልቲ በዓል ቅጫ፡ ደቀ መዛሙርቱ፡ ገንሸል ፋስጋ ኽትበልዕ፡ ናበይ ኬድና ኽንዳልወልካ ትደሊ? በልዎ።

13. ካብቶም ደቀ መዛሙርቱ ክልተ ልኢኹ ድማ፡ ናብ ከተማ ኪዱ፡ ኣብኡ ዕትሮ ማይ እተሰከመ ሰብኣይ ክትረኽቡ ኢኹም፡ ንእኡ ሰዓብዎ።

14. ኣብታ ዝኣተዋ ከኣ ነቲ ብዓል ቤት፡ ምስ ደቀ መዛሙርተይ ገንሸል ፋስጋ ዝበልዓላ ቤት ኣጋይሽ ኣበይ እያ? ይብለካ ኣሎ መምህር፡ በልዎ።

15. ንሱ ከኣ ኣብ ደርቢ እተነጽፈን እተዳለወን ኣዳራሽ ኬርእየኩም እዩ። ኣብኡ ኣዳልውልና፡ በሎም።

16. እቶም ደቀ መዛሙርቲ ኸዱ፡ ናብታ ከተማ ከኣ መጹ፡ ከምቲ ዝበሎም ደማ ረኸቡ፡ ገንሸል ፋስጋውን ኣዳለዉ።

17. ምስ መሰየ፡ ንሱ ምስቶም ዓሰርተው ክልተ መጸ።

18. ኣብ መኣዲ ተቐሚጦም ክበልዑ ኸለዉ፡ የሱስ፡ ሓደ ኻባኻትኩም፡ እቲ ምሳይ ዚበልዕ፡ ኬትሕዘኒ እዩ፡ ኢለ ብሓቂ እብለኩም ኣለኹ በለ።

19. ኪጕህዩ - መሩ፡ በብሓደ ከኣ፡ ኣነ ደኾን እኸውን? በሉ።

20. ንሱ ከኣ በሎም፡ ካብቶም ዓሰርተው ክልተስ ሓደ፡ ምሳይ ኣብ ጻሕሊ ዚጠልቕ፡ እዩ።

21. ወዲ ሰብሲ፡ ከምቲ ብዛዕባኡ እተጻሕፈ፡ ይኸይድ። እቲ፡ ወዲ ሰብ ብእኡ ዚታሓዝ ሰብኣይ ግና ወይለኡ። እቲ ሰብኣይ እትስ እንተ ዘይውለድ ምሔሾ ኔይሩ።

22. ኪበልዑ ከለዉ ድማ፡ እንጌራ ኣልዒሉ፡ ባሪኹ ቈረሰ፡ ንኣታቶም ከኣ ውሰዱ፡ እዚ ስጋይ እዩ፡ ኢሉ ሃቦም።

23. ጽዋእ ኣልዒሉ ድማ ኣመስጊኑ ሃቦም፡ ኵሎም ካብኡ ሰተዩ።

24. ንሱ ከኣ በሎም፡ እዚ ምእንቲ ብዙሓት ዚፈስስ ናይ ሓዲሽ ኪዳን ደመይ እዩ።

25. ክሳዕ እታ መዓልቲ እቲኣ ኣብታ መንግስቲ ኣምላኽ ሓድሽ ክሳዕ ዝሰትዮ፡ ካብ ፍረ ኦም ወይኒ ኣይክሰትን እየ፡ ኢለ ብሓቂ እብለኩም ኣለኹ በሎም።

26. መዝሙር ምስጋና ምስ ዘመሩ ከኣ፡ ናብ ደብረ ዘይቲ ደየቡ።

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡፡ ውሰዱ፡ ብልዑ፡ እዚ ምእንታኹም እተዋህበ ስጋይ እዩ፡ እዚ

ንመዘከርታይ ግበርዎ። 1ይ ቈረንቶስ 11፡24።

መዓልታዊ ትምህርቲ

ጊዜ፡፡ ሓሙስ ምሸት፡ ብሚያዝያ 6፡ ኣብ መበል 33 ዓመት ዕድመ የሱስ።

ሰፈር፡፡ ኣብቲ ኣብ የሩሳሌም ዝርከብ ላዕላዋይ ደርቢ ተባሂሉ ዚስመ።

ቀንዲ ሓሳባት፡፡ ኣብዚ ናይ ሎሚ ትምህርትና ብዛዕባ ስርዓት ቅዱስ ቁርባን ክንምሃር ኢና።

መግለጺ

1. ንበዓል ፋስጋ ዝተገብረ ምድላው፡፡ ጥ.12-26። በዓል ፋስጋ ኣይሁድ፡ ኣብ መበል 14 መዓልቲ ናይታ ቐዳመይቲ ወርሒ ናይ ኣይሁድ ማለት ወርሒ ኒሳን ምሸት ይጅምር። ክሳዕ መበል 21 መዓልቲ ከአ ይጸንሕ ነበረ። እታ ቐዳመይቲ መዓልቲ ናይዚ በዓልዚ፡ በዓል ቅጫ ትበሃል ነበረት። ቅጫ ምልክት ናይ ሰለስተ ነገራት ነበረ። 1) ደቂ እስራኤል ካብ ግብጺ ኪወጹ ከለዉ ብቕልጡፍ ስለ ዝወጹ ዝቦኽዐ እንጌራ ኪበልዑ ኣይከኣሉን። ዘጽ. 12፡34-39። 2) ምልክት ናይቲ ኣብ ግብጺ ዝነበሮም ጸበባ ድማ ነበረ። ዘዳ.16፡3። ምልክት ናይቲ ኣብ ባርነት ሓጢኣት ዚርከብ ጸበባውን እዩ። 3) ቀንዲ ምልክቱ ግና፡ ምልክት ናይ ንጹህ ህዝቢ ነበረ። መባከዕቲ ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ኵሉ ጊዜ ምልክት ናይ ዘይንጽህና እዩ።

እቶም ደቀ መዛሙርቱ ንየሱስ፡ "ገንሸል ፋስጋ ክትበልዕ፡ ናበይ ኬድና ክነዳልወልካ ትደሊ?" ኢሎም ሓተትዎ። በዚ በዓልዚ፡ እዚ ዝስዕብ ነገራት ኪዳሎ ነበሮ። እተነጽፈትን እተዳለወትን ደርቢ፡ ዘይቦኽዐ እንጌራ፡ መሪር ኣሕምልቲ፡ ጽማቕ ወይኒ፡ ኣብ ሞንጎ ሰዓት ሰለስተን ሰዓት ሓሙሽተን ኣብ ቤት መቕደስ ዝተሓርደ ገንሸል።

የሱስ ንጴጥሮስን ዮሃንስን ነዚ ዝሰማዕናዮ ነገራት ኬዳልው ለኣኾም። "ናብ ከተማ ኺዱ፡ ኣብኡ ዕትሮ እተሰከመ ሰብኣይ ክትረኽቡ ኢኹም፡ ንእኡ ሰዓብዎ፡" ኢሉ ኣዘዞም። እቲ ዘይቦኽዐ ቅጫ ብሰብኡት ብጥንቃቐ ኪዳሎ ነበሮ። ነፍሲ ወከፍ ስድራቤት ነቲ ቕጫ መቑምጥዒ ዚኸውን ኣጸቢቑ ጽሩይ ማይ ከምጽእ ነበሮ። በዚ እዋንዚ ኣንስቲ እየን ማይ ዝወርዳ ዝነበራ፡ ግናኸ እቲ ሰብኣይ ማይ ዝወርድ ዝነበረ ምእንቲ እቲ በዓ ል ኢሉ ከዉኑ ኣይተርፍን። የሱስ ነቶም ደቀ መዛሙርቲ እቲ ሰፈር ኣበይ ምኻኑ ኣግሂዱ ዘይነገሮም ምናልባት ምእንቲ ይሁዳ ከይፈልጥ እሞ፡ ኣብ መንጎ ናይ መወዳእታ ድራሩ ከየትሕዞ ኢሉ ይኸውን።

እቶም ደቀ መዛሙርቲ ነቲ ብዓል ቤት፣ "እታ ቤት ኣጋይሽ ኣበይ እያ?" ኢሎም ኪሓትዎ ነበሮም። የሱስ ምስቲ ዋና ቅድም ዝተዛረበ ይመስል። ምናልባትውን ነቲ በዓ ል ቤት ኣቐዲሙ ከይተዛረቦ፣ ብዝመጸ ቤቱ ኪህቦ ፍቓደኛ ከም ዝኸውን ይፈልጥ ነይሩ ይኸውን። በዚ እዋን ናይ ፋስጋ ኣጋይሽ ምቕባል ኣብ የሩሳሌም ዓቢ ሓላፍነት ነበረ። ኣጋይሽ ይቕበሉ፣ ፋስጋ ዘብዕልሉ ቤት ከኣ ይህብዎም ነበሩ። የሱስን እቶም ካልኦት ደቀ መዛሙርቱን እናተጸበዩ ከለዉ፣ ክልተ ካብ ደቀ መዛሙርቲ የሱስ ናብቲ ዝተሓበረሎም ቤት ከይዶም ነቲ በዓል ዚኸውን ነገራት ኣዳለዉ።

2. **ኣብ ላዕላዋይ ደርቢ።** ሉቃ. 22፥14-16። የሱስ ናብቲ ላዕላዋይ ደርቢ ኣምስዩ ኪኸይድ ተበገሰ። ጸሓይ ዕራርቦ፣ ሰዓት ሹዱሽተ ኣቢሉ ከኣ ናብኡ በጽሐ። ከም ኣቈጻጽራ ኣይሁድ፣ ካብ ጸሓይ ዕራርቦ ናይ ሓሙስ ኣትሒዙ እታ መዓልቲ ሞቱ ተ- መረት።

3. **ቀዳማይ ሰፈር ንምሓዝ ዝተገብረ ውድድር።** ሉቃስ 22፥24። ኣብ መኣዲ ምስ ተቐረቡ፣ ኣብ ሞንጎ እቶም ደቀ መዛሙርቱ ክትዕ ተላዕለ። ምኽንያት ናይቲ ኣብ ዮሃ.13፥1-20 ዚርከብ ምዕዶ፣ እቲ በዚ እዋን እዚ ዝተላዕለ ክርክር፣ ከይኩነ ኣይተርፍን። ምናልባት ነዚ ክርክር እዚ ዘላዓዓሉ፣ ገሊኦም እቲ ዝበለጸ ሰፈር ኣብ መኣዲ ስለ ዝደለዩ ይኸውን። ወይ ከኣ ኣእጋር ናይቶም ደቀ መዛሙርቲ ምሕጻብ ስለ ዝኣበዩ ይኸውን።

ስሰዐ ዝመልአ መንፈስ፣ ናይ ሰይጣን እምበር፣ ናይ ክርስቶስ ኣይኮነን። መንፈስ ናይ ገሃነም እምበር፣ ናይ ሰማይ ኣይኮነን። ኪጽብጸብ ዘይከኣል ክፍኣትን ኪንገር ዘይከኣል ጓህን ከኣ የምጽእ።

4. **የሱስ ኣእጋር ደቀ መዛሙርቱ ይሓጽብ።** ዮሃ.13፥1-20። ሉቃስ 22፥24-30። ኩሎም ኣብቲ መኣዲ ኮፍ ምስ በሉ፣ የሱስ ኣእጋሮም ኪሓጽቦም - መረ። እዚ ተግባርዚ በቶም ደቀ መዛሙርቲ ኪፍጸም ዝግባእ ነበረ፣ ግናኸ ሓደ እኳ ዝገብሮ ኣይተረኽበን። እቶም ደቀ መዛሙርቲ ምስቲ ጻህርን ደሮናን ናይቲ መገሻ፣ ኣእጋሮም ከይተሓጽቡ ተቐረቡ። ከምቲ ልማዶም፣ ሓደ ተንሲኡ ኣእጋሮም ኪሓጽብ ይግባእ ነበረ፣ ግናኸ ኣብ ክርክሮም ስለ ዝነበሩ ኣጽቀጡ። የሱስ ምስ ተዓዘቦም ተንሲኡ ኣእጋሮም ሓጸበ። እዚ ምስ ረኣዩ፣ ጴጥሮስን እቶም ካልኦት ደቀ መዛሙርትን ሕልናኦም ኪወቕሶም - መረ፣ በቲ ግብሮም ከኣ ሓፈሩ።

ቅርጺ ጥራይ ዘይኮነስ፣ ከምዚ ዝበለ መንፈስ ናይ የሱስ ኪህልወና ይግባእ። ብቕርጺ ከምቲ የሱስ ዝገበሮ እናገበርና፣ ካልእ መንፈስ ከነርኢ ንኽእል ኢና። እቲ ምእንቲ ንኻልኦት ከዕርፍ ኢሉ ዝተሓተ ስራሕ ዚገብር፣ እቲ ምእንቲ ሰባት ካብ

ሓጢኣት ሓራ ኪወጹ ዚከኣሎ ዚገብር፡ እቲ ንገዛእ ርእሱ ረሲዑ፡ መዓርግን ሽመትን ከይደለየ፡ ንኻልኦት ዚሕግዝን ዘገልግልን፡ ንድኻታትን ሕሙማትን ንዝተናዕቁን ሓጋዚ ኦምን ዓርኮምን ዚኸውን፡ ከምቲ ክርስቶስ ንደቀ መዛሙርቱ ዝገበረሎም፡ ከምኡ ይገብር ኣሎ ማለት እዩ።

5. ፋስጋ ኣይሁድ፡፡ ድሕርዚ ከምቲ ልማድ ኣይሁድ ጌይሮም ኣብዓሉ።

ምልክት ናይቲ ኣብቲ በዓል ናይ ኣይሁድ ዚግበር ነገራት ከምዚ ዚስዕብ እዩ።

1) እዚ በዓልዚ፡ በዓል ናይ ሓድሽ ዓመት ናይ ኣይሁድ ነበረ። 2) እቲ ዘጥፍእ መልኣኽ ኪሓልፍ ከሎ፡ ብዘይ ጉድኣት ስለ ዝሓለፎም፡ መለኮታዊ ሓልዮት ናይ ኣምላኽ ንደቂ እስራኤል ዘርኢ በዓል ነበረ። 3) መዘከርታ ናይቲ ካብ ባርነት ግብጺ ዝወጹሉን፡ ንኣምላኽ እተቐደሱ ፍሉያት ህዝቢ ዝከፈሉን ነበረ። 4) እቲ መስዋእቲ ምልክት ናይቲ ንሓጢኣቶም ዚኸውን ምትዕራቕ እዩ። 5) እንጌራኦም መባልዕቲ ብዘይ ምህላዉ ከኣ፡ ምልክት ናይ ሓጢኣት ዘይምህላዉ፡ ማለት ንጽህና፡ እዩ። 6) እቲ መሪር ኣሕምልቲ ምልክት ናይ ጣዕሳ ወይ ንስሓ እዩ። 7) ብሓፈሽኡ እቲ በዓል ምልክት ናይ ምጽኣት እቲ መድሓኒ እዩ።

6. ንይሁዳ ዝተዋህበ ስምዕታ፡፡ ጥ.18-21። ዮሃ.13፡21-28። ኮፍ ኢሎም እናበልዑ ከለዉ፡ የሱስ ብሓደ ካብቶም ደቀ መዛሙርቱ ልቡ ተሰብረ። ይሁዳ ቅድምዚ እዋንዚ፡ ንየሱስ ኪሸጦ ድሮ ተሰማሚዑ ነበረ፡ ግናኸ፡ ብገርሁ ኬትሕዞ ኣይከኣለን። የሱስ ቅድሚቲ ግብሪ ምፍጻሙ፡ ምእንቲ ኪጠዓስ ኢሉ ንይሁዳ ስምዕታ ሃቦ። ነቶም ደቀ መዛሙርቱ ንኹሎም፡ ሓደ ካባታቶም ከም ዜትሕዞ ነገሮም። እቶም ካልኦት ኣዝዮም ጕሂዩ እሞ፡ "ኣነዶ እየ፡" እናበሉ በብሓደ ኪሓትዎ - መሩ። የሱስ ከምዚ ኪብሎም ከሎ፡ እዚ ሰብዚ እዩ ኢሉ ኣይሰመየን። ይሁዳ ግና ስለ ዝተፈለጠ ብሓርቖትን ብሕፍረትን ካብቲ ሰፈር ወጸ።

7 ንጴጥሮስ ዝተዋህበ ስምዕታ። ማር.14፡27-31። እቲ ንጴጥሮስ ዝተዋህበ ስምዕታ፡ በዚ እዋንዚ ከይኮነ ኣይተርፍን። ይሁዳ ቅድሚ እዚ እዋንዚ ወጺኡ ነበረ፡ ግናኸ ንኹሎም ምእንቲ ከይወድቁ ምጥንቃቕ ኣድልዩም።

8. ስርዓት ቅዱስ ቊርባን። ጥ.22-25። የሱስ ከኣ ኣልዒሉ ነቲ ኣብ ቅድሚኡ ዝነበረ እንጌራ ቖረሶ። እቲ እንጌራ ምልክት ናይቲ ምግቢ ናይ ነፍሲ ዝኾነ የሱስ እዩ። ምቈራስ ናይቲ እንጌራ፡ ምልክት ናይቲ ምእንታና እተቖርሰ ኣካላት የሱስ እዩ። "ውሰዱ፡ ብልዑ፡ እዚ ስጋይ እዩ፡ በሎም።" ጳውሎስን ሉቃስን፡ "እዚ ንመዘከርታይ ግበርዎ ዚብል ወሰኹ። እዚ ማለት፡ የሱስ እቲ መንፈሳዊ እንጌራ ስለ ዝኾነ፡ ነቲ

እንጌራ ምስ ዚቕበልዎን ዚበልዕዎን፡ ብእምነት ተማቕልቲ ናይ የሱስን ምድሓኑን ከም ዚኾነ ዚገልጽ እዩ፡፡ የሱስ፡ ”እዚ ስጋይ እዩ፡” በለ። እዚ ከምቲ ካልእ የሱስ ዝበሎ ጌርና ክንርድኦ ኣሎና። ከምቲ ”እቲ ዘራኢ” ቃል ኣምላኽ እዩ፡ ኣነ ጉንዲ ወይኒ እየ፡ ዓጺድ ማለት መወዳእታ ዓለም እዩ፡ ኣነ ኣፍ ደገ እየ፡” ዝበሎ ጌርና ክንርድኦ ይግባእ። ስጋ የሱስ ብሓቂ እንተ ንበልዖ እኳ ኣይምጠቕመናን። ስለ ምንታይ ከምቲ ዝበላዕናዮ ኣይንከውንን ኢና። እቲ ዝበለጸ መግቢ እኳ እንተ ንበልዕ፡ ቅዱሳት ክንከውን ኣይምከኣልናን።

”ጽዋእ ኣልዒሉ።” ኣብዚ ናይ መወዳእታ ድራር ናይ ጐይታ ክነንብብ ከሎና፡ “ጽዋእ” ዚብል ደኣ እምበር፡ “ወይኒ” ዚብል ኣይንረክብን። ኣብዚ በዓልዚ፡ ዝመጸጸን ዝበክዩን ዘይስተን ዘይብላዕን ስለ ዝኾነ፡ እዚ “ጽዋእ” ዝብሎ ዘይቀንየ ጽማቕ ናይ ወይኒ እዩ ዝነበረ። “ሽዑ ጽዋእ ኣልዒሉ ኣመስገነ።” ኣብዚ ዘገርም ፍቕሪ ናይ የሱስ ክንርኢ ንክኣል - ብምፍሳስ ገዛእ ደሙስ፡ ኣመስገነ። ንሕና ደኣ ነቲ ዘለኣለም ህይወት ዚሃበና ዘገርም ፍቕሩን፡ ነቲ በረኸት ናይ ሰማይን፡ ዘለኣለማዊ ሕብረት ምስ ኣምላኽናን ዝሃበናን፡ ክንደይ ከነመስግኖ ዘይግበኣና። ኵሎም ተኻፈልቲ ናይቲ መስዋእቲ ናይ ምትዕራቕ ስለ ዝኾነ፡ ኵሎም እቶም ደቀ መዛሙርቲ ካብቲ ጽዋእ ሰተዩ።

እቲ ጽዋእ - ማለት እቲ ጽማቕ ወይኒ፡- ምልክት ናይቲ ምእንቲ ንኣና ከተዓርቐና ኢሉ ዘፍሰሶ ደሙ፡ ነበረ። ዘሌ.17፡14። ወይኒ ምእንቲ ኪጽሞቕ፡ ኪሕምተልን ኪሕምሽሽን ይግባእ። የሱስ ከኣ ብከምዚ ዝበለ መንገዲ ደሙ ምእንታና ኣፍሰሰ። ትርጉም ናይቲ የሱስ ዘቖሞ ስርዓት ንመልከት። 1) ኣብ ብሉይ ኪዳን ሓጢኣቶም ምእንቲ ክሕደገሎም ይስውኡ ነበሩ። መስዋእቲ ከኣ ብምፍሳስ ደም ጥራይ እዩ ዚኸውን። 2) ኣብ ሓድሽ ኪዳን ከኣ ሓጢኣት ዓለም፡ ህይወት የሱስ ብምዕዛብ፡ ትምህርቱ ብምፍላጥ፡ ኣብነቱ ብምርኣይ፡ ዘይኮነስ፡ በቲ ንመላእ ዓለም ዝፈሰሰ ደሙ፡ ዝርሕቕ ከም ዝኾነ፡ ክንመሃር ንክኣል።

9. ናይ ምፍናው ቃላቱ፡- ዮሃ.14። እዘን ቃላት እዚኤን ካብ መኣዲ ክትንስኡ ክቕረቡ ከለዉ ዝተዛረበን ቃላት እየን። ቃላት ናይ ተስፋን ምጽንናዕንውን እየን።

10. ናይ ምፍናው ጸሎት፡- ዮሃ.17። እዚ ጸሎት እዚ፡ የሱስ ኣብቲ ሳዕላዋይ ደርቢ ኰይኑ፡ ዳርጋ ፍርቂ ለይቲ ዝጸለዮ ጸሎት እዩ።

11. ናይ ምፍናው መዝሙር፡- “መዝሙር ምስጋና ምስ ዘመሩ።” እቲ ዝዘመርዎ መዝሙር፡ ኣብ መዝሙር ዳዊት 115-118 ዚርከብ ናይ ፋስጋ መዝሙር ከይኮነ

ኣይተርፍን። ድሕርዚ ካብቲ ላዕላዋይ ደርቢ ወጺኦም ናብ ደብረ ዘይቲ ደየቡ። ምእንቲ ኪጽምወሎም ከኣ፣ ኣብቲ ስፍራ ኣታኽልቲ ናይ ጌቴሰማኒ ኸኡ።

ሕቶታት.

1. ስለምንታይ እዩ የሱስ እቲ ዝበልዕሉ ስፍራ ነቶም ክልተ ደቀ መዛሙርቱ ጥራይ ዝነገሮም?
2. ስለምንታይ እዩ የሱስ ሓእጋር ደቀ መዛሙርቱ ዝሓጸበ?
3. ፋስጋ ኣይሁድ ናይ ምንታይ መዘከርታ ነበረ?
4. ምልክት ናይቲ ጽዋእ እንታይ እዩ? ናይቲ እንጌራከዐ

መረድኢ

ቅዱስ ቁርባን ኪወስድ ዘይብቑዕ ሰብ

- ነራል በርን ዝበሃል ሰብኣይ፣ ብዛዕባ ተመክሮኡ ኪጽሕፍ ከሎ ከምዚ ዝስዕብ ይብል።- ሓንቲ መዓልቲ ቅዱስ ቁርባን ክውስድ ምስ ተቐረብኩ፣ ብዛዕባ ሓንቲ ዝገብራ ዝነበርኩ፣ ብዛዕባ ምጥላዕ፣ ሕልናይ ኣበርቲዑ ወቐሰኒ። ክገድፋ ስለ ዘይደለኸዐ ከል ምስ ኣእምሮይ ብዙሕ ተኻታዕኩ። ብዙሕ ምክዐያት ጌይረውን ንሕልናይ ከዕርፎ ተጋደልኸዐ፣ ከምዚ ክዐብር ከለኸዐ ብውሽጠይ፣ *"ኣካን ኣብዚ ኣሎ፣ እስከ ነታ መኣዲ ጐይታ ቅረባ፣"* ዚብል ድምጺ ሰማዕኩ፣ ድሕርዚ ፈራህኩ ግናኸዐ ጌና ምጥላዕ ክገድፍ ኣይደለኸዐ። ዕረፍቲ ብምስኣንን ብሓርቖትን ካብቲ ዝነበርክዎ ገዛ ወጺኤ ናብ በረኻዐ ከድኩ። ኣብኡ ኰይነ ብዛዕባ ሓጐስ ናይ ጻድቃንን፣ ስቓይ ናይ ሓጥኣንን ከስተንትን
- መርኩ። ድሕሪዚ ብርቱዕ ርትዒ ሓደረኒ፣ ተምበርኪኸዐ ከል ናብ ኣምላኸዐ ኣእወኸዐ፣ ወረቐት ኣውጺአ፣ ሰማይን ምድርን ከም ምስክረይ ጌረ፣ "ድሕሪ ሕጂ ብዝኸዐ ይኸዐ ምክዐያት ጠላዕ ዝብልዎ ኣይሕዝን እየ፣" ኢለ ጸሓፍኸዐ፣ እታ ጽሕፈት ውድእ ምስ ኣበልኩዋ ዝተሰመዓኒ ሓጐስን ሰላምን መግለጺ የብሉን። እቲ ከቢዱኒ ዝነበረ መንገብገብ ጌሩ ነፊሩ ከል፣ ሰላም ከኣ ሰፈሩ ወሰደ። እዚ ዓቢ ጾር ካብ ኣእምሮይ ምስ ረሓቐ፣ ኣብቲ መኣዲ ጐይታ፣ ብዓቢ ሓጐስን ሰላምን ቀረብኩ።

ጻዕሪ ሞት ናይ ጌተሰማኔ
ቅዱስ ጽሑፍ - ማር. 14፥32-42

32. ጌተሰማኔ ናብ እትበሃል ቦታ መጹ፡ ንደቀ መዛሙርቱ ከኣ፡ ክሳዕ ዝጽሊ፡ ኣብዚ ተቐመጡ፡ በሎም።

33. ንጴጥሮስን ያእቆብን ዮሃንስን ምስኡ ወሰደ፡ ኪጕህን ኪትክዝን - መረ እሞ፡

34. ነፍሰይ ክሳዕ ሞት ኣዝያ ትጕሂ ኣላ፡ ኣብዚ ኸኡ ንቕሑውን፡ በሎም።

35. ቅሩብ ንቕድሚት ሕልፍ ኢሉ ኣብ ምድሪ ተደፍአ፡ ዚከኣል እንተ ኸፀይኑስ፡ እዛ ሰዓት ካብኡ ኽትሓልፍ ጸለየ እሞ፡

36. ኣባ፡ ኣቦይ፡ ኵሉ ይከኣለካ እዩ፡ እዛ ጽዋእ እዚኣ ካባይ ኣሕልፋ። ግናኸ ዕስኻዕከም እትደልዮ እምበር፡ ኣነ ከም ዝደልዮ ኣይኹን፡ በለ።

37. መጺ ደቂሶም ከኣ ረኸቦም፡ ንጴጥሮስ ድማ፡ ስምኦን፡ ደቂስካዶ? ሓንቲ ሰዓት ክትነቅሕዶ ኣይከኣለካን?

38. ናብ ፈተና ኸይትኣትው፡ ንቕሑ ጸልዩውን። መንፈስሲ ተዳልዩ ኣሎ ስጋ ግና ድኹም እዩ፡ በሎ።

39. ከም ብሓድሽ ከይዱ ድማ፡ እቲ ኢልዎ ዝነበረ ቃል ጸለየ።

40. ተመሊሱ፡ ከኣ ኣዒንቶም ባዕዚዙ ነበረ እሞ፡ ካልኣይ ደቂሶም ረኸቦም፡ እንታይ ከም ዚመልሱሉ ከኣ ኣይፈልጡን ነበሩ።

41. ሳልሳይ መጺኡ ከኣ ደጊም ደቅሱ ዕረፉውን። ይኣክል፡ እታ ሰዓት በጺሓ። እንሆ ወዲ ሰብ ኣብ ኢድ ሓጥኣን ኪተሓዝ እዩ።

42. ተንስኡ ንኺድ፡ እቲ ዘትሕዘኒ እንሆ፡ ቀሪቡ ኣሎ፡ በሎም።

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡ ፍቓድካ እምበር ፍቓደይሲ ኣይኹን። ሉቃስ 22፥42።

መዓልታዊ ትምህርቲ

ግዜ፡፡ ቀድሚ እታ የሱስ ዝተሰቕለላ መዓልቲ፡ ኣብ መበል 33 ዓመቱ። ኣብ ወርሒ ሚያዝያ፡ ሓሙስ ምሸት ካብ ፍርቂ ለይቲ ክሳዕ ሰዓት ሓደ ናብ ዓርቢ ዘውግሕ።

ስፍራ፡፡ ኣብ ጌቴሰማኔ እትብሃል ብምዕራብ ናይ ደብረ ዘይቲ እትርከብ ስፍራ

ኣታኽልቲ።

ቀንዲ ሓሳባት፡፡ ናይ ዝሓለፈ ሰንበት ትምህርትና ብጸሎትን ብመዝሙርን ምስጋናን ተዓጽወ። ኣብዚ የሱስ ከም መጠን መምህር ስርሑ ፈጸመ። ካብዚ ንኔው ነቲ ኹሉ ዝምህሮ ንምድሓን ዓለም ምግባርን፡ ናብ መስቀል ምኽንያቱን ምትዕራቕን ተሪፍዎ ነበረ። ቀንዲ ሓሳባት ናይ ሎሚ ትምህርትና፡ የሱስ ሓጢኣት ዓለም ንምስካም ዝሕለፎ ጻዕሪ ሞትን ጸሎትን እዩ።

መግለጺ

1. **ኣብቲ ስፍራ ኣታኽልቲ.** ጥ. 32። ጌተሰማኔ፡ ኣብ ማዕዶ የሩሳሌም፡ ኣብቲ ስንጭሮ ናይ ቄድሮን፡ ኣብ እግሪ ደብረ ዘይቲ፡ እትርከብ ስፍራ ኣታኽልቲ እያ። ጌተሰማኔ ማለት፡ መጽሞቒ ዘይቲ፡ ማለት እዩ። ምልክት ናይ ስቓይን ጭንቅን ጻዕሪ ሞትን ከኣ ነበረት። ካብቲ ስም ክንምልከቶ ንክእል ከኣ፡ መጽሞቒ ወይኒ ናይ ኣውልዕ ነይርዋ ክንብል ንክእል። የሱስ ኣብዛ ስፍራ ኣታኽልቲ እዚኣ፡ ብዙሕ ጊዜ ምስ ደቀ መዛሙርቱ ይመጽእ ነበረ። ዮሃ.18፡2። ናይ ሓደ ዓርኩ ስለ ዝነበረት ከይኮነ ኣይተርፍን የሱስ ብድላዩ ዚኣቱን ዚወጽእን ዝነበረ። ከምኡውን ጽምዋ ስለ ዝኾነት፡ ንመዕረፊ ምችእቲ እያ።

ናይ ወጻኢ ሓለውቲ። የሱስ ከኣ፡ "ንደቀ መዛሙርቱ፡ ክሳዕ ዝጽሊ፡ ኣብዚ ተቐመጡ፡ በሎም።" ገለ ካብቶም ደቀ መዛሙርቲ፡ ዝኾነ ይኹን ነገር ብሃንደበት ከይመጾም ኣብቲ ኣፍ ደገ ናይቲ ስፍራ ኣታኽልቲ ኮይኖም ይሕልዉ ነበሩ። እዞም ዝሕልዉ ዚነበሩ ሸሞንተ ነበሩ።

ናይ ውሽጢ ሓለውቲ። "ንጴጥሮስን ያቆብን ዮሃንስን ምስኡ ወሰደ።" ጥ.33። የሱስ እዞም ኣብቲ ከረን ኪልወጥ ከሎ ዝረኣይዎን፡ ካብቶም ካልኦት ከኣ ኣብሊጾም ዝቐርብዎ ዝነበሩን፡ ሰለስተ፡ ናብ ጥቓ እቲ ብጻዕሪ ሞት ዚጽልየሉ ዝነበረ ስፍራ ወሰዶም። ብጸሎት ክድግፍዎውን ደለዮም። እዞም ኣብቲ ከረን ግርማኡ ዝርኣዩ ኣዕ ሩኽቱ፡ ኣብዚ ምስ ሰይጣንን ሞትን ዝነበረ ብርቱዕ ቃልሱ ይጽልዩን ይነቕሑን እንተለዉ ክርኢ ኢሉ፡ ሰለስተ ሳዕ ካብቲ ሰፈሩ መጺኡ ረኣዮም።

2. **ጻዕሪ ሞት** ጥ. 33-34። "ኪጒህን ኪትክዝን - መረ።" ዝዓበየ ጓህን ዝዓሞቐ ስቓይን ነበረ። በለ ከኣ፡ "ነፍሰይ ክሳዕ ሞት ኣዝያ ትጕሂ ኣላ።" እንተ ዚቕጽል፡ ናብ ሞት ከብጽሖ ዝኽእል ጻዕሪ ነበረ። ሉቃስ ከም ዚብሎ፡ "ረሃጹ ከም ነጥቢ ደም ናብ ምድሪ ይነጥብ ነበረ።" "ብብርቱዕ ኣውያትን ንብዓትን" ዝተሰነየ ነበረ። እብ. 5-7። በዚ እዋንዚ ነፍሲ የሱስ እያ ኣውራ ትስቀ ዝነበረት። ስጋዊ ስቅያት ንየሱስ ብርቱዕ ኣይጨንቖን እዩ ነይሩ። ካብ መንፈሳዊ ጻዕሪ ስጋዊ ጻዕሪ ብቐሊል ክንርዳእ ይከኣል፡

ግናኸ ብኣራኣእያ ስጋ ጥራይ ናይ ሓቂ ትርጉም ናይ ጻዕሪ የሱስ ክንርደኦ ዘይከኣል እዩ።

ምኽንያት ናይ ጻዕሪ የሱስ። ከምቲ የሱስ ኣብ መስቀሉ ዘርኣዮ ትብዓት ተራእዩ ኣይፈልጥን። ሞት ጥራይ ዘይኮነስ፣ ብርቱዕ ጓሂ ናይ ነፍሲ ነበር። እቲ ኣብ የሱስ ዝነበረ ጻዕሪ፣ ካብ ኵሉ ሰብ ጸይርዎ ዚፈልጥ ጻዕሪ ይብርትዕ ነበረ።

1) ዝኸፍአ ሰብ ብባህሩ ክብ ዝበለ ምስ ዚኸውንን፣ ብኹሉ ከም ፍጹም ምስ ዚኸውንን፣ ዝነኣሰ ቓንዛ እኳ ኣዝዩ የሳቕዮ። ሓደ ፈላጥ ሙዚቃ ብንእሽቶ ዘይምስምማዕ ኣብ ሙዚቓኡ ኣዝዩ ይሳቐ። የሱስ ከኣ ከምኡ፣ ኵሉ ስቓይ ናይ ስጋን መንፈስን ኣዝዩ ከበዶን ሳቐዮን። ስጋዊ ኣቓውምኡ ፍጹም፣ ሓንቲ ኣበር ወይ መንቀብ ዘይብሉ ስለ ዝኸነ፣ ካብቲ ንሕና ክንጸሮ እንክእል ዝልዕል ሓጐስን ግርማን ኪጸውር ይክእል። ከምኡ ከኣ ካብቲ ንሕና ክንጸሮ እንክእል ጻዕሪ ወይ ስቅያት ዝበዝሐ ኪጸውር ይክእል። የሱስ ግና እዚ ኵሉ እናፈለጠ እኳ ክንሱ፣ ካብ መንገዲ መስቀል ድሕር ወይ ስግጥ ኣይበለን።

2) ኣብዛ ሓንቲ ሰዓት ኣብ ጌተሰማኔ ኰይኑ ኪጽሊ ከሎ፣ ኵሉ እቲ ዝመጽ ዝነበረ ስቅያትን፣ ጭካኔን፣ ሕፍረትን፣ ስጋውን መንፈሳውን ስቓይን፣ ብሓደ ተኣኪቡ መጸ።

3) ሓጢኣት ናይ መላእ ዓለም ከኣ ኣዝዩ ከበዶ። ጥልመት ናይ ይሁዳ፣ ድኽም ናይቶም ዝበለጹ ሕሩያቱ፣ ክፍኣት ናይቶም መራሕቲ ኣይሁድ፣ ንመሲሆም ብምንጻግ፣ ኣብቶም ህዝቢ ዚመጽእ ዝነበረ ጥፍኣት፣ ሳዕቤን ሓጢኣት ኣብ ኵሉ ሰብ፣ እዚ ኵሉ ኣብ ቅድሚኡ ነበረ። ሳዕቤን ምንጻግ ተስፋ ናይ መንግስተ ሰማያትን፣ ምንዓቕ ፍቕሪ ኣምላኽ፣ ንየሱስ ኪግለጽ ዘይክኣል ሓዘን ኣሕደረሉ።

4) ኣብ ሞቱ፣ ካብ ስጋዊ ስቓይ ንላዕሊ ተሰቀየ። ስቓይ ምልክት ናይ መቕጻዕቲ ናይ ሓጢኣትን፣ ናይ ሓሰኻኡ ዘይመውት፣ ሓው ከኣ ዘይጠፍእ መንፈሳዊ ሞት ነበረ።

5) እንተ ደኣ እቲ ዚመጽእ ነገራት ካብ ኣዒንቱ ተኸዊሉ ነይሩ ኰይኑ፣ በዛ ጸልማት ዝኰነት ሰዓት፣ ምድራዊ ዕይኡ ኵሉ ውድቀት ኰይኑ ተሰሚዕዎ ነይሩ ይኸውን። ኣብ ክንዲ ግርማ ዝመልአ መንግስቲ ሒደት ሰዓብቲ ጥራይ ገበረ። ንሳቶምውን ዳርጋ ኣብ ምጥንጣኑ በጽሑ። ፍረ ናይ ኵሉ ጻዕሩ ደኣ እንታይ ነበረ? እቲ ዚመጽእ ካብ ኣዒንቱ ምስ ተኸወለ፣ እታ ናይ ሓቂ ጸልማት እዋን ነበረት። ከም ኣብ ዓውዲ ውግእ ዘሎ ወተሃደር፣ ከም ዚስዕር ዘይፈልጥ፣ ኰይኑ ነበረ።

6) ሓደ ፈላጥ መጽሓፍ ቅዱስ ከም ዚብሎ፣ ኣብ ጌተሰማኔ ዝዓበየ ጻዕሪ ናይ የሱስ ዝነበረ ፍርሃት ናይ መስቀል ኣይኮነን፣ ግናኸ ቅድሚ ኣብ መስቀል ምብጻሑ ብስጋዊ ከይስነፍ እሞ፣ እቲ ንሰማይ ዚገድፍ ዕላማኡ ከየውድቕ ነበረ።

7) ብክርድኦ ዘይንኽእል መገዲ፣ እዚ ዝሰምናዮን፣ ሓጢኣት ኵሉ ዓለምን ኣብ ነፍሱ ተጻዒኑ ነበረ። ንሱ ብሰሪ ገበንና ቖሰለ ብሰሪ ኣበሳና ድማ ተኸትከተ። ኢሳ. 53፥5-6።

3. ናይ እምነት ጸሎት. ጥ.34-36። "የሱስ ነቶም ሰለስተ ደቀ መዛሙርቱ ኣብዚ ኸዑ ንቕሑውን፥ በሎም።" ዳርባ እምኒ ዚኸውን ርሕቕ ኢሉ፥ ማለት 60 ሜትሮ ኣቢሉ ዚኸውን፥ ኣብ ምድሪ ተደፍአ።

የሱስ ኣብ ምድሪ ተደፊኡ፥ "ዚከኣል እንተ ኸፀይኑስ፥ እዛ ሰዓት እዚኣ ካባይ ክትሓልፍ፥" ኢሉ ጸለየ። እንተ ደኣ ብኻልእ መገዲ ማለት፥ ብዘይ ስቅያትን ሞትን ምድሓን ዓለም ኪረክብ፥ መንግስቲ ኣምላኽዐከኣ ኪመጽእ ዝከኣል ኰይኑ፥ በዚ መገዲዚ ኪፍጸም ጸለየ። ነቦ ኵሉ ከም ዝከኣሎ፥ ነዛ መራር ጽዋእ ከኣ፥ ካብኡ ኪወስዳ ከም ዝኽእል ይፈልጥ ነበረ። ግናኸፀእታ ዝበለጸት መገዲ ኣይትኸውንን። ስለዚ ከምዚ ኢሉ ድማ ጸለየ፥ "ንስኻዐከም እትደልዮ እምበር፥ ኣነ ከም ዝደልዮ ኣይኸዑ። "ንፍቓድ ኣምላኽ ምእዛዝ ጥራይ ዘይኰነስ፥ ንምግባሩ ብርቱዕ ሃረርታ ነበሮ። እዚ ዝጸለዮ ጸሎት ብርቱዕ እምነት ኣብ ኣቦ ከም ዝነበሮ የርእየና። ኣቦ ዚመደቦን ዚመረጾን እቲ ዝበለጸ ከም ዝኮ ብውሽጡ ተኣማንነት ነበሮ። ካብ ዓሰርተው ክልተ ለጌዎን ዚበዝሑ መላእኽቲ ዝካላኸልሉ ኣምጺኡ፥ ካብ ጻዕሪ ሞት ከምልጥ ምከኣለ ኔይሩ። ማቴ.26፥53። ግናኸፀ ልዕሊ እዚ ኵሉ ጻዕሪ ሞት፥ ዘይናቓነቕ፥ ክነቓነቕ ከኣ ዘይክእል፥ ፍቓድ ኣምላኽዐንምፍጻም ዓቢ ሃረርታ ነበሮ።

4. መልሲ ጸሎት የሱስ ጥ.42። ሉቃ.22፥43። ጸሎት የሱስ ሰለስተ መልሲ ነበሮ።

ቀዳማይ መልሲ ናይ ጸሎቱ፥ ዘበርትዖ መልኣኽ መጸ። ሉቃስ 22፥43። ጾርካ ኪርሕቀልካ ምስ እትጽሊ ብክልተ ዓይነት ክትረክብ ትክእል። እቲ ሓደ ዓይነት መልሲ ጾርካ ካባኻዐይርሕቕ፥ ባህርኻ ግና ከም ቀደሙ ይተርፍ። እቲ ካልኣይ ዓይነት መልሲ ግና፥ ጾርካ ከይተውሰደ፥ ንእኡ ንምጻር ሓይሊ ትረክብ። ባህርኻ ዝተቐየረ ይኸውን፥ ሓይልካዐከኣ ዝበርትዔ ይኸውን። እቲ ዝበለጸ ዓይነት መልሲ እዚ ዳሕረዋይ እዩ።

ካልኣይ መልሲ ጸሎት ናይ የሱስ፥ ቐረባ ዝኸፀ ሕብረት ምስ ኣምላኽዐ ነበረ። ብጸሎቱ ቐረባ እቲ ሰማያዊ ኣቦኡ ኰነ። እዚ ሓደ ካብቲ ዝበለጸ መልሲ ጸሎት እዩ። ምእንቲ ቐረባ ኣምላኽዐ ክንኸውን ከኣ እዩ ክንጸሊ ዝተኣዘዝናን፥ ኣብ ብዙሕ ኵነታት ክንጽሊ ዝስመዓናን።

ሳልሳይ መልሲ ጸሎት፥ ከምቲ ንሕና እንጽልዮን እንሓስቦን ዘይኰነስ፥ ከምቲ ንኣና ዝሓይሽን ዝጥዕምን ገይሩ፥ ናይ ውሽጢ ሃረርታናን ድሌትናን ይምልኣልና። በቲ እዋን እቲ ኣብ ቅድሚ የሱስ ክልተ ምርጫ እንተ ዝነብር፥- ሓንቲ ካብ መስቀል ምሙላቕ ምስኡ ግና፥ ውድቀት ናይ ዕላማኡ፥ ክፍኣት ዚስዕረሉ፥ ቁጽሪ ዘይብለን ነፍሳት ዝጠፍኣሉ፥ ኣኽሊል ዘይብሉ፥ ግርማ ዘይብሉ፥ ኣብ የማን ኣምላኽ ኮፍ ምባል ዘይብሉ፥ እታ ካልኣይቲ ከኣ፥ መገዲ መስቀልን ጻዕሪ ሞትን ምስኡ ግና፥ ምድሓን ዓለም፥ ግርማ ኣምላኽፀ ኣኽሊል ስዕረት፥ ክፍኣት ዚወድቀሉ፥- የሱስ ብዘይ ጥርጥርን ብዘይ ውልውልን ነዚ ዳሕራዋይ መረጸ። እቲ መስቀል ናብ ኣኽሊል፥ ጌተሰማኔ ናብ ገነት፥ ሞት ከኣ ናብ ዘይጽምሉ ግርማ ናይ ትንሳኤ ምስ ተለወጠ፥ ጸሎት የሱስ በዚ ተመለሰ።

5. **ዱኽምግት ሓለውቲ** ጥ.37-42። "የሱስ ምስ ተመልሰ ደቂሶም ረኸቦም።" ሉቃስ እቲ ሓኪም፣ ካብ ጓሂ ዝተላዕለ እዮም ፈዚዞም ይብለና። ግናኸ ንክርስቶስ ኣዝዮም ደንጊጾምሉ እንተ ዝኸውኑስ፣ ኣይምደቀሱን ነይሮም፣ ዚብል ሓሳባት ይመጸና። የሱስ ከምዚ ኢሉ ንስምኦን ገንሖ፣ "ስምኦን ደቂስካ ዶ? ሓንቲ ሰዓት ክትነቅሕዶ ኣይከኣልካን?" ነቲ ዝነበሮም ጓሂ ብድቃስ ክርስዕዎ ከለዉ። የሱስ ግና ብጸሎት ምስ ነቕሓ ንኹሉ ሰዓሮ። ንጓሂ ብርግጽ ክንስዕረሉ እንክእል ብጸሎት ጥራይ እዩ።

ሕቶታት

1. ቀንዲ ስቅያት ናይ የሱስ እንታይ ነበረ?
2. የሱስ ከመይ ኢሉ ጸለየ?
3. ከመይ ኢሉ ጸሎቱ ተመለሰ?
4. ድቃስን ጸሎትን ኣናጻጽሮ?

መረድኢ

ፍቓድ ኣምላኽ ምምራጽ

ሓደ ሰባኺ ወንጌል ንሓደ ዝመውት ዝነበረ ቆልዓ ኪጽልየሉ ከሎ፣ "ፍቓድካ እንተ ደኣ ኰይኑ፣ ነዚ ቆልዓ መሓሮ፣" እናበለ ይጽሊ ነበረ። ኣደ እቲ ቆልዓ ግና ኣዝያ ሓዚና ስለ ዝነበረት፣ "ፍቓዱ ኪኸውን ኣለዎ። ፍቓድካ እንተ ደኣ ኰይኑ ዚብል ክሰምዕ ኣይደልን እየ፣" በለት። እቲ ሰባኺ ምጽላይ ኣቋረጸ። እቲ ቆልዓ ከኣ ሓወየ። ምስ ዓበየ ኣዝዩ ሰዲ ስለ ዝኾነ፣ ሓንቲ መዓልቲ ነዲኡ ዳርጋ ቐቲልዋ ነበረ። ኣብ መወዳእታ ወዲ ዕስራን ክልተን ዓመት ምስ ኰነ፣ ኣዲኡ ተሓኒቑ ኪመውት ረኣየቶ። እቲ ዝበለጸ ጸሎት፣ "ፍቓድካ እምበር፣ ፍቓደይ ኣይኩን፣" ዚብል ጸሎት እዩ። እንተ ንሞት ኰይኑ እንተ ንህይወት፣ ወትሩ ፍቓድ ኣምላኽ እዩ ዝበለጸ።

የሱስ ኣብ ቅድሚ ሊቀ ኻህናት

ቅዱስ ጽሑፍ፡- ማር. 14፥53-64

53. ንየሱስ ድማ ናብ ሊቀ ኻህናት ወሰድዎ። ብዘለዉ ሊቃውንቲ ኻህናትን ዓበይ ትን ጸሓፍትን ናብኡ ተኣከቡ።

54. ጴጥሮስ ድማ ርሒቕ ኢሉ ክሳዕ ውሽጢ ገዛ ሊቀ ኻህናት ሰዓቦ። ኣብኡ ምስቶም ገላዉ ተቐሚጡ ከእ ሓዊ ይስሕን ነበረ።

55. ሊቃውንቲ ኻህናትን ኵሎም ዋዕላን ንየሱስ ኪቐትልዎ ምስክር ደለዩ፡ ኣይረኸቡን ከኣ።

56. ብዙሓት ብሓሶት መስከሩ፡ ምስክሮም ግና ኣይተሰማምዔን።

57. ሓያሎ ምስክር ሓሶት ድማ፡

58. ኣነ ነዛ ብኢድ እተገብረት ቤት መቕደስ ከፍርሳ እየ፡ ብኢድ ዘይተገብረት ካልእ ከኣ ብሰለስተ መዓልቲ ክሀንጽ እየ፡ ኪብል ከሎ፡ ንሕና ሰሚዕናዮ፡ ዚብሉ ተንስእዎ።

59. ምስክሮም ከኣ በዚውን ኣይገጠመን።

60. እቲ ሊቀ ኻህናት ኣብ ማእከሎም ብድድ ኢሉ፡ በዚ ዚምስክሩልካ ዘለዉስ እኳዶ ኣይትመልስን ኢኻ ኢሉ ንየሱስ ሓተቶ።

61. ንሱ ከእ ስቕ በለ እምበር፡ ኣይመለሰን። እቲ ሊቀ ኻህናት ድማ ከም ብሓድሽ፡ ክርስቶስ ወዲ እቲ ብሩኽዶ ንስኻ ኢኻ፡ ኢሉ ሓተቶ።

62. የሱስ ድማ፡ ኣነ እየ። ንወዲ ሰብ ኣብ የማን ሓይሊ ተቐሚጡ፡ ብደመና ሰማይ ኪመጽእ ከሎ ክትርእይዎ ኢኹም፡ በሎ።

63. ሽዑ እቲ ሊቀ ኻህናት ክዳኑ ቀዲዱ፡ ደጊምከ እንታይ ግዲ ምስክር ኣሎና?

64. ምጽራፉ ሰሚዕኩም። እንታይ ይመስለኩም? በለ። ኵሎም ከኣ ሞት ይግብኦ ኢሎም ፈረዱ።

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡- *ንዑቕን ብሰብ ድርቡይን፡ በዓል ስቓይ፡ ብሕማም ልዱይ እዩ። ኢሳ.53፥3።*

መዓልታዊ ትምህርቲ

ግዜ፡፡ ዓርቢ ለይቲ፡ ሚያዝያ 7፡ ኣብ ሞንጎ ሰዓት ሓደን ሰዓት ሓሙሽተን ናይ ወጋሕታ።

ሰፈር፡፡ ኣብ ቤት ቀያፋ ሊቀ ኻህናት፡ ኣብ የሩሳሌም።

ቀንዲ ሓሳባት፡፡ ቀንዲ ሓሳባት ናይ ሎሚ ትምህርትና፡ የሱስ ዝተቐበሎ ዘይቅኑዕ ፍርዲ እዩ። ብግቡእ ንምክዕሱ ብቑዓት ምስክር ተሳእኑ። እዚ ሓደ ካብቲ የሱስ ናይ ሓቂ መሲህ ምዃኑ ከረድኦም ዝግባእ መግለጺ ነበረ።

መግለጺ

የሱስ ተታሕዘ። የሱስ፡ ኣብ ኣፍ ደገ ጌተሰማኔ፡ ሰዓት ሓደ ናብ ዓርቢ ዘውግሕ፡ ተታሕዘ።

ይሁዳ፡ ብዙሓት ሰይፍን ጉራዴን ፋናታትን ዝሓዙ ወተሃደራት ሒዙ፡ ብትእዛዝ ናይ ኻህናትን ዓበይትን፡ ንጐይታኡ ብምስዓም ኣትሓዞ።

የሱስ ነቶም ዝደልይዎ ዝነበሩ ጭፍራ ከይፈርሀ ተራኸቦም። ንደቀ መዛምርቱ ግና ኪገድፍዎም ለመኖም። ድሕርዚ እቶም ወተሃደራት ንእኡ ሒዞምዎ ከዱ። ጴጥሮስ ነቲ ኣይገድፈካን እየ ኢሉ ንጐይትኡ ዝተስፈዎ ኪፍጽም ኢሉ፡ ንማልኩስ ዝተባህለ ኣገልጋሊ ናይ ሊቀ ኻህናት እዝኑ ቈረጾ። በዚ የሱስ ኣንጻር መንግስቲ ሮሜ ዚሰርሕ ዘሎ ምመሰለ ነይሩ። ፈሪሳውያን ከኣ ኣንጻር መንግስቲ ቄሳር ኪትንስእ ደልዩ ኢሎም ምኸሰስዎ ነይሮም፡ የሱስ እዚ ፈሊጡ፡ ነታ እዝኒ ናይቲ ሰብኣይ ኣልገባ፡ ንጴጥሮስ ከኣ “ሰይፍኻ ምለሶ” በሎ። ድሕርዚ ኵሎም ደቀ መዛሙርቱ ገዲፎምዎ ናብቲ ጸልማት ሃደሙ።

1. የሱስ ኣብ ቅድሚ ሊቀ ኻህናት ሃና። ጥ.53። ንየሱስ ምስ ሓዝዎ ቅድም ናብ ቤት ሃና ወሰድዎ። ዮሃ.18፡3። ሃና ብሕጊ ሙሴ ንምሉእ ህይወቱ ሊቀ ኻህናት ኪኸውን ተሸይሙ ነበረ። ግናኸፀ ሮማውያን ካብዚ መዓርግዚ ኣውሪዶምዎ ነበሩ። ኣይሁድ ግና ጌና ይፈትውዎ ነበሩ። እቲ በቲ እዋን እቲ ብሮማውያን ዝተፈልጠ ሊቀ ካህናት ቀያፋ፡ ሰብኣይ ጓል ሃና እዩ። ቅድሚ ንየሱስ ገለ ነገር ምግባሮም፡ ካብ ሊቀ ኻህናት ሃና ፍቓድ ከውጽኡ ነበሮም። ኣብ ቤቱ ብ- ካ ፍቓድ ምውጻእ እምበር ካልእ ዝገበሩ ኣይመስልን።

የሱስ ኣብ ቅድሚ ቀያፋ። ካብ ሰዓት ሓደ ክሳብ ሰዓት ሰለስተ ናብ ዓርቢ ዘውግሕ፡ ንየሱስ ናብ ቀያፋ ወሰድዎ። ክሳዕ እቶም ዓበይቲ ኣይሁድ ዝተኣኻኸቡ፡ ቀያፋ ንየሱስ ገለ ሕቶታት ሓተቶ። የሱስ፡ ዝገበርክዎ ዘበለ ብግሁድ እምበር ብሕቡእ ስለ ዘይተፈጸመ፡ ክትፈልጦ ኣየሸግረካን እዩ፡ ኢሉ መለሰሉ። ከምዚ ኢሉ ምስ መለሰ፡ ሓደ ካብቶም ኣብ ጥቓኡ ዝነበሩ ገላዉ ጸፍዖ። ዮሃ.18፡19-23።

2. የሱስ ኣብ ቅድሚ ዓበይቲ ኣይሁድ። ጥ.53-54። ብዘለዉ ሊቃውንቲ ኻህናትን ዓበይትን ጸሓፍትን ኣብቲ ቤት ፍርዲ ተኣከቡ። ንዝኸፀ ይኸዉ ሰብ ብለይቲ ምፍራድ፡ ኣንጻር ሕጊ ኣይሁድ እዩ። እዚ ኣኸፀ እዚ ጥራይ ናይቶም ንምቕታል የሱስ ሰሚሮም

ዝነበሩ ከይኮነ ኣይተርፍን። ንስሰዔኦም ዝገንሐ ኻህናትን፣ ንግብዝናኦም ዝቖልዐ ፈሪሳውያንን፣ ንድንቁርናኦም ዝቖልዐ ጸሓፍትን፣ ኣንጻር ዘይረብሕ ጥበቦም ዝሰበኸዐ ሰዱቓውያንን፣ ኣብኡ ነበሩ።

ጴጥሮስ ርሕቕ ኢሉ ሰዓቦ። ጴጥሮስን ዮሃንስን፣ ድሕርቲ ኣብ መ- መርታ ዝሃደምዎ፣ ተመሊሶም ርሕቕ ኢሎም ንየሱስ ሰዓብዎ። ዮሃንስ 18፥15። ጴጥሮስ ኣብ ኣፍ ደገ ቤት ፍርዲ ከፀይኑ ደው ኢሉ ንየሱስ ዘተሰፈዎ ተስፋ ኪፍጽም ተጋደለ።

ርሕቕ ኢልካ ንየሱስ ምስዓብ ድንገታዊ እዩ። 1) ናብ ፈተና ይመርሕ። 2) ካብቲ ምንጪ ኵሉ ናይ ሓጐስ ዝኮነ የሱስ የርሕቐካ። 3) ድኽም ሕልና የምጽእ።

እቶም ንየሱስ ርሕቕ ኢሎም ዝሰዓብዎ 1) ክርእዩ ጥራይ ኢሎም ዝሰዓብዎ እዮም። 2) ብመንፈስን ብሕያውነትን ካብ የሱስ ዝረሓቑ እዮም። 3) ምድሓን ናይታ ክርስቶስ ዝሞተላ ዓለም ዘይግደሱ እዮም።

3. ንየሱስ ብቑዕ ክሲ ምቕራብ በርተየም። ጥ.55። እቶም ዋዕላ ንየሱስ ዘቕትል ክስን ምስክርን ደለዩ። ህይወት የሱስ ብዘይ መንቅብ ጥራይ ዘይኮነትሲ፣ ካብቲ ምእንቲ ኪጠልፍዎ ኢሎም ዘምጽእሉ ነገራት ፍጹም ናጻ ስለ ዝነበረ፣ ገለ ክሲ ክረኽቡሉ ኣይከኣሉን።

ሓቂ ክፈልጡ ደልዮም እንተ ዝኾኑስ፣ ክንደይ ምስክር ምረኸቡ ኔሮም። ብዙሓት ካብ የሱስ ዓቢ ሓጐስን በረኸትን ዝተቐበሉ ምመስከሩ ነይሮም። ሎሚ ከኣ ብዙሓት ኣለዉ ነቶም ናይ ሓቂ መሰኻኽር ናይ ወንጌል ምቕባል ዝኣብዩ።

4. ሓሰውቲ መሰኻኽር። ጥ.56-59። ብሓሶት ዚምስክሩ ደልዮም ብዙሓት ረኸቡ፣ ግናኸዐ ምስምማዕ ሰኣኑ። ኣብ መወዳእታ ዚሳማምዑ ሓሰውቲ መሰኻኽር ረኸቡ። ምስክሮም በዚ ዝስዕብ ምኽንያት ሓሶት ነበረ፣ 1) እቲ የሱስ ዝተዛረቦ፣ ቅኑዕ ጌሮም ኣይጠቐስዎን። 2) ነቲ ዝበሎ ጠውዮም፣ ዘይትርጉሙ ሃብዎ።

"ኣነ ነዛ--- ቤት መቕደስ ከፍርሳ እየ--- ኪብል ከሎ ንሕና ሰሚዕናዮ።" ኣንጻር ቤት መቕደስ ምዝራብ፣ ፍርዱ ናብ ሞት ዘብጽሕ ነበረ። ኣይሁድ ንቤት መቕደሶም ኣዝዮም ዘፍቅርዎ ስለ ዝነበሩ ልክዕ ከም ጣኦቶም ነበረ። የሱስ እዚ ኪብል ከሎ ብዛዕባ ገዛእ ርእሱ እዩ ዚዛረብ ነይሩ። ዮሃ.2፥19። ኣይሁድ ንኣካላቱ ኪድምስስዎ ከም ዝኾኑ፣ ንሱ ግና ኪሃንጾ ከም ዝኾነ እዩ ዝነገሮም።

5. ንየሱስ ኪዛረብ ገደድዎ። ጥ.60-62። የሱስ ትም ምስ በለ፣ እቲ ሊቀ ኻህናት ኪዛረብ ገደዶ። "እኳዶ ኣይትመልስን ኢኻ?" በሎ። እቶም ሓሰውቲ መሰኻኽር ምስምማዕ ምስ ሰኣኑ፣ ሓሳባቶም ናብ ካልእ ዝጠውዮ ገለ ነገር ደለዩ። ንሓድሕዶም ከኣ ኪጋጨዉ - መሩ። የሱስ ስቕ ምባል ዝበለጸ ኰይኑ ተሰምዖ እሞ ኣጽቀጠ።

እቲ ሊቀ ኻህናት፡ ተዛረብ፡ ምስ በሎ እኳ፡ ኣይመለሰን። ገለ ብቑዕ ክሲ ምስ ሰኣኑ፡ እንታይ ከም ዝገብሩ ጠፋኦም። ድሕርዚ እቲ ሊቀ ኻህናት፡ ምናልባሽ የሱስ ገለ እንተ ተዛረበ እሞ፡ ናብ ጸርፊ ኪልውጥዎ እንተ ከእሉ ኢሉ፡ “ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽዕእንተ ኴንካስ ክትነግረና፡ በቲ ህያው ኣምላኽ ኤምሕለካ ኣለኹዐ በሎ።

የሱስ ንሱ እቲ መሲህ ምዃኑ ይእመን። እቲ ሊቀ ኻህናት፡ ንስኻዶ ወዲ ኣምላኽዐ ኢኻዐ ኢሉ ምስ ሓተቶ፡ የሱስ፡ “ኣነ እየ፡” በለ። ሕጂ ስቕ ምባል ዘይከኣል ኰነ። ስቕ እንተ ዝብል ንሱ መሲህ ምዃኑ ኪሒዱ ማለት ምኸዐ ነይሩ። በዚ እዋን እዚ የሱስ ወንጌሉ ኣብ ቅድሚ እቶም ዋዕላ ኪእውጅ ዕድል ረኸበ። ወቕሳ ዘምጽኣሉ እኳ እንተ ኰነ፡ ነዚ ዕድልዚ ኪነጽጎ ኣይደለየን። ገዛእ ርእሱ ኪኽሕድ ኣይከኣለን። ሕጂ እንተ ቐተልዎ፡ እቲ መሲሆም ከም ዝቐተሉ ብርግጽ እናፈለጡ ኪቐትልዎ ማለት እዩ። ህድእ ኢሎም ሓሲቦም ነይሮም እንተ ዝኰነ፡ ብጥንቃቐ ኪዓዩ፡ ነቲ ዝበሎ ከእ ኪምርምርዎ ምከእሉ ነይሮም። “ንወዲ ሰብ ኣብ የማን ሓይሊ ተቐሚጡ፡ ብደመና ሰማይ ኪመጽእ ከሎ ክትርእይዎ ኢኹም፡” እናበለ ከእ ኣጠንቀቖም። ሕጂ ንሳቶም እዮም ሓይሊ ዘለዎም፡ ብግርማ ኪመጽእ ከሎ ግና፡ ሓይሊ ናቱ ኪኸውን እዩ። ሕጂ ኣብ መንበር ፍርዲ ንሳቶም ኣለዉ፡ ሽዑ ግና ንሱ እዩ ፈራዲ ዚኸውን።

6. **የሱስ ብጸርፊ ተኸሰ።** ጥ.63-64። የሱስ ዝበሎ ምስ ሰምዔ፡ እቲ ሊቀ ኻህናት ክዳኑ ቐደደ። እቲ የሱስ ዝበሎ ንልቡ ከመይ ከም ዘጉሃዮ ዘርኢ ምልክት እዩ። ግናኸፀ ከምስል ደልዩ እዩ እምበር ክሳዕ ክንድቲ ዘጉህዮ ነገር ኣይተዛረበን። ክዳን ምቕዳድ ግሉጽ ምልክት ናይ ኲነኔ ነበረ። “ደጊምከ እንታይ ግዲ ምስክር ኣሎና?” በሉ። ሓደ ጥራይ ናይ ሓቂ ምስክር ረኸቡ፡ ነቲ ምስክሩ ምእማን ስለ ዝኣበይዎ ግና ብእኡ ገይሮም ኰነንዎ።

“ምጽራፉ ሰሚዕኩም፡” ተባሃሃሉ። ንገዛእ ርእሱ ማዕረ ኣምላኽዐ ስለ ዝገበራ እዮም ጸርፊ ዝቌጸሩሉ። ዮሃ.10፡33። እዚ ክሲዚ ኣብ ፍርዲ ሮማውያን ገለ ጥቕሚ ኣይነበሮን፡ ጌና ግና፡ ብእኡ ደኣ ተሳማምዑ። ኣብ ሕጊ ኣይሁድ ግና ግቡእ መቕጻዕቲ ናይ ጸርፊ ሞት እዩ ዝነበረ። ዘሌ.24፡16።

7. **ንየሱስ ኣላገጹሉ።** ጥ.65። እቲ ዋዕላ ምስ ተዓጽወ፡ የሱስ ክሳዕ ዝወግሕ ኣብ ቅድሚ እቶም ህዝቢ ደው ኢሉ ነበረ። በዚ እዋንዚ እቶም ህዝቢ ንየሱስ ኣላገጹሉን ጸፍዕዎን። በበይኑ ዓይነት መግረፍቲ ከእ ተገርፈ።

8. **ጴጥሮስ ንጐይታኡ ኸሓዶ።** ጥ.66-72። የሱስ ኣብ ቅድሚ እቲ ሊቀ ኻህናት ኪፍረድ ከሎ እዩ ጴጥሮስ ዝኸሓዶ። ጴጥሮስ ግና ከምቲ ናይ ይሁዳ ዘይኰነስ፡ ብውሽጡ ተጣዕሰ። ድሕሪ መሪር ሓዘን ጴጥሮስ ተሓድገሉን ናብ መጓሰ ጐይታኡ ተመልሰን። ዮሃ.21፡15-17። ሓቅነት ናይ ንስሓኡ በቲ ውፉይ ዝኸዐ ኣብ ምሉእ ህይወቱ ዘበርከቶ ኣገልግሎት ክንርኢ ንከእል።

እቲ ዋዕላ ክሳዕ ዝወግሕ ተዓጽወ። እቶም ዋዕላ ብለይቲ ዝኸ[illegible] ይኸ[illegible] ገበን ኪምርምሩ ፍቓድ ኣይነበሮምን። ኣብ ሕጊ ሮማውያን ከኣ፡ ቅድሚ ወጋሕታ ዚወሃብ መቕጻዕቲ ኣይቁጸርን ነበረ። ስለዚ ነቲ ዋዕላ ክሳዕ ዝወግሕ ዓጸውዎ።

9. ናይ መወዳእታ ምርጫ። ማር. 15፡1, ማቴ.27፡1, ሉቃስ. 22፡66-71። ምስ ወግሐ እቶም ዋዕላ እንደገና ተኣከቡ። እቲ ክሱ እንደገና ተደግመ፡ እንደገና ከኣ ምርጫ ገበሩ። ካብኡ ናብ ቤት ፍርዲ ሮማውያን ማለት ናብ ጲላጦስ ሰደድዎ። ብዘይ ብእኡ እቲ ዝመደብዎ ፍርዲ ኪቐውም ኣይክእልን ነበረ።

ሕቶታት

1. ስለምንታይ እዮም ንየሱስ ቅድም ናብ ሊቀ ኻህናት ሃና ዝወሰድዎ?
2. ብምንታይ መገዲ እዩ እቲ ንየሱስ ዝተዋህቦ ፍርዲ ቅኑዕ ዘይነበረ?
3. እታ ቀዳመይቲ ዘምጽኡሉ ክሲ እንታይ ነበረት?
4. እቲ የሱስ ዝበሎ እንታይ ነበረ?
5. የሱስ ከመይ ጌሩ ኣጠንቀቖም?
6. ስለምንታይ እዩ የሱስ ቅድም ስቕ ዝበለ፡ ኣብ መወዳእታ ግና ዝተዛረበ?

መረድኢ

ብሓሶት ምምስካር

ሓደ ሰባኺዕ ወንጌል ኣብ ዓዲ ፈረንሳ፡ በቶም ህዝቢ ተታሕዘ እሞ፡ እቲ ሓለቓ ናይታ ከፁማ ከድሕኖ ኢሉ፡ "ነታ ዝበሉኻ ማሕላ ኣይትውሰዳ። ኣነ ግና ነቶም ህዝቢ ወሲድዋ ክብለልካ እየ፡" በሎ። እቲ ሰባኺዕ "ኣነ ባዕለይ ነቶም ህዝቢ ሓሶትካ ክገልጸሎም እየ። ንህይወተይ ብሓሶት ከድሕና ኣይተፈቐደለይን። እቲ ነታ ማሕላ ኪወስዳ ዘይፈቐደለይ፡ ኣምላኽ፡- ነታ ማሕላ ከም ዝወሰድክዋ ከእምን ኣይፈቕደለይን እዩ ኢሉ ነቲ ሓለቓ መለሰሉ። ድሕርዚ እቲ ሓለቓ ትም በለ እሞ እቲ ሰባኺዕ ተቐትለ።

ውርደት ምስካም

ሓደ ክርስትያን ብሓደ ሰብ ብዙሕ ውርደት ተቐበለ። እዚ ክርስትያን ናብ ሓደ ሽማግለ ሰብኣይ ከይዱ ብዛዕባ እቲ ዝተጓነፎ ውርደት ኣዛረቦ። እቲ ሽማግለ እናሰሓቐ፡ "እዚ ሕጂ ዘጉህየካ ዘሎ ነገራት፡ ድሕሪ ዓሰርተው ክልተ ወርሒ ከመይ ዘይረብሕ ኰይኑ ከም ዝረኣየካ እሞ ሕሰበሉ፡" ይብሎ። ንኹሉ ካብ ሰብ ዚመጻና ዘጉሂ ነገራት ከምዚ ጌርና እንተ ንሓስበሉ፡ ክንደይ ስቓይን ቃንዛን መዝሓልና ኔርና።

የሱስ ኣብ ቅድሚ ጲላጦስ

ቅዱስ ጽሑፍ፡- ማር.15፡1-15

1 - ምስ ወግሐ፡ ብኡብኡ ሊቃውንቲ ኻህናትን ዓበይትን ጸሓፍትን ብዘሎ እቲ ዋዕላን ምኽሪ መኺሮ፡ ንየሱስ ኣሲሮም ወሲዶም፡ ኣሕሊፎም ከኣ ንጲላጦስ ሃብዎ።

2 - ጲላጦስ ድማ፡ ንስኻዶ ንጉስ ኣይሁድ ኢኻ ኢሉ ሓተቶ። ንሱ፡ ንስኻ እኺ ትብል ኣሎኻ፡ ኢሉ መለሰሉ።

3 - ሊቃውንቲ ኻህናት ድማ ብዙሕ ከሰስዎ።

4 - ጲላጦስ ከኣ ከም ብሓድሽ፡ እነሆ፡ ክንደይ ይኸስሱኻ ኣለዉ። እኺዶ ኣይትምልስን ኢኻ ኢሉ ሓተቶ።

5 - የሱስ ግና፡ ጲላጦስ ክሳዕ ዚግረም፡ ሓንቲ እኺ ኣይመለሰን።

6 - በብበዓል ድማ ዝለመንዎ ሓደ ካብቶም እሱራት ይፈትሓሎም ነበረ።

7 - ምስቶም ጋር ዝገበሩ ኣብቲ ጋሮውን ነፍሲ ዝቐተሉ፡ በርባን ዚበሃል ተኣሲሩ ነበረ።

8 - እቶም ህዝቢ ድማ ደይቦም፡ ከምታ ልማዶም ኪገብረሎም፡ ኪልምንዎ - መሩ።

9-10 - ጲላጦስ ከኣ እቶም ሊቃውንቲ ኻህናት ብቕንኣቶም ኣሕሊፎም ከም ዝሃብዎ ፈሊጡ ነበረ እሞ፡ ነቲ ንጉስ ኣይሁድ ክፈትሓልኩምዶ ትደልዩ ኣሎኹም? ኢሉ መለሰሎም።

11 - እቶም ሊቃውንቲ ኻህናት ግና ነቶም ህዝቢ፡ ንበርባን ኪፈትሓሎም ኪልምኑ ኣዕገርገርዎም።

12 - ጲላጦስ ግና ከም ብሓድሽ፡ ነዚ ንጉስ ኣይሁድ እትብልዎ ከዐ እንታይ ክገብሮ ትደልዩ ኣለኹም? ኢሉ መለሰሎም።

13 - ንሳቶም ግና፡ ስቐሎ፡ ኢሎም ከም ብሓድሽ ጨደሩ።

14 - ጲላጦስ ከኣ፡ እንታይ ክፉእከ ገበረ? በሎም። ንሳቶም ግና ዓው ኢሎም፡ ስቐሎ በሉ።

15 - ጲላጦስ ድማ፡ ፍቓድ እቶም ህዝቢ ኪገብር ስለ ዝፈተወ ንበርባን ፈትሓ ሎም። ንየሱስ ከኣ ኪስቀል ገሪፉ ሃቦም።

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡- ጲላጦስ ድማ፡ ንሊቃውንቲ ኻህናትን ነቶም ሰብን፡ ኣብዚ ሰብኣይ እዚ ሓንቲ በደል እኺ ኣይረኸብኩን፡ በሎም። ሉቃስ. 23፡4።

መዓልታዊ ትምህርቲ

ግዜ፡፡ ብሚያዝያ 7፡ ዓርቢ መዓልቲ፡ በታ የሱስ ዝተሰቕለላ መዓልቲ፡ ኣብ መበል 33 ዓመት ዕድሚኡ።

ሰፈር፡፡ ኣብ ቤት ፍርዲ ናይ ጲላጦስ፡ ምናልባት እቲ ግቢ ናይ ኣንቶንያ ዚበሃል፡ ኣብ ሰሜናዊ ምዕራብ ናይቲ ቤት መቕደስ ናይ የሩሳሌም ዚርከብ ከይኰነ ኣይተርፍን።

ቀንዲ ሓሳባት፡፡ ኣብዚ ናይ ሎሚ ትምህርትና ፍርዲ የሱስ ክንመሃር ኢና። ግናኸኣ ኣውራ ፍርዲ ሰብ እዩ ዘርእየና። ነቲ ኣበር ዘይብሉ የሱስ እንታይ ኪገብርዎ እዮም? ዚብል ሕቶ ኣብ ቅድሚ እቶም ኣብኡ ዝነበሩ ህዝብን፡ ኣብ ቅድሚ ጲላጦስን፡ ኣብ ቅድሚ ሊቃውንትን ጸሓፍትን፡ ተነቢሩ ነበረ።

መግለጺ

1. የሱስ ፍርዱ ኪቕበል ኣብ ቅድሚ ጲላጦስ ቀረበ። ጥ.1። "ምስ ወግሐ፡ ብኡብኡ ሊቃውንቲ ኻህናትን ዓበይትን ጸሓፍትን ብዘሎ እቲ ዋዕላን ምኽሪ መኸሩ።" ከም ስርዓት ኣይሁድ፡ ብለይቲ ዝተገብረ ፍርዲ ቅቡል ስለ ዘይነበረ፡ በቲ ኣብ ናይ ዝሓለፈ ትምህርትና ዝገበርዎ ፍርዲ፡ ኪኸፉ ኣይከኣሉን። ስለዚ ምእንቲ ፍርዶም ቅቡል ኪኸውን እንደገና ምስ ወግሐ ተኣከቡ። ድሕርዚ ንየሱስ ኣሰርዎ። የሱስ ኣብቲ ፍርዲ ቀሪቡ ከሎ፡ ንቐሩብ ግዜ ተፈቲሑ ከም ዝነበረ፡ በዚ እዋን እዚ ግና ክሳዱ ብገመድ ዝኣሰርዎ ይመስል

እቲ ፈራዲ፡፡ "ኣሕሊፎም ንጲላጦስ ሃብዎ።" ጲላጦስ ከምቲ ዝፈረድዎ፡ ከይመርመረ፡ ትም ኢሉ ይከዕልኩም፡ ዝብሎም መሰሎም። እቶም ሊቃውንቲ ኻህናት፡ የሱስ ኪቕተል ጥራይ ዘይኰነስ፡ ኪስቀል እሞ፡ ኣብ ቅድሚ ኵሉ ሰብ ከም ርጉም ኰይኑ ኪረአ ደለይዎ። ጲላጦስ ኣብ ምምሕዳሩ ብዙሕ ግዜ ብዘይጠቕም ነገራት ንኣይሁድ ኣጉህይዎም ነበረ። ጠባይ ናይ ጲላጦስ፡ ኣብዚ ናይ የሱስ ፍርዲ ከነስተብህለሉ ንክእል። ቅኑዕ ኣየናይ ምኻኑ ዘለሊ ግናኸኣ ቅኑዕ ኪገብር ትብዓት ዘይብሉ ሰብኣይ ነበረ። ንሓቅን ንንጽህናን ደው ዚብል ዓንዲ ሕቜ ኣይነበሮን።

ክሲ ናይ የሱስ፡፡ ሮማውያን ብዛዕባ ሃይማኖት ኣይሁድ ግዲ ስለ ዘይነበሮም፡ ኣብ ቤት ፍርዲ ሮማውያን ናይ ሃይማኖቶም ክሲ ከምጽኡሉ ኣይደለዩን። ስለዚ ኣብ ቅድሚ ጲላጦስ ምስ ቀረቡ፡ ካብ ናይ ቅድም ዝተፈልየ ክሲ ኣቕረቡ። እቲ ንጲላጦስ ዝነገርዎ ክሲ ሓቂ ነይሩ እንተ ዚኸውን፡ የሱስ ኪፍትሓሎም እምበር፡ ኪስቀል ኣይምደለይዎን ነይሮም። እቲ ዘቕረብዎ ክሲ ሰለስተ ዓይነት ነበረ። ኣብ ሕጊ ሮማውያን ከኣ ዝዓበየ ገበን ነበረ። 1) ጋሮ ወይ ናዕቢ ኣልዒሉ። 2) ንቄሳር ግብሪ ምክፋል ከልኪሉ። 3) ንጉስ ኣይሁድ እየ ከኣ ይብል። ሉቃስ. 23፡2።

2. ቀዳማይ መርመራ ኣብ ቅድሚ ጲላጦስ። ጥ.2-5። ቀዳማይ፡፡ ጲላጦስ ቅድም ምስቶም ኣይሁድ ዋዕላ ገበረ። ኣብ ኣይሁድ ብእዋናት ፋስጋ ኣብ ቤት ኣህዛብ ምስ ዝኣትዉ ዘይንጹሃት ይቝጸሩ ነበሩ። ስለዚ እቶም ከሰስቱ ኣብቲ ቤት ፍርዲ ኪኣትዉ ኣይከኣሉን። ኣብ ወጻኢ ኰይኖም እዮም ምስ ጲላጦስ ዋዕላ ዝገበሩ። እቲ ኣብዚ ኣኼባዚ ዝተዛረቡሉ ኣብ ዮሃንስ ተጻሒፉ ኣሎ።

ካልኣይ፡፡ ድሕርዚ ጲላጦስ በይኑ ምስ የሱስ ተዛረበ። ጲላጦስ ድማ፡ "ንስኻዶ ንጉስ ኣይሁድ ኢኻ?" ኢሉ ሓተቶ። ካብቲ ኣርባዕተ ወንጌላት ካብ እንርእዮ፡ እዚኣን እየን እተን ቀዳሞት ጲላጦስ ንየሱስ ዝተዛረቦ ቃላት። ጲላጦስ ንየሱስ ምስ ረኣዮ፡ ብምድናቕ፡ "ንስኻ ንዑቕ፡ ሓደ ሰዓቢ ዘይብልካ፡ ብዘይ መዋግኢ መሳርያ፡ ብዘይ ሃብቲ፡ ከመይ ጌርካ ንጉስ ኣይሁድ እየ ክትብል ትኽእል?" ዝብሎ ዝነበረ ይመስል። የሱስ ከኣ "ንስኻዐእኺ ትብል ኣሎኻ" ኢሉ መለሰሉ። እዚ ምላሽ እዚ ጥርጥር ዘለዎ ዘይኰነስ፡ ብርቱዕ ርግጽነት ዘለዎ ምላሽ ነበረ። ከምቲ ኣብ ዮሃ. 18፡34-38 እነንብቦ፡ የሱስ ንጉስ ከም ዝኰነ፡ ግናኸዐ መንግስቱ ካብዛ ዓለም እዚኣ ከም ዘይኰነት ይነግሮ። በዚ ከኣ መንግስቱ ንመንግስቲ ሮሜ ዜፈራርህ ከም ዘይኰነ ከረድኦ ከኣለ።

ሳልሳይ፡፡ ጲላጦስ እንደገና ምስቶም መራሕቲ ኣይሁድ ዋዕላ ገበረ። ካብቲ ቤት ፍርዲ ወጺኡ፡ እቲ ምስ የሱስ ዝተዛራረቦ ነገሮም። ሓንቲ በደል ከም ዘይረኸበሉ ከኣ ኣግሂዱ ገለጸሎም። ሓንቲ በደል እኳ ዘይረኸበሉ ክንሱ፡ ከይፈትሖ ንኣይሁድ ፈርሄ። ኣብ ውሽጢ ጲላጦስ ብርቱዕ ውግእ ነበረ። ኣብዚ ፍርድዚ ከኣ፡ ንሱ ከኣ እምበር፡ የሱስ ጥራይ ኣይኰነን ዝፍረድ ዝነበረ። ንቕኑዕዶ ደው ኪብለሉ እዩ ወይስ ንሓሶት? ዚብል ሕቶ ኣብ ቅድሚኡ ነበረ። ኣብ ጥቕሲ 3-5 ጸብጻብ ናይዚ ኣኼባዚ ነንብብ።

ሊቃውንቲ ኻህናት ዘረባ ጲላጦስ ምስ ሰምዑ፡ እንደገና ኣበርቲዖም ኪኸስዎ - መሩ። እቲ ቓንዲ ክሶም ድሮ ሰሚዕናዮ ኣሎና። ኣብዚ ከኣ፡ መመሊሶም ደጋጊሞም ይካትዑን ይከሱን ነበሩ። ምእንቲ ክሶም ኪሰምዕ፡ ንየሱስ ናብቲ ኣይሁድ ዝነበርዎ ቦታ ዘምጽእዎ ይመስል። የሱስ ግና ኣብ ቅድሚ ኣይሁድ ምስ ተሓተተ፡ "ሓንቲ እኳ ኣይመለሰን።" በይኖም ከለዉ፡ የሱስ ንጲላጦስ ይምልሰሉ ነበረ፡ በዚ እዋንዚ ስቕ ብምባሉ ጲላጦስ ኣዝዩ ተገረመ። ስለምንታይ እዩ በዚ እዋን እዚ ምምላስ ዝኣበየ? ኣብ ከምዚ ዝበለ ብርቱዕ ክሲ ከመይ ገይሩ ጸጥታን ህድኣትን ኬርኢ ይኽእል? እናበለ ተገረመ። ከምዚ ዝበለ ህድኣት፡ ኣብ ምሉእ ምግታእ ናይ ኵለንትናኡ ዘለዎ፡ ልዕሊ ሰብ ዝኰነ ባህርይኡ፡ ጥራይ እዩ ኪረእ ዚከኣል።

3. ጲላጦስ ንየሱስ ናብ ሄሮድስ ሰደዶ። ሉቃስ. 23፡5-12። ድሕሪ ሰዓት ሹዱሽተ ዓርቢ ንግሆ፡ ጲላጦስ ንየሱስ ናብ ግቢ ሄሮድስ ሰደዶ። ጲላጦስ ንየሱስ ኪፈትሖ ዝደለየ፡ እዚ ካልኣይ ግዜኡ እዩ። እቲ ቐዳማይ ግዜ ገበን ከም ዘይብሉ ገለጸሎም፡ ኣይሁድ ግና

ምቕባሉ ኣበዩ። ክሲ ናይ የሱስ ንሰብ ዜናዕብ ከም ዝኾነ ፈሊጡ፣ መታን ንየሱስ ከይፈርዶ ኢሉ፣ ናብቲ ሓለቓ ናይ ገሊላ ዝነበረ፣ በቲ እዋንቲ ከኣ ናብ የሩሳሌም ኪበጽሕ መጺኡ ዝነበረ፣ ሄሮድስ ሰደዶ። ኣይሁድ እንደገና ኣብ ቅድሚ ሄሮድስ ኣበርቲዖም ከሰስዎ። ሄሮድስ ከኣ ብግዲኡ ንየሱስ መርመሮ፣ የሱስ ግና ቃል እኳ ኣይመለሰሉን። ድሕርዚ ሄሮድስን ወተሃደራቱን ኣላገጹሉ፣ ልብሲ መንግስቲ ከዲኖም ከኣ ናብ ጲላጦስ መለስዎ። ጲላጦስ ኣብ ክንዲ ቅኑዕ ዚፈርድ፣ ክልተ ዓይኒ ስለ ዝረኣየ፣ ኵሉ ዚሓሰቦ ኪሰልጠሉ ኣይከኣለን።

4. **ካልኣይ ፍርዲ ኣብ ቅድሚ ጲላጦስ።** ጥ.6-14። የሱስ ምስ ተመልሰ፣ ጲላጦስ እንደገና ነቶም ሊቃውንትን ዓበይትን፣ ሄሮድስውን ናብ ሞት ዘብጽሕ ገበን ከም ዘይረኸበሉ ነገሮም። ድሕርዚ እቶም ህዝቢ ከምቲ በብዓመቱ ዚገብረሎም ዝነበረ፣ ሓደ እሱር ኪፈትሓሎም ለመንዎ። ጥ.8። ጲላጦስ እዚ ምስ ሰምዔ፣ ንየሱስ ኪፈትሖ ዕድል ዝረኸበ መሰሎ። "ነቲ ንጉስ ኣይሁድዶ ኪፈትሓልኩም ትደልዩ ኣለኹም?" ኢሉ ከኣ ሓተቶም። ህዝቢ ስለ ዝፈትዎ፣ ሊቃውንቲ ኻህናት ቀኒኦምሉ ኬትሕዝዎ ይደልዩ ከም ዝነበሩ ይፈልጥ ነበረ። ስለዚ ምናልባት እቶም ህዝቢ ንየሱስ ኪፈትሓሎም ይደልዩ ይኾኑ ኢሉ ሓሰበ።

ሕልሚ ሰበይቲ ጲላጦስ። እቶም ህዝቢ፣ ጲላጦስ ንመን ከም ዝፈትሓሎም ኪመርጹ ከኣዉ፣ ሰበይቲ ጲላጦስ ንየሱስ ከይትኸውኖ ኢላ ንሰብኣያ ልኡኻት ሰደደትሉ። ማቴ.27፡19።

መግረፍቲ የሱስ። ዮሃ.19፡1። ጲላጦስ፣ ኣብ ቅድሚ እቶም ህዝቢ፣ ንየሱስ በቲ ሓጺንን ሰባር ኣዕጽምትን ዝመልኤ ጨግራፍ ናይ ሮማውያን ገይሩ ዘበጦ። ጲላጦስ እዚ ዝገበረ፣ ምእንቲ ልቢ ናይቶም ህዝቢ ኪሰብር እሞ፣ ኣብ ክንዲ ስቕለትሲ እዚ ይኣኽሎ ክብሉ ኢሉ ይኸውን።

እንደገና ንየሱስ ኣላገጹሉ። ዮሃ.19፡2-3። እቶም ሮማውያን ወትሃደራት ንየሱስ ወሲዶም ልብሰ መንግስቲ ዝመስል ከዲኖም፣ ኣኽሊል እሾኽ ኣብ ርእሱ ደፍኡሉ እሞ፣ ከላግጹሉ - መሩ።

በርባን ኪፍታሕ ተመርጸ። ጥ.11። መራሕቲ ኣይሁድ፣ እቶም ህዝቢ በርባን ኪፍትሓሎም ኪልምኑ ኣዕገርገርዎም። ነቲ ልክዕ ከምቲ ንየሱስ ብሓሶት ዝከሰስዎ፣ ዝገበረ ሰብኣይ፣ ኪፍትሓሎም ለመኑ።

ሕቶ ጲላጦስ። "ነዚ ንጉስ ኣይሁድ እትብልዎኸዐ እንታይ ክገብሮ ትደልዩ ኣሎኸዐ

ም?" ጲላጦስ ነዚ ሕቶዚ፣ ንዘይግቡእ ወገን ሓተቶ። ንሕልናኡ እምበር ነቶም ህዝቢ ኪሓቶም ኣይነበሮን። እዚ ሕቶዚ ነፍሲ ወከፍ ሰብ ኪምልሶ ዚግባእ ሕቶ እዩ። ኵሉ ሰብ፣ ብዛዕባ የሱስ ገለ ነገር ኪገብር ኣለዎ፣ ወይ ኪቕበሎ ወይ ከኣ ኪነጽጎ። ነዚ ሕቶዚ ከይመለሱ ኪሓልፉ ዝደልዩ ሰባት ብዙሓት እዮም፣ ግናኸ ዘይከኣል እዩ። እቲ ዝዓበየ ሓጢኣት ኣብ ዓለም፣ ንየሱስ ምንጻግ እዩ። ኣብ ህይወትና፣ "ብዘይ የሱስሲ እንታይ ክገብር እየ?" ኢልና እንሓተሉ ግዜ ይመጽእ እዩ። ኣብቲ ሓጢኣትና ዘይሕደግ ኰይኑ ዚስማዓና ግዜ፣ ኣብ ግዜ ሕማም፣ ኣብ ግዜ ጭንቂ፣ ኣብ ሞት፣ ኣብ መዓልቲ ፍርዲ፣ ብዘይ የሱስን ፍቕሩን ሓገዙን ምጽንናዑን ደው ኪብል ዚኽእል መን ኣሎ?

ጲላጦስ ነቶም ህዝቢ፣ ንየሱስ እንታይ ክገብሮ እየ? ኢሉ ምስ ሓተቶም፣ "ስቐሎ፣" ኢሎም መለሱሉ። "ጲላጦስ ከኣ፣ እንታይ ክፉእከ ገበረ? በሎም። ንሳቶም ግና ዓው ኢሎም፣ ስቐሎ፣ በሉ።"

ጲላጦስ ኣእዳዉ ተሓጽበ። ማቴ.27፡24-26። ቅድሚ ናይ መወዳእታ ፍርዱ ምሃብ፣ ጲላጦስ ማይ ወሲዱ ኢዱ ተሓጽበ። እዚ ዝገበረ ምልክት ናይ ብኣፉ ዝተዛረቦ ቃላት ነበረ፡- "ኣነ ካብ ደም እዚ ጻድቕ እዚ ንጹህ እየ፣ ባዕላትኩም ፍለጡ፣ በሎም።" ግናኸ እዚ ዝገበሮ ግብርን ዝበሎ ቓላትን ካብ ገበኑ ከድሕኖ ኣይከኣለን። ክሳዕ ሎሚ ጻድቕ ምኻኑ እናፈለጠ፣ ንወዲ ኣምላኽ ዝሰቐለ፣ ኢልና ኢና እንዝክሮ።

5. የሱስ ስቕለት ተፈርደ። ጥ.15። ጲላጦስ ንኣይሁድ ምስ ዘጕህዮም፣ እቲ ዝነበሮ ሃብትን፣ ስልጣንን፣ ማዕርግን፣ ህይወቱውን፣ ከየጥፍእ ፈርሀ። ኣይሁድ፣ "ነዚ እንተ ደኣ ፈቲሕካዮ መቕናቕንቲ ቄሳር ኢኻ ምስ በልዎ፣ ምእንቲ ንእኦም ባህ ኪብል ኢሉ ድላዮም ሃቦም።

ውድቀት ናይ ጲላጦስ። ጲላጦስ ተቢዑ ነቲ ቅኑዕ ኪገብር ስለ ዘይደለየ፣ ኵሉ እቲ ንየሱስ ኬድሕኖ ኢሉ ዝገበሮ ጻዕሪ ከንቱ ኰነ። ቅኑዕ ንምግባርሲ ሓገዝ ናይቶም ህዝቢ ደለየ። ምእንቲ ቕንዕና፣ ህይወቱ እኳ ኪውፊ ኣድላዪ ከም ዝኾነ ረስዐ። ንየሱስ ኬድሕኖ ኢሉ ብምጽዓሩ፣ ጲላጦስ ኣዝዩ ጨካንን ክፉእን ሰብ ከም ዘይነበረ ክንርኢ ንኽእል። ሎሚ ግና ሰብ ኪዝክሮ ከሎ፣ ከም ኣዝዩ ክፉእን ጨካንን ሰብ እዩ ዚዝክሮ።

ሕቶታት

1. እቶም ህዝቢ ንየሱስ እንታይ ገበን ረኺቡሉ?
2. ጲላጦስ ኣብ የሱስ እንታይ ገበን ረኺበ?
3. ጲላጦስ ንየሱስ ከመይ ገይሩ ኪፈትሖ ተጋደለ?
4. ስለምንታይ ደኣ ዘይፈትሖ?
5. ከመይ ገይሩ ካብ ሓላፍነቱ ክምልጥ ደለየ?

መረድኢ

ኣኽሊል እሾኽ

ዮሃንስ ሃስ ዝተባህለ፡ ሓደ ካብ ሰማእታት፡ ኣብ ሓዊ ኪድርበ ምስ ተቐረበ፡ ሰይጣውንቲ ዝተሳእልዎ ኣኽሊል ናይ ወረቐት ኣብ ርእሱ ደፍኡሉ። ምስ ረኣዮ፡ “ጐይታይ የሱስ ምእንታይ ኢሉ ኣኽሊል እሾኽ ደፍአ። ኣነ ከኣ ክሳዕ ክንደይ ዘሕፍር ምኻኑ ብዘየገድስ፡ ምእንታኡ ኢለ ነዚ ፈኵስ ኣኽሊል ክደፍኦ እየ። ክገብሮ ከለኹ ከኣ ፈትየ እየ ዝገብሮ።” በለ። ድሕርዚ ደፍኡሉ እሞ፡ “ንነፍስኻ ኣብ ኢድ ሰይጣን ነማዕቁባ ኣሎና፡” በልዎ። ኣዒንቱ ናብ ሰማይ ቋሕ ኣቢሉ፡ “ዎ ጐይታይ የሱስ፡ ኣነ ግና ንነፍሰይ ናባኻዐኤማዕቁባ ኣለኹ። ንስኻ ዓዲግካያ ኢኻ እሞ ኣነ ናባኻ ጥራይ እየ ዘማዕቁባ፡” በለ።

ስቕለት የሱስ

ቅዱስ ጽሑፍ፡- ማር. 15፥22-37

22 - ናብ ቦታ ጐልጎታ፡ - ትርጓሜኣ ቦታ ኣዕጽምቲ ርእሲ፡- ወሰድዎ።

23 - ምስ ከርበ እተሓወሰ ወይኒ ድማ ሃብዎ። ንሱ ግና ኣይተቐበልን።

24 - ምስ ሰቐልዎ ድማ፡ ክዳውንቱ ተማቐሉ። ንነፍሲ ወከፎም እንታይ ከም ዚበጽሖም ከኣ ዕጭ ኣውደቑ።

25 - እታ ዝሰቐልዎ ጊዜ ከኣ ሳልሰይቲ ሰዓት ነበረት።

26 - ንጉስ ኣይሁድ ዚብል ጽሕፈት ክሱውን ኣብ ልዕሊኡ ተጻሒፉ ነበረ።

27 - ምስኡ ከኣ ክልተ ኸፉርቲ፡ ሓደ ብየማኑ ሓደ ከኣ ብጸጋሙ ሰቐሉ።

28 - እቲ ምስ ዓመጽቲ ተቘጽረ፡ ዚብል ጽሑፍ ተፈጸመ።

29-30 - እቶም ዚሓልፉ ድማ ርእሶም እናነቕነቑ፡ ኣየ፡ ኣታ ንቤተ መቕደስ እተፍርሳ ብሰለስተ መዓልቲውን እትሃንጻ፡ እስኪ ርእስኻ ኣድሕን። ካብ መስቀልውን ውረድ፡ እናበሉ ይጸርፍዎ ነበሩ።

31 - ከምኡ ከኣ ሊቃውንቲ ኻህናት ምስ ጸሓፍቲ ንሓድሕዶም፡ ንኻልኦት ኣድሓነ፡ ንርእሱ ኸድሕን ግን ኣይክእልን።

32 - ርኢና ክንኣምንሲ፡ ክርስቶስ ንጉስ እስራኤል ሕጂ ካብ መስቀል ይውረድ፡ እናበሉ ኣላገጹሉ። እቶም ምስኡ እተሰቕሉውን የላግጹሉ ነበሩ።

33 - ካብ ሳድሰይቲ ሰዓት - ሚሩ ክሳብ ታስዓይቲ ሰዓት ከኣ ብዘላ እታ ሃገር ጸልመተት።

34 - ብታስዓይቲ ሰዓት የሱስ ብዓቢ ድምጺ፡ ኤሎሄ፡ ኤሎሄ ላማ ሰበቕታኒ፡ ኢሉ ጨርሐ። ትርጕሙ ከኣ ኣምላኸይ፡ ኣምላኸይ ንምንታይ ሓደግካኒ? እዩ።

35 - ካብቶም ኣብኡ ደው ኢሎም ዝሰምዕዎ ከኣ ሓያሎ፡ እንሆ፡ ንኤልያስ ይጽውዮ ኣሎ፡ በሉ።

36 - ሓደ ጐይዩ ሕደጉ፡ ኤልያስ መጺኡ እንተ ኣውረዶ ንርአ፡ ኢሉ መጺጽ ብሰፍነግ መሊኡ ኣብ ዘንጊ ገይሩ ኣስተዮ።

37 3- ሽዑ የሱስ ብዓቢ ድምጺ ጨርሐ፡ ነፍሱ ከኣ ወጸት።

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡፡ ንሕና ገና ሓጥኣን ከሎና፡ ክርስቶስ ክንዳና ሞይቱ እዩ ሮሜ 5፥8።

መዓልታዊ ትምህርቲ

ግዜ፡፡ ዓርቢ መዓልቲ፡ ሚያዝያ 7፡ ኣብ መበል 33 ዓመቱ ንየሱስ። እቲ ስቕለት ካብ ሰዓት 9 ናይ ንግሆ ክሳዕ ሰዓት 3 ናይ ምሸት ነበረ።

ሰፈር፡፡ ብሰሜን ናይ የሩሳሌም እትርከብ ጐልጎታ እትበሃል ሰፈር።

ቀንዲ ሓሳባት፡፡ የሱስ ምእንቲ ንኣና ኬድሕን ኢሉ፡ ገዛእ ርእሱ ኣብ መስቀል ወፈየ። እቲ መልኣኽ ንሙሴ ኣብቲ ቈጥቋጥ ተራእዮ፡ “እዚ ዘሎኻዮ ቅዱስ ሰፈር እዩ እሞ፡ ኣሳእንካ ኣውጽእ፡” በሎ። መስቀል ናይ የሱስ ከኣ፡ መስዋእቲ ናይ ወዲ ኣምላኽ ሃልሃል ዝበለሉ ሰፈር እዩ። ስለዚ ናብዚ ቅዱስ ሰፈርዚ፡ ኵሉ ስጋውን ዓለማውን ዘይረብሕ ሓሳባትን ካብ ልብና ኣውጺእና፡ ብእምነት ናብኡ ክንቀርብ ይግባእ።

መግለጺ

1. ኣብ መገዲ ቀራንዮ። ጥ.22። ኣብ ሞንጎ ሰዓት ሸሞንተን ፈረቓን ትሽዓተን ፈረቓን ዝተፈጸመ ነገራት። “ናብ ቦታ ጐልጎታ፡ ትርጓሜኡ፡ ቦታ ኣዕጽምቲ ርእሲ፡ ወሰድዎ።” እዛ ሰፈር እዚኣ ኣየነይቲ ምዃና ብርግጽ ዚፍለጥ የልቦን። የሱስ ናብዚ ሰፈርዚ ኪኸይድ ከሎ ዝተፈጸማ ክልተ ነገራት ኣለዋ።

የሱስ መስቀል ተሰኪሙ ናብ ጐልጎታ ኪኸይድ ከሎ፡ ኣዝዩ ደኺሙ ስለ ዝነበረ፡ ስምኦን በዓል ቀሬን ዚበሃል ሰብኣይ ኪሕግዞ ተገደደ። ብዙሓት ኻልኦት ነቲ መስቀል ኪጾርዎ ዝኽእሉ ነይሮም ግናኸ ምእንቲ ኬላግጹ ኢሎም ነዚ ኣፍሪቃዊ ሰብኣይ ካብ ሓንቲ ዓዲ ናብ የሩሳሌም ኪኣቱ ምስ ተጓነፎም፡ ንየሱስ ኪሕግዞ ገደድዎ። ምናልባሽ ንየሱስ ከም ዝደንገጸሉ ብገለ መገዲ ኣርእዩ ይኸውን። ካብቲ ኣብ ማርቆስ እነንብቦ ከኣ፡ ወይ ቅድሚዚ እዋንዚ ወይ ከኣ ድሕሪኡ ወደ መዝሙር ናይ የሱስ ከም ዝነበረ ንፈልጥ። ንወዲ ኣምላኽ ዐምሕጋዝሲ ከመይ ዝበለ ዓቢ ዕድል እዩ። ኵሎም ብፍታዎም መስቀል የሱስ ዝጾሩ፡ ተካፈልቲ ናይዚ ዓቢ ዕድልዚ እዮም።

ኣብዚ ድኻም ዝመልኦ መገዲ ኪኸይድ ከሎ ኣዋልድ የሩሳሌም በኸዩሉን ኣልቀሳሉን። የሱስ፡ እቲ ብምንጻግ ናይቲ መሲህ ኣብታ ከተማ ዚመጽእ ጥፍኣት ኣስተብሂሉ፡ “ምእንቲ ገዛእ ርእስኽንን ደቅኽንን ደኣ ብኸያ፡” በለን።

2. ስቕለት። ጥ.23-28። ሰዓት 9 ናይ ንግሆ ኣቢሉ። ንየሱስ ቅድሚ ስቕለቱ ምስ ከርበ እተሓወሰ ወይኒ ሃብዎ። እዚ መድሃኒትዚ ንኣካላት ሰብ ዘደንዝዝ፡ ቃንዛ ከም ዘይስምዖ ዚገብር፡ ፈውሲ ነበረ። የሱስ ግና ኣይተቐበለን። ኣብዚ ናይ መወዳእታ ስቓዩ ኵለንተናኡ ፈጺሙ ኪስምዮ፡ ካብ ስቓይ ኰነ ሕብረት ምስ ኣምላኹ ከይተፈለጠ ሓንቲ ነገር ኪሓልፎ ኣይደለየን።

ንየሱስ ኪሰቕልዎ ከለዉ ቅድም ነቲ መስቀል ኣብ ምድሪ በጥ ኣቢሎም ንኣካላቱ

ኣብኡ ሰመርዎ። ድሕርዚ ቀስ ኢሎም ነቲ መስቀል ሓፍ ኣበልዎ። ካብቲ ኣብ መስቀል ከሎ ዝተዛረቦ ቃላት እታ ቀዳመይቲ፥ “ኣቦ፥ ዝገብርዎ ኣይፈልጡን እዮም እሞ፥ ኣይትሓዘሎም፥” ትብል ጸሎት ነበረት። እዚ ጸሎትዚ ኣብቲ ዝበርትዔ ቃንዛ ዝነበሮ እዋን፥ ነቲ መስቀል ብሓይሊ ደው ኬብልዎ ከለዉ፥ እዩ ዝጸለዮ። ኣብቲ ዝበርትዔ ቃንዛኡስ ምእንቲ ኻልኦት ደኣ እምበር፥ ምእንቲ ገዛእ ርእሱ ኣይለመነን።

ብዙሕ ግዜ ብዛዕባ ስቓይ ናይ የሱስ ክንሓስብ ከሎና፥ ናብቲ ስጋዊ ስቓዩ ጥራይ ኢና እነድህብ። ግናኸ ስጋዊ ስቓይ ጥራይ ንየሱስ ክሳዕ ክንድቲ ኣይምበርትዖን። ንእኡ ኣዝዩ ዝበርትዖስ፥ ስቓይ ናይ ነፍስን፥ ጾር ሓጢኣት ናይ ዓለምን እዩ። ምእንቲ ምድሓን ነፍስና ኢሉ ኣዝዩ ዓቢ ዋጋ እዩ ዝኸፈለ።

“ክዳውንቱ ተማቐሉ።” እቲ ዝዓበየ ዛንታ ናይ ዓለም ኣብ ቅድሚኦም እናተፈጸመስ፥ እቶም ወትሃደራት ነቲ ዘይረብሕ ክዳውንቲ ኪማቐሉ ግዜኦም ኣሕለፉ።

ክሲ የሱስ ኣብ ልዕሊ ርእሱ፥ ኣብቲ መስቀል ተጻሒፉ ነበረ። ንጉስ ኣይሁድ እየ፥ ኢሉ ኢሎም እዮም ከሲሶምዎ ዝነበሩ። “ንጉስ ኣይሁድ” ዚብል ጽሕፈት ብቛንቋታት እብራይስጥን ሮሜን ጽርእን ተጻሕፈ። እቶም ዝጸሓፍዎ ኬላግጹ ሓሲቦም እኳ እንተ ኰኑ፥ በተን በቲ እዋንቲ ፍሉጣት ዝነበራ ቛንቋታት ጌይሮም፥ እቲ ሓቂ ንዓለም ገለጹላ።

ጲላጦስ፥ “እዚ እዩ እቲ እትጽበይዎ ዝነበርኩም መሲህኩም” ዝብሎም ዝነበረ መሲልዎም፥ ሓለቓታት ኣይሁድ ነቲ ጽሑፍ ኣይፈተውዎን። ዮሃ.19፥20-22። ጲላጦስ ግና ኬልግሶ ኣይደለየን።

ምስኡ ከኣ፥ ሓደ ብየማኑ ሓደ ከኣ ብጸጋሙ፥ ክልተ ከተርቲ ሰቐሉ። እዚ መፈጸምታ ናይቲ ኣብ ኢሳ. 53፥12 ዘሎ፥ ብየሱስ ከኣ ኣብ ሉቃ. 22፥37 ዝተደግመ እዩ። የሱስ ምእንቲ ካብ ዓመጻና ኬንጽሃና ኢሉ፥ ምስ ዓመጽቲ ተቘጽረ።

3. ኣብ ጥቓ መስቀል ዝነበሩ ኣዕሩኽቲ የሱስ። ዮሃ.19፥25። ኣብ መንጎ እቶም ብዙሓት ጸላእቱ፥ እተን ብኹሉ ዝክኣለን ንየሱስ ዘገልግላኦ ዝነበራ ኣንስቲ ነበራ። ማርያም ኣደ የሱስ፥ ማርያም ሰበይቲ ቀሌዮጳ፥ ማርያም መግደላዊት፥ ካልኦት ኣንስቲ ከኣ ኣብኡ ነበራ። ማቴ.27፥55-56። ካብቲ እኩብ ህዝቢ ቁሩብ ርሕቕ ኢለን ይርእያ ነበራ። ካብቶም ደቀ መዛሙርቲ፥ ዮሃንስ ኣብኡ ነበረ። ዮሃ.19፥26። ተኣማንነትን ፍቕርን ናይዞም ክሳዕ መስቀል ዝሰዓብዎ ሰባት ኣዝዩ ኪነኣድ ይግባእ።

4. ኣብ ጥቓ እቲ መስቀል ዝነበሩ መላገጽቲ። ጥ.29-32። ካብ ሰዓት ትሸዓተ ክሳዕ ፋዱስ ዝተፈጸመ ነገራት። ወትሃደራትን ኻህናትን ከተርትን ህዝብን ርእሶም እናነቕነቑ፥ ኪጸርፍዎን ኬላግጹሉን ወዓሉ። ዝበሎ ዘበለ ጠዋውዮም መላገጺ ገበርዎ።

“ካብ መስቀል እስከ ውረድ፥” “ንገዛእ ርእሱ ኬድሕን ዘይከኣለስ ከመይ ገይሩ ነታ

ቤተ መቕደስ ኣፍሪሱ ብሰለስተ መዓልቲ ኪሃንጾ ይኽእል?" "ንኻልኦት ኣድሓነ፡ ንርእሱ ኬድሕን ግና ኣይከኣለን" እናበሉ የላግጹሉ ነበሩ። እቲ ዚዛረብዎ ዝነበሩ ሓቂ ይመስል ነበረ። ግናኸ የሱስ ካብ መስቀል እንተ ዚወርድ፡ ደቂ ሰባት ምድሓን ኣይምረኸቡን ነይሮም።

5. **ድሕነት ናይቲ ከፋሪ።** ጥ.32, ሉቃ.23፡39-43። ኣብ ጥቕሲ 32 ከም እንርእዮ፡ እቶም ክተርቲ ክልቲኦም መ- መርታ ንየሱስ የላግጹሉ ነበሩ። ጸኒሑ ግና፡ እቲ ሓደ ተቐየረ። እቶም እኩባት ህዝቢ እናላገጹ ከለዉ፡ ሓደ ዘገርም ነገር ተፈጸመ። ሓደ ካብቶም ኣብ መስቀል ተሰቒሎም ዝነበሩ ከተርቲ፡ ሓጢኣቱ ተናዘዘ እሞ፡ ተሓድገሉ፡ ሓድሽ ህይወት ከኣ ተቐበለ። ኣብ ምሉእ መጽሓፍ ቅዱስ ከምዚ ዝበለ ድሕነት እዚኣ ጥራይ ንረክብ። ሓደ ጽሑፍ ጥራይ ተጻሒፉ ዘሎ ምክንያቱ፡ ግዜ ኣሎኒ፡ እናበልና ከይደሓንና ክሳዕ ግዜ ሞት ከይንጽበ። በቲ ሓደ ወገን ከኣ፡ ግዜ ሞት ምስ በጻሕና፡ ሕጅስ ተስፋ የብለይን ኢልና ከይንቀብጽ፡ ግዜ ከሎካ ንምድሓንካ ክሳዕ ግዜ ሞትካ ምጽናሕ ብዙሕ ተስፋ ዘይብሉ እዩ። ግናኸ ሓንቲ ነፍሲ በታ ናይ ሞት እዋን ጕድለታ ተረዲኣ እንተ ተጣዕሰት፡ ተስፋ ክትቈርጽ የብላን።

6. **ንሰለስተ ሰዓት ኣብ ኲላ እታ ሃገር ጸልማት ኰነ።** ጥ.33, ማቴ.27፡45, ሉቃ.23፡44-45። ድሕሪ እቲ ብትዕግስቲ ኣምላኽ ዝተጸረ ዘሰክሕ ቃንዛ ናይ ሰለስተ ሰዓት። እንደገና ንሰለስተ ሰዓት ዝኸውን ጸልማት ኰነ። እዚ ጸልማትዚ ምልክት ናይቲ ዝገዝእ ዝነበረ ሓይልታት ናይ ጸልማትን፡ ምልክት ናይቲ ምእንቲ ምድሓን ሰብ ዝተገብረ ዓ ብዩ ስቅያትን፡ ምልክት ናይቲ ኣብ ልቢ የሱስ ዝነበረ ብርቱዕ ክብደትን፡ ምልክት ናይ ጸልማት ሓጢኣትን፡ ነበረ።

7. **ናይ መወዳእታ ስእሊ ናይቲ መስቀል።** ጥ.34-37። ሰዓት ሰለስተ ድሕሪ ቀትሪ ዝተፈጸመ ነገራት። በታ ናይ ኣጋ ምሸት መስዋእቲ ዘቕርቡላ ግዜ፡ "የሱስ ብዓብዩ ድምጺ፡ ኣምላኸይ፡ ኣምላኸይ፡ ንምንታይ ሓደግካኒ? ኢሉ ጨርሐ።" ኣብዛ ዘሰክሕ ስቓይ ዝመልአ ሰዓት፡ የሱስ እቲ ብርቱዕ ጽልኢ ኣምላኽ ንሓጢኣት፡ ተሰምዖ። እዚ ስቓይዚ ንሕና ክንቅበሎ ዝግብኣና ስቓይ እዩ። ኲሉ ስቓይና የሱስ ስለ እተቐበሎ ኢና ንሕና ክንድሕን ንኽእል።

"ሓደ ጕይዩ...... መጺጽ ብሰፍነግ መሊኡ ኣብ ዘንጊ ገይሩ ኣስተዮ።" ዮሃንስ፡ የሱስ፡ "ጸማእኩ" ምስ በለ ዝተዋህቦ እዩ ይብለና። ሓደ ካብቲ ኣዝዩ ብርቱዕ ቃንዛ ናይ ስቕለት ጽምኣት እዩ።

ድሕርዚ የሱስ ብዓቢ ድምጺ ናይ ስዕረት፡ "ኣቦይ፡ ንነፍሰይ ኣብ'ኻ ኤማዕቍባ ኣለኹ ኢሉ ጨርሐ።" ሉቃ.23፡46። ነፍሱ ከኣ ወጸት።

8. ዝተፈጸመ ምልክታት። ድሕሪ ሰዓት ሰለስተ ዝተፈጸመ ነገራት።

1) ነፍሲ የሱስ ምስ ወጸት፥ ብኡብኡ እቲ ኣብ መንጎ ቅዱስ ሰፈርን ቅድስተ-ቅዱሳንን ዝነበረ መጋረጃ ኣብ ክልተ ተተርተረ። እዚ ምልክት፥ ምክፋት ናይቲ ካብ ሰብ ተኸዊሉ ዝነበረ፥ መገዲ ቅድስና እዩ። 2ቈረ. 3፥14-16።

2) በዚ እዋንዚ ከኣ ነኻውሕን ንመቓብራትን ዚፍንቅል ብርቱዕ ምንቅጥቃጥ ምድሪ ኰነ። ፍጥረት ከይተረፈውን ብስቅያት ናይ ወዲ ኣምላኽ ደንገጸ።

3) እዚ ምልክታት እዚ፥ ሞት የሱስ ከም ናይ ማንም ሰብ ከም ዘይነበረ፥ ነቶም ህዝቢ ከረድኦም ከኣለ። ብእኡ ኪኣምኑ ከኣ ደገፎም።

9. ቀብሪ የሱስ። ኣብ መንጎ ሰዓት ኣርባዕተን ሰዓት ሽዱሽተን ኣብቲ ጥቓ ቀራንዮ ዚርከብ ስፍራ ኣታኽልቲ ዝተፈጸመ ነገራት። የሱስ ምስ ሞተ፥ ብኡብኡ ዮሴፍ በዓል ኣርማትያስን ኒቆዲሞስን ንኣካላቱ ወሲዶም ኣብቲ ስፍራ ኣታኽልቲ ዝነበረ ሓድሽ መቓብር ቀበርዎ።

ሕቶታት

1. ስለምንታይ እዮም ሓለቓታት ኣይሁድ ነቲ ኣብ ልዕሊ መስቀል ዝነበረ ጽሕፈት ዝጸልእዎ?
2. ምልክት ናይቲ ብስቕለት የሱስ ኣብ ኵላ ምድሪ ዝነበረ ጸልማት እንታይ ነበረ?
3. ምልክት ምቕዳድ ናይቲ መጋረጃ እንታይ ነበረ?
4. የሱስ ንኣምላኹ "ንምንታይ ሓደካኒ?" ኪብሎ ከሎ እንታይ ማለቱ ነበረ?

መረድኢ

ካብዚ ድሕነት ናይቲ ምስ የሱስ ዝተሰቕለ ከታሪዶ፥ ናይ ዓራት ሞት፥ ድሕነት፥ መንግስተ ሰማያት ከእትወና ይኽእል እዩ፥ ክንብል ንኽእል? ሓደ ክርስትያን እንግሊዛዊ ሓኪም ከምዚ ዚስዕብ ኢሉ ይነግር። ሓደ ግዜ 300 ሰባት፥ ብሓካይም ኪሓውዩ ተስፋ ዘይነበሮም፥ ሓጢኣቶም ተናዘዙ፥ ድሒንና ኢሎም ከኣ መስከሩ። ብድሕርዚ ብእምነት ናይ የሱስ ፍጹም ጥዕና ረኸቡ። ምስ ሓወዩ ግና፥ ካብዞም ኵሎም ዝደሓኑ ዓሰርተ ጥራይ ናይ ሓቂ ድሕነት ከም ዘለዎም ኣርኣዩ። እቶም ዝተረፉ ግና፥ ብኡብኡ ምስ ሓወዩ ናብቲ ናይ ቀደም ክፍኣቶምን ሓጢኣቶምን ተመልሱ። ኣብ ከምዚ ዝበለ ድሕነት መን ክኣምን ይኽእል?

ትንሳኤ የሱስ

ቅዱስ ጽሑፍ– ማር. 16፥1-8

1 - ሰንበት ምስ ሓለፈት፡ ማርያም ብዓልቲ መግደላን ማርያም ኣደ ያእቆብን ሰሎሜን ከይደን ኪለኽያኦ ቕዲት ዓደጋ፡፡

2 - ብቀዳመይቲ መዓልቲ ሰሙን ንግሆ፡ ጸሓይ ክትበርቕ ከላ፡ ናብ መቓብር መጻ፡፡

3 - ንሓድሕደን ከአ እቲ እምንስ ካብቲ ኣፍ መቓብር መን ኪግልብጠልና እዩ፡ ተባሃሃላ፡፡

4. እቲ እምኒ ኣዝዩ ገዚፍ ነበረ እሞ፡ ንላዕሊ ገጸን እንተ ጠመታ፡ ተገልቢጡ ረኣያ፡፡

5 - ናብ መቓብር ኣትየን፡ ጻዕዳ ክዳን እተኸድነ በጽሒ ኣብ የማን ተቐሚጡ ረኣያ፡ ሰምበዳ ከአ።

6 - ንሱ ድማ፡ ኣይትሰንብዳ፡ ንስኻትክንሲ ነቲ እተሰቕለ የሱስ ናዝራዊ ትደልያ ኣሎኽን፡፡ ተንሲኡ፡ ኣብዚ የሎን፡፡ እታ ኣብኣ ዘንበርዎ ቦታ፡ እንሃ፡፡

7 - ኪዳ ደኣ፡ ንደቀ መዛሙርቱን ንጴጥሮስን፡ ናብ ገሊላ ኪቕድመኩም እዩ፡ ከምታ ዝበለኩም ከአ ኣብኡ ክትርእዩዎ ኢኹም፡ ኢልክን ንገራኦም፡ በለን፡፡

8 - ምንቅጥቃጥን ስምባድን ሒዝወን ነበረ እሞ፡ ካብ መቓብር ወጺኤን ሃደማ፡፡ ፈሪሄን ስለ ዝነበራ ከአ፡ ንሓደ እኳ ኣይነገራን፡፡

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡፡ *ጐይታ ብሓቂ ተንሲኡ፡፡ ሉቃስ 24፥34።*

መዓልታዊ ትምህርቲ

ጊዜ፡፡ ብመዓልቲ ሰንበት ሚያዝያ 9፡ ኣብ መበል 33 ዓመቱ ንየሱስ፡ ሰለስተ መዓልቲ ድሕሪ ስቕለቱ፡፡

ስፍር። ኣብ የሩሳሌምን፡ ኣብ ጥቓኣ ዝነበረ ቦታታትን፡ ኣዉራ ግና ኣብ ጥቓ ቀራንዮ፡፡

ቀንዲ ሓሳባት፡፡ መድሓኒና ከም ዝተንሰኤ ብዙሕ ርግጽነት ኣሎና፡፡ ንሞት ዝሰዓረ ጐይታ ኢና እነገልግል ዘሎና፡፡ ነቲ ምእንታና ክሳዕ ሞት እተሰቐየ፡ ምእንቲ ዘለኣለም ህይወት ክንወርስ ኢሉ ከአ፡ ኣብ ልዕሊ ሞት ዓወት ዝረኸበ መድሐኒና፡ ከመይ ዝበለ ምስጋናን ክብርን ስግደትን ክንህቦ ዘይግብእ፡፡

መግለጺ

1. **የሱስ ካብ ምዉታት ተንሰኤ፡፡** ማቴ.28፡2-4፡፡ የሱስ ኣብ መቓብር ሰለስተ መዓልቲ ገበረ፡ -- ዓርቢ ድሕሪ ቐትሪ፡ ቀዳም ምሉእ መዓልቲ፡ ሰንበት ከኣ ካብ ጸሓይ ዕራርቦ ቀዳም ምሸት ኣትሒዙ ክሳዕ ወጋሕታ፡፡ የሱስ ብሳልሰይቲ መዓልቲ ከም ዚትንስእ ደጋጊሙ ነጊሩ ነይሩ፡፡ ኣይሁድ ቑሩብ ሰዓታት ናይ ሓንቲ መዓልቲ እኳ ይኹን ከም ምሉእ መዓልቲ ይሓስብዎ ነበሩ፡፡ ስለዚ በቑጸጽራኦም የሱስ ኣብ መቓብር ሰለስተ መዓ ልቲ ገበረ፡፡

2. **ኪትንስእ ከሎ ዝተፈጸመ ነገራት፡፡** የሱስ ኪትንስእ ከሎ ብርቱዕ ምንቅጥቃጥ ምድሪ ኮነ እሞ፡ ገጹ ከም በርቂ፡ ክዳውንቱ ከኣ ከም በረድ ምጽዕዳዉ መልኣኽ መጺኡ፡ ነቲ መዕጸዊ እምኒ ካብቲ መቓብር ኣልገሶ፡፡ እቲ መልኣኽዐነቲ እምኒ ዘልገሶ፡ የሱስ ምእንቲ ኪወጽእ ኢሉ ኣይኮነን፡፡ ግናኸ ምእንቲ ነቶም ናብቲ መቓብር ዝመጹ፡ ትንሳኤ የሱስ ብመለኮታዊ ሓይሊ ከም እተፈጸመ ኬርኢ እዩ ዘልገሶ፡፡

3. **ፍርሃት ናይቶም ሓለውቲ፡፡** እቶም ሮማውያን ሓለውቲ ኣዝዮም ስለ ዝፈርሁ ከም ምዉታት ኮኑ፡፡ ብዘይጥርጥር ቀልጢፎም ካብቲ መቓብር ሃዲሞም ነቶም ሓለቓታት ኣይሁድ ኪነግሩዎም ከዱ፡፡ ነተን ንየሱስ ደልየን ዝመጻ ኣንስቲ ኣብኡ ኣይጸንሕወንን፡፡

4. **ኣንስቲ ኣንጊሄን ናብቲ መቓብር መጻ፡፡** ጥ.1-4 ኣብተን ኣርባዕተ ወንጌላት ዝተፋላለየ ዝመስል ዛንታ ንረክብ፡ ግናኸ ኩሉ ከምዚ ዚስዕብ ጌርና፡ ዝተኣሳሰረ ዛንታ ክንገብሮ ንኽእል፡፡ እቶም ጸሓፍቲ ዛንታ ነቲ ዝተፈጸመ ነገር ከም ርእይቶኦም ገዲሮም ገለጽዎ፡፡ ብብዙሓት በበይኖም ዝረኣይዎ ስለ እተጻሕፈ ከኣ፡ ርግጽነት ናይዚ ዛንታዚ ክንርኢ ንኽእል፡፡ ሓንቲ ብርግጽ እተፈጸመት ዛንታ ብዙሓት በበይኑ ዝኾነ ወገን ክርእዩላ ይኽእሉ፡፡

ሰንበት ምስ ሓለፈት - ማለት ድሕሪ ጸሓይ ዕራርቦ ናይ ሰንበት ኣይሁድ፡ ማርያም መግደላዊት ምስተን ካልኦት ኣንስቲ ከይደን ኪለክያኦ ቅዲት ዓደጋ። ኣብ ሉቃስ 8፡2 ከም እነንብቦ፡ የሱስ ካብ ማርያም መግደላዊት ሾብዓተ ኣጋንንቲ ኣዉጺኡ ነበረ፡፡ ስለዚ ንመድሓኒኣ ኣዝያ ከተፍቅሮ፡ ቅድሚ ኩሉ ሰብ ከኣ፡ ናብቲ መቓብር ክትከይድ ዘገርም ኣይኮነን፡፡ ማርያም ኣደ ያእቆብን፡ ሰሎሜ ኣደ ዮሃንስን ያእቆብን ኣብ ገሊላ ኮይነን ንየሱስ የገልግላኦ ነበራ፡ ማቴ.27፡55፡፡ ነቶም ንየሱስ ዝፈትዉዎ ደቀ መዛሙርቱ ቀዲመን ከኣ ናብቲ መቓብር መጻ፡፡ ዓርቢ ድሕሪ ቀትሪ፡ ማለት ቅድሚ ጸሓይ ዕራርቦ፡ ቅድሚ ሰንበት ቅዲት ኣዳለዋ፡፡ ጸሓይ ዕራርቦ ናይ ሰንበት ኣይሁድ ምስ ኮነ ከኣ መሊሰን ቅዲት ዓደጋ፡፡ ሉቃ.23፡55-56፡፡ ማር.16፡1፡፡ ኣዝዩ ቅዱስ ናብራ ስለ ዝነበረን ቀብሪ ናይቲ መድሓኒ እኳ ክነሱ ብመዓልቲ ሰንበት ገለ ነገር ኪዕድጋ ኣይተረኽባን፡፡ ሰባት

ሎሚ ብመዓልቲ ሰንበት ንክዐሹን ክዕድጉን ዘይጠቅም ምኽዐያት ይህቡ፡፡ ንኣካላት የሱስ ዘየመሽምሽ ቀመም እየን ዝዓደጋ፡፡ ክትንስእ ከም ዘይሓሰባአ ከኣ በዚ ክንርዳእ ንኽእል፡፡

ከምቲ ኣብ ወንጌል ዮሃንስ እንረኽቦ፡ ኣንጊሄን ጌና ጸልማት ከሎ ናብቲ መቓብር ገስገሳ፡፡ ጸሓይ ኪትበርቅ ከላ ከኣ፡ ኣብቲ መቓብር በጽሓ፡፡ ኣብ መገዲ ንሓድሕደን፡ "ነቲ እምንስ ካብቲ ኣፍ መቓብር መን ኪግልብጠልና እዩ?" ተበሃሃላ፡፡ ሓለቓታት ኣይሁድ ናብ ጲላጦስ ልኢኾም ነቲ እምኒ ማሕተምን ሓለውትን ከም ዝገበሩሉ ጌና ኣይፈለጣን ነበራ፡ ማቴ. 27፡62-66፡፡ ግድለን ነቲ እምኒ ከመይ ጌይረን ከም ዘልግሶኦ ጥራይ እዩ ዝነበረ፡፡ እቲ መቓብር ካብ ከውሒ እተወቅረ፡ ብዙሓት ሰባት ዘእቱ ገፌሕ ነበረ፡፡ መዕጸዊ ናይቲ መቓብር ከኣ ዓቢ ከቢብ እምኒ ነበረ፡፡ ስለዚ ብቀሊል ኪዕጾን ኪኽፈትን ኣይክኣልን ነበረ፡፡

እተን ኣንስቲ ግና እቲ እምኒ ተገምጢሉ ረኸብኦ፡፡ ቅዱስ ማቴዎስ፡ መልኣኽ ነቲ እምኒ ገምጠሎ፡ ይብለና፡፡ ኣብ ስራሓና ዝጓነፈና ግድላት፡ ዘፍርሃና ግድላት፡ መፍትሕ ዘይብሉ ኰይኑ ዝርኣየና ነገራት ኵሉ፡ ኣምላኽዐ ብዘይ ሓሰብናዮ መገዲ ገይሩ ይፈትሖ፡ ግናኸዐ ቅድም ነቲ ግድላት እቲ ክንጓነፎ ኣሎና። ንሕና ሓንቲ ነገር ጥራይ ክንገብር ኣሎና፡ ብኵሉ እናተኣዘዝና፡ ብሓንቲ ነገር ከይተጨነቕና፡ በቲ እተዋህበና ስራሕ እሙናት እናኸዐንና፡ ንቕድሚት ክንደፍእ ኣሎና፡፡ ሽዑ ኣብቲ ግድል ምስ በጻሕና፡ ኣምላኽዐወይ ነቲ ግድል የልግሰልና ወይ ከኣ ብማእከል፡ መገዲ የርእየና፡፡

5. **ማርያም መግደላዊት ኣብኡ በጽሔት፡፡** ዮሃ. 20፡1-3፡፡ ማርያም መግደላዊት ቅድም ኣብቲ መቓብር ዝበጽሔት ይመስል፡፡ ጥራዩ ምስ ረኸበቶ ብቕልጡፍ ናብ ጴጥሮስ ከይዳ፡ ሰብ ዝሰረቖ መሲልዋ፡ የሱስ ኣብቲ መቓብር ከም ዘየሎ፡ ነገረቶ፡፡

6. **እተን ካልኦት ኣንስቲ ናብቲ መቓብር ኣተዋ፡፡** ጥ.5-7፡፡" ናብቲ መቓብር ምስ ኣተዋ ከኣ፡ ሓደ በጽሒ ረኣያ፡፡" እዚ በጽሒ እዚ ነቲ እምኒ ገምጢሉ ኣብኡ ኰፍ ዝበለ መልኣኽ ኣብ ማቴ.28፡2-5 እንረኽቦ እዩ፡፡ ኪኣትዋ ከለዋ ከኣ ብየማን ተቐሚጡ፡ ጻዕዳ ክዳን ተኸዲኑ ረኣያኦ፡፡ ቅዱስ ማቴዎስ፡ ክዳውንቲ ከም በረድ ምጽዕዳዉ፡ ገጹ ከም በርቂ ምብርሁ፡ ነበረ ይብለና፡፡ ጻዕዳ ክዳን ምልክት ናይ ንጽህናን ሕብረት ምስ ኣምላኽዐ እዩ፡ ራ.ኢ. 3፡4,5,18፡፡ 4፡4, 6፡11, 7፡9-13፡፡ "ሰምበዳ ከለ፡፡ እቲ መልኣኽዐ ድማ፡ ንስኻትክንሲ ነቲ እተሰቕለ የሱስ ናዝራዊ ትደልያ ኣሎኽን፡ ተንሲኡ በለን፡፡" ብሓቂ ከምቲ ዝበሎ፡ ከም ዝተንስኤ ምእንቲ ኬርእየን ኢሉ ከኣ ነቲ መጋንዝ ኣርኣየን እሞ፡ ድሕሪ ቁሩብ ጊዜ ኪርእያኦ ከም ዝከኣለ ከኣ ኣበሰረን፡፡ "ኪዳ ደኣ ንደቀ መዛሙርቱን ንጴጥሮስን ንገራኦም፡" በለን፡፡ ከምቲ የሱስ ቅድም ነታ ሾብዓተ ኣጋንንቲ ዘዉጽኣላ ማርያም መግደላዊት ዝተራእያ፡ ከምኡ ከኣ እዚ መልእኽቲ እዚ፡ ብፍላይ ንጴጥሮስ እቲ ዝኸሓዶ ከም ዝከፈለ ክንምከት ንኽእል፡፡ የሱስ ንሓጢኣተኛታት ከድሕን ከም ዝመጸ

መግለጺ ኣብዚ ክንርኢ ንኽእል፡፡ ጴጥሮስ ዓቢ ሓጢኣት ስለ ዝነበሮ፡ ምናልባሽ እዚ መልእኽቲዚ ንኣይ ኣይኮነን ኢሉ ተስፋ ከይቆርጽ፡ ንጴጥሮስ ንገራእ በለን፡፡ ካብ ኩሎም ንእኡ ኣዝዩ ዘሐጉስ ብስራት ነበረ፡፡

"ናብ ገሊላ ኪቕድመኩም እዩ፡፡" የሱስ ቅድም ኣብ ገሊላ ኣይኮነን ዝተገልጸ ግናኸዐ ገሊላ ተሰምያ ዘላ ኣብኡ ንብዙሓት ሰባት ስለ ዝተገልጸ፡ ብዙሕ ምዕዶታት ከኣ ስለ ዝሃበ እዩ፡፡ ማቴ. 28፡16, 1ቆሮ.15፡6 ተመልከት፡፡

7. እተን ኣንስቲ ነቲ ብስራት ኪነግራ ተመልሳ፡፡ ጥ.8, ሉቃስ 24፡9-11፡፡ "እተን ኣንስቲ ብቕልጡፍ ከዳ፡፡" እቲ ብስራት ክሳዕ ክንድቲ ዓቢ ስለ ዝነበረ፡ ምዕቋሩ ሰኣና እሞ፡ ንደቀ መዛሙርቲ ኪነግራኦም ቀልጢፈን ከዳ፡፡ ንኻልኦት ገለ ከይብላ ስለ ዝፈርሃ ቀጥ ኢለን ናብቶም ደቀ መዛሙርቲ ከዳ፡፡

8. ጴጥሮስን ዮሃንስን ናብቲ መቓብር መጹ፡፡ ዮሃ. 20፡3-10፡፡ እተን ኣንስቲ ምስ ተምልሳ፡ ማርያም ምስ ነገረቶም ጴጥሮስን ዮሃንስን እናጐየዩ ናብቲ መቓብር መጹ፡፡ ዮሃንስ ንእሽቶ ስለ ዝነበረ እናጐየየ ቀዲሙ ናብቲ መቓብር በጽሔ፡ ጴጥሮስ ከኣ፡ ተባዕ ስለ ዝነበረ ቅድም ናብ ውሽጢ እቲ መቓብር ኣተወ፡፡ ንቁሩብ ጊዜ ርእዮም እቲ ትንሳኤ ናይ ሓቂ ከም ዝኾነ ተረዲኦም ናብ ቤቶም ተመልሱ፡፡

9. የሱስ ቅድም ንማርያም መግደላ ተራእያ፡፡ ማር.16፡911፡፡ ማርያም ንጴጥሮስን ዮሃንስን ምስ ነገረቶም፡ ደድሕሪኦም ቀስ ኢላ ናብቲ መቓብር ተመልሰት እሞ፡ ንሳቶም ካብቲ መቓብር ምስ ከዱ ኣብኡ በጽሔት፡፡ ክልተ ጻዕዳ እተኸድኑ መላእኽቲ ረኣየት፡ ብድሕሪኡ ግልጽ እንተ በለት ከኣ፡ የሱስ ባዕሉ ረኣየት፡፡ እንደገና ከኣ ነቲ ዓቢ ብስራት ነቶም ደቀ መዛሙርቲ ክትነግሮም ከደት፡፡

10. ካልኣይ ምግላጽ - ነተን ኻልኦት ኣንስቲ፡፡ ማቴ.28፡9-10፡፡ እተን ኻልኦት ኣንስቲ ናብ ከተማ ክምለሳ ከለዋ ጴጥሮስን ዮሃንስን ናብቲ መቓብር በጽሑ፡ የሱስ ከኣ ንማርያም ተራእያ፡፡ ናብ ከተማ ገጸን ክምለሳ ከለዋ ከኣ የሱስ ተጓነፈን እሞ፡ ከመይ ኢኽን? በለን፡፡ ሰገዳሉ፡ ዝሃበን መልእኽቲ ሒዘን ከኣ ናብቶም ደቀ መዛሙርቱ ከዳ፡፡

11. ሳልሳይ ምግላጽ – ንስምኦን ጴጥሮስ፡፡ ሉቃስ 24፡34፡፡ እዚ ምግላጽ እዚ ነቲ ብሰሪ እቲ ክሕደቱ ዝመጸ ጓሂን ጣዕሳን፡ ዓቢ መጸናንዕን ተስፋን ሰላምን ዚህብ ነበረ፡፡

የሱስ ድሕርዚ ክሳዕ ሰንበት ድሕሪ ቀትሪ፡ ማለት ናይ ትመጽእ ዘላ ሰንበት

ትምህርትና፣ ንሓደ ሰብ እኳ ኣይተራእየን።

12. ጠቕላሊ ሓሳባት ናይ ምግላጽ ትንሳኤ የሱስ።

1) ትንሳኤ የሱስ፦ ክትጥብረሉ ዘይትኽእል፣ ኣብ ቅድሚ ብቁዓት መሰኻኽር ተፈጺሙ። እቶም መሰኻኽር ማለት ደቀ መዛሙርቱ ነቲ ሓቂ ኪፈልጡ ዚኣክል ዕድል ነበሮም። እቲ ዝርኣይዎ ፈጺሙ ኣንጻር ናይ ቀደም እምነቶምን ዓለማዊ ሓሳባቶምን ነበረ። ብርግጽ ከም እተፈጸመ ስለ ዝፈለጡን ዝኣመኑን ከኣ፣ ህይወቶም ከሕልፉ እኳ ዝሕጥ ኣይበሉን። ኵሉ ተስፋኦምን ስብከቶምን ኣብኡ ስለ እተመስረተ ክሳዕ ሞት ጸንዑ።

2) ነቲ ክዉን ነገር ኣነጺሮም ነቶም ህዝቢ ምስ ገለጹሎም፣ ብዙሓት ጸላእቲ ክርስቶስ ዝነበሩ፣ ብእኡ ኣመኑ።

3) እቲ ዘገርም ምቕይያር ናይ መንፈስን ጠባይን ናይቶም ደቀ መዛሙርቲ ከኣ፣ ድሕሪ ትንሳኤ ከም ዝከኣለ ክንርኢ ንኽእል። ትንሳኤ የሱስ ፈጺሙ ስለ ዝቐየሮም ነቲ የሱስ፣ "ካብ ላዕሊ ሓይሊ ክሳዕ እትለብሱ ኣብ የሩሳሌም ጽንሑ፣" ዝበሎም ፈጺሞም ተኣዘዝዎ።

4) ርግጽነት ናይ ትንሳኤ ከኣ፣ በቲ ምቕይያር ናይ መዓልቲ ሰንበት ክርኤ ይከኣል። እቶም ክርስትያናት በታ ጐይታኦም ዝተንስኣላ መዓልቲ ንኣምላኽዐ ክሰግዱ - መሩ።

5) እቲ ክርስቶስ ዝገበሮ ነገራት ካብ ኸዑ ኣትሒዙ ክሳዕ ሎሚ ብዝተንስኤን ህያውን ዝከኣለ መድሓኒ ኪፍጸም ዝኽኣል ነገራት ጥራይ እዩ።

ሕቶታት

1. ፍጥረት ከመይ ዝበለ መግለጺ ናይ ትንሳኤ የሱስ ሃበ?
2. ደቀ መዛሙርቱ ከመይ ዝበለ መግለጺ ናይ ትንሳኤ የሱስ ሃቡ?
3. እቶም ዘይኣመንቲ ከመይ ዝበለ መግለጺ ናይ ትንሳኤ የሱስ ሃቡ?
4. እታ ቀዳመይቲ ማሕበር ክርስቶስ ከመይ ዝበለ መግለጺ ናይ ትንሳኤ የሱስ ሃበት?
5. ትንሳኤ የሱስ ንክርስቲያናት እንታይ ትርጒም ኣለዎ?

ኣብ መገዲ ኤማሁስ

ቅዱስ ጽሑፍ - ሉቃ. 24፣13-32

13 - እንሆ ከኣ፡ በታ መዓልቲ እቲኣ ክልተ ካብኣቶም ካብ የሩሳሌም ስሳ እስታድዮስ ዝምርሓቓ ኤማሁስ ናብ እትብሃል ዓዲ ይኸዱ ነበሩ።

14 - ንሳቶም ከኣ በቲ ዝኾነ ኩሉ ነገር ንሓድሕዶም ይዘራረቡ ነበሩ።

15 - ኰነ ድማ፡ ኪዘራረቡን ኪመራመሩን ከለዉ፡ የሱስ ባዕሉ ቐሪቡ ምሳታቶም ከደ።

16 - ከየለልይዎ ግና ኣዒንቶም ተሰዊረን ነበራ።

17 - ንሱ ድማ፡ እዚ፡ እናኸድኩምን እናጐሃኹምን ንሓድሕድኩም እትዘራረብዎ ዘሎኹም ዘረባስ እንታይ እዩ? በሎም።

18 - እቲ ሓደ ካብኦም ቀለዮጳ ዝስሙ፡ በዘን መዓልትታት እዚኣተን ነዚ ኣብ የሩሳሌም ዝኾነ ነገር ዘይትፈልጥሲ፡ ንስኻ በይንኻዶ ኣብኣ ጋሻ ኢኻኸ ኢሉ መለሰሉ።

19 - ንሱ ከኣ፡ እንታይ እዩ? በሎም። ንሳቶም በልዎ፡ እዚ ናይ የሱስ ናዝራዊ ነገር፡ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽን ኩሉ ህዝብን ብግብርን ቃልን ከኣሊ ነብዩ ዝነበረ ሰብኣይ፡

20 - ሊቃውንት ኻህናትን ዓበይትናን ንፍርዲ ሞት ኣሕሊፎም ከም ዝሀብዎን ከም ዝሰቐልዎን፡

21 - ንሕና ግና፡ እቲ ንእስራኤል ዜድሕን ንሱ እዩ፡ ኢልና ተስፋ ንገብር ኔርና። ምስናይ እዚ ኩሉ ከኣ እዚ ካብ ዚኸውን ሎሚ ሳልሰይቲ መዓልቲ እያ።

22 - ግናኸ ካባታትና ኣንስቲ ናብ መቓብር ኣንጊሄን ነበራ እሞ ኣስተንከራና።

23 - ስጋኡ ምስ ሰኣና ከኣ፡ ህያው ምዃኑ ዝነገርወን ራእይ መላእኽቲ ከም ዝረኣያ፡ መጺኤን ነገራና።

24 - ካባና ገለ ሰባት ናብ መቓብር ከዱ፡ ከምቲ እተን ኣንስቲ ዝበላኦም ከይኑ ረኸቡ፡ ንእኡ ግና ኣይረኣይዎን።

25 - ንሱ ድማ ኣቱም ነብያት ብተዛረብዎ ኩሉ ንምእማን ልቦም ዝደንጐየ ዓያሱ፡

26 - ክርስቶስ እዚ ሓሳረ መከራ እዚ ክጸግብ እሞ፡ ናብ ክብረቱ ክኣቱ ናይ ግዲ ደይኰነን? በሎም።

27 - ካብ ሙሴን ኩሎም ነብያትን ሒዙ ከኣ እቲ ብዛዕባኡ ኣብ ኩሉ ጽሑፋት ዘሎ ኸተርጐመሎም - መረ።

28 - ናብታ ዝኸዱዋ ዘለዉ ዓዲ ምስ ቀረቡ ከኣ፡ ከም ዚሓልፍ መሰለ፡

29 - ንሳቶም ግና፡ መስዩ እዩ፡ ጸሓይዉን ዓሪባ እያ እሞ፡ ምሳና ሕደር፡ ኢሎም ተጋደልዎ። ንሱ ከኣ ምሳታቶም ኪሓድር ኣተወ።

30 - ኰነ ድማ፡ ምሳታቶም ኣብ መኣዲ ምስ ተቐመጠ፡ እንጌራ ኣልዒሉ ባረኸ፡ ቈሪሱውን ሃቦም።

31 - ሽዑ ኣዒንቶም ተኸፍታ እሞ ኣለለይዎ፡ ንሱ ግና ካብታቶም ተሰወረ።

32 - ንሓድሕዶም ከኣ፡ እቲ ኣብ መገዲ ኺዛረበናን እተን ጽሑፋት ኪትርጉመልናን ከሎ፡ ግዳ ልብና ይነድና ኣይነበረን፡ ተባሃሃሉ።

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡ እቲ ኺዛረበና ከሎ፡ ግዳ ልብና ይነድና ኣይነበረን። ሉቃስ 24፡32።

መዓልታዊ ትምህርቲ

ጊዜ። ናይ ሎሚ ትምህርትና በታ ዝተንስኣላ መዓልቲ ሰንበት ሚያዝያ፡ ኣብ መበል 33 ዓመቱ ንየሱስ፡ ድሕሪ ቐትሪ ዝኸውን እዩ።

ስፍራ። ኤማሁስ እትብሃል፡ ካብ የሩሳሌም 12 ኪሎሜትር ዝምርሓቓ ዓዲ።

ቀንዲ ሓሳባት። ንነፍስና ዘዕግብ ሓቂ ንምርኣይ፡ የሱስ ንኣዒንትና ኪኸፍቶ ኣድላዩ እዩ። እንተ ደኣ ክሳዕ ኣርእስቲ ናይ ወግዕና ዝኸዉን ኣዚና ደለናዮ ኪግለጸልና እዩ። ክልተ ሰባት ጥራይ ብዛዕባኡ የዕልሉ ነበሩ፡ ንሱ ከኣ ምስኦም ከደን ተዛረበን።

መግለጺ

1. **ናይ ድሕሪ ቀትሪ መገሻ።** ጥ.13-14። የሱስ በታ ንግሆ ፋስጋ ሰለስተ ጊዜ ምስ ተራእየ፡ እቶም ደቀ መዛሙርቱ ምእንቲ ኪሓስብሉ ኢሉ ምሉእ መዓልቲ ደጊሙ ኣይተራእየን። ድሕሪ ቀትሪ ናይታ መዓልቲ እቲኣ፡ ጥ.19፡ ግና ንክልተ ካብኣቶም ተራእየ። ካብቶም ኣዉራ ደቀ መዛሙርቱ ከም ዘይነበሩ ኣብ ጥ. 33 ተገሊጹ ኣሎ። እቲ ሓደ ቀለዮጳ ዝስሙ ነበረ፡ እቲ ብጻዩ ግና መን ምዃኑ ስሙ ዚፈልጥ የልቦን። ናብ ኤማሁስ ገጾም ይኸዱ ነበሩ፡ ዕላሎም ብዛዕባ በቲ እዋንቲ ኣዉራ ኣገዳሲ ዝነበረ ነገር እዩ።

2 **የሱስ ኣብቲ ወግዖም ሓበረ።** ጥ.15-17። ብዛዕባ ሞትን ትንሳኤን ናይቲ ዘፍቅርዎ መድሓኒ ኪዘራረቡ ከለዉ፡ እቲ ወግዖም ክሳዕ ክንድዚ ስለ ዝመሰጦም የሱስ ናብኦም ኪቐርብ ከሎ ኣየስተብሃሉሉን።

ንሕና ከኣ እንተ ደኣ ኣርእስቲ ናይ ዕላልና የሱስ ኰይኑ፣ ንሱ ባዕሉ ከም ዚሓብረና ክንርዳእ ንኽእል።

“ከየለልይዎ ግና ኣዒንቶም ተሰዊረን ነበራ።” ምናልባሽ ቀልጢፎም ኣለልዮምዎ እንተ ዝኾኑ እቲ ዝስዕብ ምዕዶታት ኪቕበሉ ኣይምከኣሉን ነይሮም ይኾኑ። ህይወቶም በቲ ዝተዋህቦም ትምህርቲ ኣዝያ ክትህነጽ ትኽእል። እምነቶም ከኣ ካብ ብተኣምራት ዝተፈጸመ ነገር፣ በዚ ከምዚ ዝበለ ምዕዶን ምህሮን ክትዓቢ ትክእል።

“እዚ. .... እትዛረብዎ ዘሎኹም ዘረባስ እንታይ እዩ? በሎም፣“ ካብዚ ሕቶዚ፣ እናጕሃዩ ይዘራረቡ ከም ዝነበሩ ክንርኢ ንኽእል። ተስፋኦምን ሓሳቦምን ኣብቲ ጸልማት ወገን ናይ ቀራንዮ ስለ ዝተረፈ ጓሂኦም ክሳዕ ርእሶም ሓፍ ምባል ዝስእኑ ከበዶም።

3. **ምድጋም ናይቲ ኵነታት።** ጥ.18-24። ”እቲ ሓደ ካብኦም ቀለዮጳ ዝስሙ..... ንስኻዕ በይንኻኻ ኣብ የሩሳሌም ጋሻ ኢኻዕ ኢሉ መለሰሉ።” እዚ ዘይሰማዕካስ ሕጂ ስለ ዝመጻእካ ድዩ? እቲ ጋሻ ከኣ፣ ምእንቲ ሓሳባቶም ኪፈልጥ ኢሉ፣ “እንታይ እዩ?” በሎም። የሱስ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽን ሰብን ብግብርን ቃልን ከኣሊ ነብዩ ከም ዝነበረ ገለጹሉ። በዚ ብዛዕባኡ እንታይ ከም ዝሓስቡ ነገርዎ። እቶም ሓለቓታት ኣይሁድ ከም ዝሰቐልዎን፣ ኣንስቲ ከኣ ተንሲኡ ርኢናዮ ከም ዝበላን ምድናቕምን ነገርዎ። እዚ የሱስ እዚ እቲ መድሓኒ ናይ እስራኤልን መሲህን ከም ዝኾነ ይኣምኑ ነበሩ። እቲ ወግዖም ብዛዕባ እዚን ከምዚ ዝበለ ነገራትን ነበረ።

4. **የሱስ ነቲ ጽሑፋት ኣብርሃሎም።** ጥ.25-27።” ንሱ ድማ፣ ኣቱም ......ዓያሱ፣ በሎም።” የሱስ ዓያሱ ኪብሎም ከሎ ኣብዚ፣ ንምእማን ልቦም ዝደንጐየ፣ ማለቱ ነበረ። ነቲ መንፈሳዊ ሓቂ ቀልጢፎም ኪሕዝዎ ኣይከኣሉን። የሱስ ኣብዚ ክልተ ምኽንያት ናይ ጌጋ ሃይማኖት የርእየና። 1) ደው ክትብለሉ እትኽእል እምነት ዘይምህላው። 2) ነቲ ዝተፈጸመ ሓቂ፣ ኪኸዉን ኣይክኣልን እዩ፣ ኢልካ ዘይምእማኑ።

“ነብያት ዝተዛረብዎ ኵሉ ንምእማን ልቦም ዝደንጐየ፣” ነበሩ። ገለ ካብቲ ነብያት ዝመሃርዎ ይኣምንዎ፣ ብዙሕ ካብኡ ግና ኪኣምንዎ ስለ ዘይደለዩ ነጸግዎ። ሎሚ ከኣ ቃል ኣምላኽዕ ክንምሃር ከሎና ኣብ ከምዚ ዝበለ ድንገት ከይንወድቕ ንጠንቀቕ።

ክርስቶስ እምብኣር፣ ነቲ ዝነጸግዎ ሓቂ ከብርሃሎም - መረ። ”ክርስቶስ እዚ ሓሳረ መከራ ኪጸግብ. . .ናይ ግዲ ደይኮነን?” እቲ ኣብ ጽሑፋት ዘሎ ግደ ናይቲ መሲህ ደይኮነን? ዝከኣ፣ ኣነ መሲህ እየ ኢሉ ዝመጸ መፍለጢኡ እዚ ደይኮነን? በዘይ ብእኡ ድሕነት ከምጽእ፣ ወይስ መንግስቱ ኬቕውም ዘይክእል ደይኮነን? እቲ ንእምነቶም ዘንቀጥቅጥ ዝነበረ ነገራት ኣድላዪ ነገራት ነበረ። ካብ ሙሴን ኵሎም ነብያትን ኣዋጺኡ፣ ብዛዕባኡ ኣብ ኵሉ ጽሑፋት ዘሎ ከተርጉመሎም - መረ።

ምስክር ናይ ሙሴ፡፡ ኣብዚ ዚስዕብ ጥቕስታት ምስክር ናይ ሙሴ ኣሎ፡፡ ንሄዋን ዝተዋህባ ተስፋ ዘፍ.3፡15፡ ንኣብርሃም ዝተዋበ ተስፋ ዘፍ. 22፡18፡ እቲ ዝሕረድ ገንሸል ዘጽ. 12፡ ድቤላ ዘሌ.16፡ ተመን ኣስራዚ ዘሁ.21፡9፡ እቲ ዝዓበየ ነብዩ ዘዳ. 18፡15፡ ኮከፀበን በትርን ዘሁ.24፡17፡ እቲ ዝተወቅዔ ከዉሒ ዘሁ. 20፡11፡ 1ይ ቆረ. 10፡4፡፡

ምስክር ናይቶም ነብያት፡፡ ኣብዚ ዝስዕብ ገለ ካብቲ ምስክራት ናይ ነብያት ንረክብ፡፡ ኣማኑኤል ኢሳ.7፡14፡ ወዲ ተወሊዱልና ኢሳ.9፡6-7፡፡ እቲ ሕያዋይ ጓሳ ኢሳ.40፡10-11፡፡ ስቓይ ብትሕትና ዝጾረ፡ ኢሳ.50፡6፡፡ እቲ ንስቓይና ዝጾረ፡ ኢሳ.53፡4-5፡፡ እቲ ጨንፈር ኤር.23፡5, 33፡14-15፡፡ ወራስ ዳዊት፡ ህዝ. 34፡23፡፡ ገዛኢ ካብ ቤት-ልሄም፡ ሚክ. 5፡2፡፡ እቲ ጨንፈር፡ ዘካ. 6፡12፡፡ እቲ ትሑት ንጉስ፡ ዘካ. 9፡9፡፡ እቲ ውጉእ ዘካ.12፡10፡፡ እቲ ዝተወቕዔ ጓሳ፡ ዘካ. 13፡7፡፡ ልኡኽ ናይ ኪዳን፡ ምል.3፡1፡፡ ጸሓይ ናይ ጽድቂ፡ ምል.4፡2፡፡ ካልእ ጽሑፋት ከኣ መሊኡ ኣሎ፡፡

ምስክር ኣብ ኵሉ ጽሑፋት፡፡ ብ- ካዐ ናሆምን ዮናስን፡ እቲ ብገለ ሰባት ከም ምልክት ናይ የሱስ ተሰምዩ ዘሎን፡ ኣንባቆምን፡ ብዛዕባ የሱስ ዘይተዛረበ ነብዪ የለን፡፡ ኣብ ልዕሊ እዚ ኵሉ ምስክራት ከኣ ስርዓት ሃይማኖት ኣይሁድ ናብቲ ግብሪ የሱስ ዘመልክት ነበረ፡፡ 1) እቲ መስዋእትታት 2) እቲ በዓል ናይ ፋስጋኦም ምስቲ ዝሕረድ ገንሸል 3) እቲ መዓልታዊ መስዋእትታት 4) እቲ ድቤላ, 5) መዓልቲ ናይ ምትዕራቕ፡ 6) እቲ ሊቀ ኻፀናት፡፡

ምብራህ ጽሑፋት፡፡ ክርስቶስ ንነፍሲ ወከፍ ብግሩህ ልቢ፡ ቅዱስ ጽሑፋት ዘንብብ፡ ኣዒንቱ ይኸፁተሉን መገዲ ሰማይ ይሕብሮን፡፡

5. የሱስ ባዕሉ ተገልጸሎም፡፡ ጥ.28-32፡፡ እቶም ደቀ መዛሙርቲ ናብ ቤቶም ምስ በጽሑ፡ የሱስ፡ "ከም ዚሐልፍ መሰለ፡፡" እንተ ዘይዕድምዎ ብርግጽ ምሓለፈ ነይሩ፡፡ ምሳና ሕደር ኢሎም ግና ተጋደልዎ፡፡ 1) የሱስ ኣብ ዘይድለየሉ ሰፈር ኣይኣቱን እዩ፡፡ ናባና ይመጽእ፡ ገዛእ ርእሱ ይገልጸልና፡ ፍቓዱን ሓይሉን ይገልጸልና፡ ምሳና ንበር ኢልና እንተ ዘይገዲድናዮ ግና ኪሓልፍ እዩ፡፡ እዚ ኣብ ቤተ ክርስትያናትናን ኣብ ልባትናን ሓቂ ኪኸውን ዝከኣል እዩ፡፡ 2) ከመይ ጌርና ምሳና ኪነብር ክንጋደሎ ንኽእል? ልክዕ ከምቲ ንሓደ ጋሻ ምሳና ኪቕመጥ እንልምኖ፡ ከምኡ ጌርና ክንግድዶ ንኽእል።

ሀ. ብምውቕ ዝኸፀ ልቢ ክንዕድሞ ኣሎና። ለ. ድልየትናን ዕድሜናን ናይ ግዲ ከም ዝኸፀ ክንገልጽ ኣሎና፡፡ ሐ. ዝኸፀ ይኸወ ንእኡ ዘይሰማምዖ ክነልግሶ ኣሎና፡፡ መ. እቲ ዝበለጸ ዘሎና ክንቅርበሉ ኣሎና፡፡ ሰ. ብዛዕባ መደቡን ስራሑን ተገዲስና ምስኡ ክነዋግዕ ኣሎና፡፡ ድሕርዚ ኣብ ቤትናን ልባትናን ኪነብር እዩ፡፡ 3) ምሳና ምስ ዚነብር ከኣ ተኻፂልቲ ናይ ኵሉ በረኸቱ ንኸውን፡፡

"ኵነ ድማ ምሳታቶም ኣብ መኣዲ ምስ ተቐመጠ፡ እንጌራ ኣልዒሉ ባረኾ፡ ቈሪሱውን ሃቦም። ሽዑ ኣዒንቶም ተኸፍታ እሞ፡ ኣለልይዎ፡ ንሱ ግና ካባታቶም ተሰወረ።" ብዙሕ ጊዜ የሱስ ጥቓና ከሎስ ንሕና ኣይንፈልጦን። ልክዕ ከምቶም ገለ ሕብርታት ኪርእዩ፡ ገለ ድምጽታት ከአ ኪሰምዑ ዘይክእሉ ሰባት ንኸውን። ኣምላኽ መንፈሳዊ ኣዒንቶምን ኣእዛኖምን ዝኸፈተሎም ጥራይ ኪርእይዎን ኪሰምዕዎን ዚኽእሉ ነገራት ኣሎ። ንየሱስ ምሳና ኪቕመጥ ምስ እንዕድሞ ጥራይ እዩ ኣዒንትና ኪኽፈት ዚኽእል።

"ንሓድሕዶም ከአ...... እተን ጽሑፋት ክትርጉመልና ከሎዶ ግዳ ልብና ይነድና ኣይነበረን፡ ተባሃሃሉ።" ልቦም ብፍቕርን ብሓጕስን ብተስፋን ብድንጋጽን ብራእይን ተመሊኡ ሃልሃል ይብል ነበረ። ነፍሲ ወከፍ ንየሱስ ዚፈልጦ ልቢ ከአ፡ ከምዚ ተመክሮዚ ተጓኒፍዎ ኣሎ። ንሕና ከአ ኣብ መወዳእታ ናይ ኣኼባ ጸሎት ከምዞም ክልተ ደቀ መዛሙርቱ፡ እተን ጽሑፋት ክትርጉመልና ከሎዶ ግዳ ልብና ይነድና ኣይነበረን፡ እንብለሉ ኪኸውን ይግባእ። ብኡብኡ ነዚ ዓቢ ብስራት ከበስሩ ከዱ። እቶም ንየሱስ ዝተራኸብዎ ሰባት ኵሉ ጊዜ ብዙሕ ዚንገር ኣለዎም።

ሕቶታት

1. ስለምንታይ እዩ የሱስ ምስዞም ክልተ ሰባት ሰዓብቱ ዝኸደን ዝተዛራረበን?

2. ስለምንታይ እዩ የሱስ ምስዞም ክልተ ሰዓብቱ ኪሓድር ዝኣተወ?

3. ስለምንታይ እዩ መጽሓፍ ቅዱስ ንገለ ሰባት ንቑጽ፡ ንገለ ከአ ብዙሕ ሃብቲ ዘለዎ ዚኸውን?

4. የሱስ ከመይ ገይሩ ኣብ ልባትናን ቤት ጸሎትናን ኪነብር ይኽእል?

5. ሓደ ክርስትያን ኣብ ከመይ ዝበለ ኵነታት ኪነብር ይግብኦ?

ጴጥሮስን እቲ ዝተንሰኤ ጐይታን

ቅዱስ ጽሑፍ - ዮሃ. 21፥4-17

4 - ምድሪ ምስ ወግሐ፡ የሱስ ኣብ ገምገም ደው በለ። እቶም ደቀ መዛሙርቲ ግና የሱስ ምዃኑ ኣይፈለጡን።

5 - የሱስ ከኣ፡ ደቀይ፡ ገለ ዚብላዕዶ ኣሎኩም? በሎም። ንሳቶም የብልናን፡ ኢሎም መለሱሉ።

6 - ንሱ ከኣ፡ ነቲ መርበብ ናብ የማን ጃልባ ኣቢልኩም ደርብዩዎ እሞ ክትረኽቡ ኢኹም፡ በሎም። ሽዑ ደርበይዎ እሞ ካብ ብዝሒ እቲ ዓሳ እተላዕለ ምስሓቡ ሰኣኑ።

7 - እቲ የሱስ ዜፍቅሮ ወደ መዝሙር ከኣ ንጴጥሮስ፡ ጐይታና እምበር እዩ፡ በሎ። ስምኦን ጴጥሮስ ድማ ጐይታ ምዃኑ ምስ ሰምዔ፡ ጥራዩ ነበረ እሞ፡ ክዳኑ ተዓጢቑ ናብ ባሕሪ ዘለለ።

8 - እቶም ካልኦት ደቀ መዛሙርቲ ድማ ካብ ምድሪ ኣስታት ክልተ ሚእቲ እመት ጥራይ ርሒቖም ነበሩ እሞ፡ ነቲ ዓሳ ዝመልኤ መርበብ እናሰሓብዎ ብጃልባ መጹ።

9 - ናብ ምድሪ ምስ ወረዱ ከኣ፡ ጓህርን ዓሳ ኣብ ልዕሊኡን እንጌራን ረአዩ።

10 - የሱስ ከኣ፡ ካብዚ ሕጂ ዝገፈፍኩምዎ ዓሳ ኣምጽኡ፡ በሎም።

11 - ስምኦን ጴጥሮስ ናብታ ጃልባ ኣትዩ፡ ነቲ ሚእትን ሓምሳን ሰለስተን ገዛፍቲ ዓሳ ዝመልአ መርበብ ናብ ምድሪ ጓተቶ። ክሳዕ ክንድዚ ብዙሓት ክነሶምሲ፡ እቲ መርበብ ኣይተቐደን።

12 - የሱስ ድማ፡ ንዑ ተመሲሑ፡ በሎም። እቶም ደቀ መዛሙርቲ ከኣ፡ ጐይታ ምዃኑ ስለ ዝፈለጡ፡ ካባታቶም ሓደ እኳ፡ ንስኻ መን ኢኻ ኢሉ ክሓቶ ዝደፈረ የልቦን።

13 - የሱስ መጺኡ ነቲ እንጌራ ኣልዒሉ ሃቦም፡ ከምኡውን ነቲ ዓሳ።

14 - የሱስ ድሕሪ ካብ ምዉታት ምትንሳኡ ንደቀ መዛሙርቲ እተገልጸሎም እዚ ሳልሳይ ጊዜኡ እዩ።

15 - ምስ ተመስሑ ከኣ፡ የሱስ ንስምኦን ጴጥሮስ፡ ስምኦን ወዲ ዮና፡ ካብ እዚኣቶም ኣብሊጽካዶ ተፍቅረኒ ኢኻ በሎ። ንሱ ከኣ፡ እወ ጐይታይ ኣነ ከም ዘፍቅረካ ንስኻ ትፈልጥ ኣሎኻ በሎ። ንሱ፡ ዕያውተይ ኣብልዕ፡ በሎ።

16 - ከም ብሓድሽ ከኣ ካልኣይ ጊዜ፡ ስምኦን ወዲ ዮና፡ ተፍቅረኒዶ ኢኻ በሎ፡ እወ ጐይታይ፡ ኣነ ከም ዘፍቅረካ፡ ንስኻ ትፈልጥ ኣሎኻ በሎ። ንሱ፡ ኣባጊዔይ ሓሉ፡ በሎ።

17 - ሳልሳይ ድማ፡ ስምኦን ወዲ ዮና፡ ተፍቅረኒዶ ኢኻ በሎ፡፡ ጴጥሮስ ሳልሳይ ጊዜ፡ ተፍቅረኒዶ ኢኻ ስለ ዝበሎ፡ ጉሂዩ፡ ጐይታይ፡ ንስኻ ኩሉ ትፈልጥ ኣሎኻ ኣነ ከም ዘፍቅረካውን ትፈልጥ ኣሎኻ በሎ፡፡ የሱስ ከኣ፡ ኣባጊዔይ ኣብልዕ፡ በሎ፡፡

ዚጽናዕ ጥቕሲ፡፡ የሱስ ከኣ፡ ኣባጊዔይ ኣብልዕ፡ በሎ፡፡ ዮሃ. 21፡17፡

መዓልታዊ ትምህርቲ

ጊዜ፡፡ ድሕሪ ሚያዝያ 16፡ 30 ድ.ል.ክ.፡፡

ሰፈር፡፡ ኣብ ሰሜናዊ ገምገም ናይ ባሕሪ ገሊላ፡፡ ኣብቲ ብዙሕ ጊዜ ደቀ መዛሙርቱ ዓሳ ዝገፍሉ ዝነበሩ፡ ጥቓ ቅፍርናሆም ክይኮነ ኣይተርፍን፡፡

ቀንዲ ሓሳባት፡፡ ክርስቶስ ንኹሎም ሰዓብቱ ዚኸውን ዕዮ ኣሎዎ፡፡ ሓንቲ ነፍሲ ራእዩ ናይዚ ዕዮዚ ምስ እተጥፍእ፡ ብዙሕ ካልእ ከተጥፍእ ትኽእል፡፡ እቶም ጽዉዓ ክርስቶስ ዝቕበሉ፡ 1) ሰባት ናብ ክርስቶስ ከምጽኡ፡ 2) ምስ ኣምጽእዎም ከኣ ኪሓልይሎም እዮም ዚጽውዑ፡፡

መግለጺ

በታ የሱስ ዝተንሰኣላ ንግሆ፡ እቶም መላእኽቲ ነተን ኣንስቲ፡ ንደቀ መዛሙርቱ፡ የሱስ ኣብ ገሊላ ኪግለጸሎም ከም ዝኸዶ ክነግራኦም ለኣኸወን ማቲ.28፡7፡፡ ስለዚ እቶም ዓሰርተው ሓደ ናብ ገሊላ ኸዱ እሞ፡ ብፍልይ ዝበለ ኪርኣዮም ይጽበይዎ ነበሩ፡ ማቴ.28፡16። ነቲ እተመደበ ጊዜ ክጽበዩ ከለዉ ከኣ፡ ሾብዓተ ካባታቶም ናብ ጥቓ ኣባይቶም ናብቲ ቀደም ዝዓዩሉ ዝነበሩ ቦታን - ማለት ናብ ባሕሪ ገሊላ - ከዱ፡፡ እዚኣቶም፡ ጴጥሮስን ቶማስን ናትናኤልን ያእቆብን ዮሃንስን ክልተ ካልኦትን ነበሩ፡ ጥ.2፡፡ ጴጥሮስ ናብቲ ክልተ ዓመት ኣቢሉ ዝገደፎ ስራሑ፡ ናብ ምግፋፍ ዓሳ ክምለስ እየ በለ፡፡ እቶም ካልኦት ከኣ ሰዓብዎ፡፡ ነቲ ምዱብ ጊዜ ንየሱስ ዝራኸቡሉ ክጽበዩ ከለዉ፡ ገለ ነገር ዚገብርዎ ደለዩ፡፡ ምናልባሽ ንመናበሪኦም ዚኸውን ገለ ኣድልዩዎም ይኸውን ወይ ከኣ ኰፍ ምባል ስለ ዝጸልኡ ይኸዱ፡፡

እቶም ደቀ መዛሙርቲ ብቐሊል ነቲ ዓቢ ጽዉዓኦም-- ማለት ሰባት ምግፋፍ-- ገዲፎም ናብቲ ናይ ቀደም ስራሖም ከም ዝተመልሱ ክንርኢ ንኽእል፡፡ ብዙሓት ከምኡ ዝገብሩ ኣለዉ፡፡ ጐይታ ገፊፍቲ ሰብ ክትኰኑኒ ኢሉ ዝጸውዖም ሰባት፡ ናብ ካልእ ስራሖም ምስ ዚምለሱ፡ ኣዝዩ ዘሕዝን እዩ፡፡ የሱስ ግና ነቶም ደቀ መዛሙርቱ ተገልጸሎም እሞ፡ ነቲ ራእዮም ኣሐደሶን ኣዕበዮን፡፡ ሎሚ ከኣ የሱስ ነቶም ከም ጴጥሮስ ነቲ ዕዮ ኣምላኹ ገዲፎም፡ ናብ ስራሔይ ክኸይድ እየ፡ ዝብሉ መሊሱ ራእይኦም ኪሕድስ ንምነ፡፡

1. **ብርቱዕ ጻዕሪ ዝነበሮ ለይቲ።** ጥ.4-5፡፡ የሱስ ነቶም ደቀ መዛሙርቱ ዚኸውን ትምህርቲ ነበሮ፡፡ ምሉእ ለይቲ ጸዓሩ፡ ሓደ ዓሳ ግና ኪሕዙ ኣይከኣሉን፡፡ ክሳዕ ዝወግሕ ከአ ጸዓሩ፡፡ ለይትን መዓልትን ንሰባት ምግፋፍ፡ ብዘይ እቲ ንሱ ኪህቦ ዚኽእል መንፈስ ከንቱ ከም ዝኾነ ይምህሮም ነበረ፡፡ እቲ ካብ ላዕሊ ሓይሊ ክሳዕ እትለብሱ ኣብ የሩሳሌም ጽንሑ ዝበሎም፡ ሉቃ. 24፡49፡ እንታይ ማለት ከም ዝኾነ ክርድኡ ከኣሉ፡፡

ጻዕሪ ናይቶም ብመንፈስ ቅዱስ ከይተመልኡ ንክርስቶስ ዚዓይሉ ሰባት፡ ዘይረብሕ ከፀይኑ ተረኺቡ ኣሎ፡፡ ልቦም ካብቲ ስጋዊ ሓሳብ ፈጺሙ ስለ ዘይነጽሄ፡ እቲ ብዙሕ ጻዕ ሮም ኣብ ናይ ዉሽጦም ውግእ ይጠፍእ፡፡ ኣንጻር ሓጢኣትን ዓመጻን ሓይሊ ዚህብ መንፈስ ቅዱስ የብሎምን፡፡

ኣጋ ወጋሕታ ምስ ኮነ ከኣ የሱስ ከም ሓደ ተሻያጢ መጺኡ፡ ዓሳዶ ኣሎኩም? ኢሉ ሓተቶም፡፡ የብልናን፡ ኢሎም ከኣ መለሱሉ፡፡

2. **ዋሕዲ ዓሳ፡፡** ጥ.6-8፡፡ ”ንሱ ከኣ፡ ነቲ መርበብ ናብ የማን ጃልባ ኣቢልኩም ደርብዩዎ እሞ ክትረኽቡ ኢኹም፡ በሎም፡፡ ሽዑ ደርበዩዎ እሞ ካብ ብዝሒ እቲ ዓሳ እተላዕለ ምስሓቡ ሰኣኑ፡፡” ዮሃንስ እቲ ንገዛእ ርእሱ፡ ”የሱስ ዜፍቅሮ ወደ መዝሙር፡” ኢሉ ዚሰሚ ከኣ፡ እቲ ሰለስተ ዓመት ቅድሚዚ የሱስ ዝገበሮ ተኣምራት፡ ሉቃ. 5፡1-11፡ ዘከረ እሞ፡ ንጴጥሮስ፡ “ጐይታና እምበር እዩ፡” በሎ፡፡ ዮሃንስ ዓሚቕ ዝኾነ ምርዳእን ፍቕርን ስለ ዝነበሮ፡ ንየሱስ ቅድም ኣለለዮ፡፡ ግናኸኣ ጴጥሮስ ቅድሚ ኵሎም ተቐላጢፉ ክዳኑ ተዓጢቑ ናብ የሱስ ገጹ ዘለለ፡ ነታ መርከቦም ኰነ ነቶም ኣዕሩኽቱ ኪጽበዮም ኣይከኣለን፡፡ ብዝሓለፈ ወዲቑ እኳ እንተ ነበረ፡ ጌና እቲ ኣብ ልቡ ዝነበረ ዝውሕዝ ፍቕሪ ንመድሓኒኡ ኪገልጾሉ ደለየ፡፡

ክሳዕ ክንድቲ ብዙሓት ዓሳ ስለ ዝነበሩ ኣብቲ መርከብ ምእታዉ ሰኣኑ እሞ፡ እቶም ካልኦት ደቀ መዛሙርቲ ጓቲቶም ኣምጽእዎ፡፡

ክልተ ነገራት ኣለዉ ንሰባት ክንገብረሎም እንኽእል፡ 1) ቅድም ናብ ክርስቶስ ከነምጽኦም፡፡ 2) ምስ ኣምጻእናዮም ከኣ ክንኣልዮምን ክንግደሰሎምን ኣሎና፡፡

ቀዳመይቲ ዕዮ – ሰባት ናብ ክርስቶስ ምምላስ፡ ብምግፋፍ ዓሳ ተመልኪቱ ኣሎ፡፡

የሱስ ንደቀ መዛሙርቱ እቲ ቅድሚ ሰለስተ ዓመት ኣቢሉ ኣብዚ ባሕርዚ ከለዉ ገፈፍቲ ሰብ ኪኾንዎ ዝጸውዖም፡ ሉቃ. 5፡1-11፡ ማቴ. 4፡19፡ ከዘክሮም ደለየ፡፡ 1) ሰባት እንተ ደኣ ናብ መንግስቲ የሱስ ክመጹ ኰይኖም፡ ክድለዩ ኣለዎም፡፡ ዓሳ ናብ

መኣድና ባዕሉ ኣይመጽእን እዩ። 2) ብጥንቃቐን ብትዕግስትን ክድለዩ ኣለዎም። 3) ብሓይሊ ክትውጥጦም ዘይከኣል እዩ። ብጥበብ ክትስሕቦም ኣሎኻ። 4) እቲ ግቡእ መግፈፊ፡ ኣብቲ ግቡእ ጊዜ፡ ብግቡእ ዝተዳለወን ብግቡእ ዝተዋህበን ዓቢ ኣሳልጦ ኣለዎ። የሱስ ባዕሉ ነቶም ገፈፍቲ ኣበይን ከመይን ገይሮም ነቲ መግፈፊ ከም ዝድርብይዎ ኪሕብሮም ኣድላዪ እዩ። ብእምነትን ነቲ ዝበሎም ብምእዛዝን፡ ከምቲ ኣብ መዓልቲ ጴንጤቆስቴ ዝረኤናዮ፡ ዓቢ ኣሳልጦ ክረኽቡ ይኽእሉ።

3. ምሳሕ ምስ የሱስ። ጥ. 9-14። “ናብ ምድሪ ምስ ወረዱ ከኣ፡ ጓህርን ዓሳ ኣብ ልዕሊኡን እንጌራን ረኣዩ። የሱስ ከኣ፡ ካብዚ ሕጂ ዝገፈፍኩምዎ ዓሳ ኣምጽኡ፡ በሎም።” የሱስ ኩሉ ጊዜ ዘይጸዓሩሉ ከም ዝውስኾም ዘመልክት ትምህርቲ ክንርኢ ንኽእል። ኣብ ርእሲኡ ግና ካብቲ ፍረ ናይቲ ዕዮኦም ይውስኽሉ። እቲ ፍረ ናይ ዕዮኦምውን ብሓይሊ ክርስቶስ ደኣ እምበር፡ ብገዛእ ጻዕሮም ጥራይ ዝመጸ ከም ዘይኮነ ንርኢ።

“ስምኦን ጴጥሮስ. .. ገዘፍቲ ዓሳ ዝመልኤ መርበብ ናብ ምድሪ ጓተቶ። ብዙሓት ክንሶምሲ፡ እቲ መርበብ ኣይተቐደን።” እቲ መርበብ ናይ ወንጌል ከኣ ንኹሎም ዝመጹ ኪሕዞም ዝኽእል እዩ። እቲ መርበብ ምሓዙ ስለ ዝሰኣነ ዝጠፍእ ኣማኒ የልቦን።

“ንዑ ተመስሑ።” መደምደምታ ትምህርቲ ናይ የሱስ ከይኮነ ኣይተርፍን። እንተ ደኣ ንገዛእ ርእሶም ንዕዮ ወንጌል ወፊዩ፡ ካብኡ እቲ ናይ ስጋዊ ዘድልዮም ኪረኽቡ ከም ዚግባእን ኣብ መኣዲ ናይ መርዓ ገንሸል ከኣ ተኻፈልቲ ከም ዝኸኣሉን ክምሃሩ ከኣሉ።

4. ጴጥሮስ ፈጺሙ ተመልሰ። ጥ. 15-17። መ- መርታ ጴጥሮስ ድሕሪ ዋሕዲ ናይ ዓሳ፡ ናብ ዕዮ ወንጌል ከም እትጸውዔ ተመልከተ። ድሕሪ ከምኡ ዝበለ ዋሕዲ ዓሳ ከኣ፡ ኣብቲ ዕዮኡ እንደገና ከም ብሓድሽ ተጸዉዔ። ንጽውዓኡ ኣብ ጥቓ ሓዊ ከፀይኑ ብምኽሓድ ኣጥፍኣ፡ ኣብ ጥቓ ሓዊ ከሎ ከኣ እንደገና ተጸውዔ።

ካልኣይ ግብሪ - ምሕላይ ነቶም ናብ ክርስቶስ ዘምጻእካዮም ሰባት ብምጉሳይ ተመልኪቱ ኣሎ።

ምስ ተመስሐ ከኣ፡ የሱስ ንስምኦን ጴጥሮስ፡ “ስምኦን ወዲ ዮና ካብ እዚኣቶም ኣብሊጽካዶ ተፍቅረኒ ኢኻ” በሎ። እዚ መዘከርታ ናይቲ ቅድሚ ስቕለት፡ “ኩሎም እንተ ገደፉካዐእኺ ኣነስ ኣይገድፈካን እየ፡” ኢሉ ዝፈከሮ ፈኺሱ ነበረ። እቲ ሕቶ፡” “ንስኻ ዝጸረፍካንን ዝኸሓድካንንሲ ብሓቂዶ ተፍቅረኒ ኢኻ” ማለት ነበረ።

ጴጥሮስ በቲ ሓድሽ ትሑት ዝከኣለ መንፈሱ ከመይ ጽቡቕ ዝከኣለ ምላሽ ከም ዝሃቦ ተመልከተ።

ኣብ ክንዲ፡ "እወ ካብዚኣቶም ኣብሊጸ የፍቅረካ እየ" ምባልሲ፡ ኣነ ከም ዘፍቅረካ፡ ንስኻ ትፈልጥ ኢኻ፡" ኢሉ መለሰ። ውድቀት፡ ትሕትና ስለ ዝመሃሮ ብፍቕሪ ከኣ ብክብረት ልዕሊ ሓደ እየ ክብል ኣይደልየን። ንሱ ከም ዘፍቅሮ የሱስ ይፈልጥ ከም ዝከኣለ ጥራይ ይነግር።

የሱስ፡" ዕያውተይ ኣብልዕ፡" በሎ። ዕያውቲ ምብላዕ መግለጺ ናይ ፍቕሪ ጴጥሮስን፡ መዕበዪ ፍቕሩን፡ ርግጽነት ናይቲ የሱስ ዝመለሰሉ ጽውዓኡን፡ ነበረ። ነተን ኣባጊዕ ኪሓልየለንን ኪጓስየንን ነበሮ። እዚ ምሕላውን ምብላዕን፡ ምምራሕን ምምሃርን ዚጥቕልል ነበረ። ሰባት ናብ መንግስቲ ኣምላኽ ምምራሕን ምግፋፍን ሓደ ዓቢ ስራሕ ናይ ሰዓብቲ የሱስ እዩ። ልክዕ ከምኡ ድማ ነቶም ድሮ ኣብቲ መንግስቲ ዘለዉ ምትሳይን፡ ብመንፈሳዊ መግቢ ምምጋብን፡ ናብ ልሙዕ ሳዕሪ ምዉሳድን፡ ካብ ድንገት ምሕላውን፡ ናብቲ ናይ ሓቂ ሰፈሮምን ስራሖምን ምምራሕን፡ ኣድላዪን ኣገዳስን ዕዮ እዩ። ኣብ ልዕ ሊኦም ኳንካ ምግዛእ ዘይጠቅም እዩ። ጓሳኦም ምዃን ግና ኣዝዩ ዓቢ እዩ።

ጴጥሮስ፡ የሱስ ሰለስተ ጊዜ ስለ ዝሓተቶ ጕሃየ። ሰለስተ ጊዜ ብምሕታቱ፡ ብዛዕባ ፍቕሪ ጴጥሮስ ጥርጥር ዝነበሮ ይመስል። የሱስ ግና በዚ ሕቶዚ ገይሩ ንጴጥሮስ፡ ካብ ኣብ ገዛእ ርእሱ ምጽጋዕ እሞ መሊሱ ምውዳቅ የጠንቀቕ ነበረ። እቲ ዓቢ ስራሕ ኪገብሮ ዘለዎ ከኣ ገሊጹ ነገሮ።

የሱስ፡ ከምቲ ናይ ሎሚ ቤተ ክርስትያናት ተመኲረንኣ ዘለዋ፡ እንተ ደኣ፡ ወንጌል ኣብ ልቢ ሰባት ኪሰልጥ ኳይኑ፡ እቶም ሰበክቲ ንሓደስቲ ኣመንቲ ኣዝዮም ኪኣልይዎ ከም ዘለዎም ኣርኣየ። ሓደስቲ ኣመንቲ፡ ናይቲ ጓሳ ዓቢ ሓልዮት የድልዮም እዩ።

ሕቶታት

1. እቲ ጴጥሮስ፡ "ኣነስ ዓሳ ክገፍፍ ክኸይድ እየ፡" ዝበሎ እንታይ ድንገት ነበሮ?
2. የሱስ ነቶም ደቀ መዛሙርቱ ብምግፋፍ ዓሳ ገይሩ እንታይ ትምህርቲ ሃቦም?
3. ደቂ ኣምላኽዐብ- ካ ነፍሳት ምምላስ እንታይ ስራሕ ኣለዎም?
4. ኣብ ጴጥሮስ ከመይ ዝበለ ክርስትያናዊ ምቅይያር ንርኢ?
5. ካብ ንስሓ ጴጥሮስ እንታይ ክንመሃር ንኽእል?

ናይ መወዳእታ ቃላት የሱስ

ቅዱስ ጽሑፍ - ሉቃ. 24፥44-53

44 - ንሱ ድማ፡ እዚ እቲ ምሳኻትኩም ከሎኹ ኣብ ሕጊ ሙሴን ነብያትን መዝሙራትን ብዛዕባይ እተጻሕፈ ኵሉ ኺፍጸም ይግብኦ እዩ፡ ኢለ ዝነገርኩኹም ቃለይ እዩ፡ በሎም።

45 - ሽዑ ነተን ጽሑፋት ከስተውዕልወን፡ ኣእምሮኦም ከፈተሎም እሞ፡

46 - ክርስቶስ ሓሳረ መከራ ኺጸግብ፡ ብሳልሰይቲ መዓልቲዉን ካብ ምውታት ኪትንስእ፡

47 - ብስሙ ከኣ ንስሓን ሕድገት ሓጢኣትን ካብ የሩሳለም - ሚሩ ኣብ ኵሎም ኣህዛብ ኪስበኽ፡ ጽሑፍ እዩ።

48 - በዚ ንስኻትኩም ምስክር ኢኹም።

49 - እንሆ፡ ኣነ ተስፋ ኣቦይ ክሰደልኩም እየ። ንስኻትኩም ግና ካብ ላዕሊ ሓይሊ ክሳዕ እትለብሱ፡ ኣብ ከተማ የሩሳሌም ጽንሑ፡ በሎም::

50 - ንወጻኢ ድማ ክሳዕ ቢታንያ ወሰዶም፡ ኢዱ ኣልዒሉውን ባረኾም።

51 - ኰነ ድማ፡ ኪባርኾም ከሎ፡ ካባታቶም ተፈልየ፡ ናብ ሰማይዉን ዓረገ።

52 - ንሳቶም ከኣ ሰገዱሉ፡ ብብዙሕ ሓጐስዉን ናብ የሩሳሌም ተመልሱ።

53 - ንኣምላኽዐ እናወደሱን እናኣመስገኑን ከኣ ኵሉ ሳዕ ኣብ ቤተ መቅደስ ይነብሩ ነበሩ።

ዚጽናዕ ጥቕሲ። ስለዚ ከዱ ንኵሎም ኣህዛብ. .....እናመሃርኩም ደቀ መዛሙርቲ ግበርዎም። ማቴ. 28፥19።

መዓልታዊ ትምህርቲ

ጊዜ። ኣብ ጥቕሲ 44-49 ዘሎ፡ የሱስ በተን ኣርባዓ መዓልቲ ድሕሪ ትንሳኤኡ ክሳዕ ዕ ርገቱ ዝመሃረን ጠቕላላ ትምህርቲ እየን። የሱስ ብግንቦት 18 ብ30 ዓ.ም. ዓረገ።

ስፈር። የሱስ ካብ ደብረ ዘይቲ፡ ጥቓ ቢታንያ፡ ዓረገ።

ቀንዲ ሓሳባት። እቲ ጽሑፍ ዚብሎ ብዛዕባ ክርስቶስ ተፈጸመ። ናይ ምድሪ ስራሑ ተፈጸመ። ቅድሚ ምዕራጉ ከኣ ንደቀ መዛሙርቱ እቲ ዝተረፈ ስራሕ ከመይ ጌይሮም

ከም ዝፍጽምዎ ነገሮም፡፡ እዚ ምዕዶታትዚ ንእኦም ጥራይ ዘይኮነስ ንኹሎም ሰዓብቲ የሱስ ዚጠቅም ምዕዶታት እዩ።

መግለጺ

1. **ብዛዕባ ክርስቶስ ዝነግር ጽሑፋት ተፈጸመ፡፡** ጥ.44። "እዚ እቲ...... ዝነገርኩኹም ቃለይ እዩ፡፡" እቲ በዚ እዋን ዝተፈጸመ ነገራት፡ እቲ ንሱ ቅድም ዝነገሮም ጥራይ ዘይኮነስ፡ ነብያት ብዘመን ቀደምዉን ዝተነበይዎ ስለ ዝነበረ፡ ንእምነት ናይቶም ደቀ መዛሙርቲ ዘጽንዕ ደኣ እምበር ዘጠራጥሮም ነገራት ኪኸዉን ኣይነበሮን፡፡

2. **ኣእምሮ ደቀ መዛሙርቲ ተከፍተ፡፡** ጥ.45፡፡ "ሽዑ ኣእምሮኦም ከፈተሎም፡፡" ቅድሚ ዕዮ ናይ ወንጌል ምጅማሮም፡ እቲ ኣውራ ዘድልዮም ነገር እዚ ነበረ፡፡ ኣእምሮኦም ምስ ተከፍተ ጥራይ እዮም፡ ነቲ መደብ ኣምላኽ ዐ ንድሕነት ሰብ ክርድእዎ ዝኽእሉ፡ ምሉእ ሓቂ ብዛዕባ የሱስ ክርስቶስ ብከምዚ መገዲዚ ጥራይ እዮም ኪፈልጥዎ ዝኽእሉ፡ በዚ መገዲዚ ጥራይ እዮም ካብ ጌጋ ዝከፍአ ሃይማኖት ኪርሕቁ ዚኽእሉ፡፡ ምሉእ ምስትዉዓል ናይቲ ጽሑፋት ምስ ዚህልዎም ከኣ፡ እቲ ጽሑፋት ኣብ የሱስ ጥራይ ደአ እምበር፡ ኣብ ካልእ ሰብ ኪፍጸም ከም ዘይክኣል ኪፈልጡ ይኽእሉ፡፡ ነቲ ብዛዕባ ሞቱን ትንሳኤኡን ዝነግር ትንቢታት ከኣ፡ ፍጹም ምርዳእ ይረኽቡ፡፡ እቲ ዝነበሮም ጥርጣሬ ርሒቑ፡ ንሱ እቲ ናይ ሓቂ መሲህ ከም ዝኸፍአ ኪፈልጡ ሓገዞም፡፡ ብዙሕ ጊዜ፡ ብናይ ገዛእ ርእስና ሓሳብን ጥርጣሬን ዝኣክል፡ ንመጽሓፍ ቅዱስ ክንርድኦ ኣይንኽእልን፡፡ ሓደ ሰብ እንተ ደኣ ከምቲ መጽሓፍ ቅዱስ ዚብሎ ንምስዓብ፡ ብገዛእ ርእሱ እንተ ፈተነ፡ ኣብ መጽሐፍ ቅዱስ ገለ ክርድኦ ዘይክእል ነገራት ኣይስእንን እዩ፡፡ ስለዚ ኣምላኽ ጥራይ እዩ ንምስትዉዓልና ኣብሪሁ፡ ነቲ ጽሑፋት ንምርዳእ ዚሕግዘና፡፡ ንጥርጣሬና ኣልጊሱ፡ ንልባትና ከፊቱ፡ ነቲ ጽሑፋት ብትሕትናን ብናይ ቆልዓ ዝመስል እምነትን ክንቅበሎ ይድግፈና፡፡ ግብ. 16፡14፡፡ ያእ. 1፡21፡፡ ማር. 10፡15፡፡ ኣምላኽ ምእንቲ ነቲ ጽሑፋት ኣዚና ክንፈልጦ ኢሉ ነእምሮና የብርሆ፡፡ ምእንቲ ገዛእ ርእስና ፈጺምና ንቃል ኣምላኽዐ ክንውፈ ደአ እምበር፡ ካብቲ ጽሑፋት ኣዚና ክንልብም ማለት ኣይኮነን፡፡

3. **ቀንዲ ዕላማ ናይ ወንጌል ክርስቶስ፡፡** ጥ.46-47፡፡ ክርስቶስ ኣእምሮኦም ምስ ከፈተሎም፡ "ክርስቶስ ሓሳረ መከራ ኪጸግብ፡ ብሳልሰይቲ መዓልቲዉን ካብ ምዉታት ኪትንስእ፡ ብስሙ ከኣ ንስሓን ሕድገት ሓጢኣትን ካብ የሩሳሌም - ሚሩ ኣብ ኵሎም ኣህዛብ ኪስበኽዎ' ከም ዚግባእ ነገሮም፡፡ እቲ መሲህ ኪሳቀ ናይ ግድን ነበሮ፡፡ እቲ ኵሉ ትንቢት ብዛዕባኡ ዝተነግረ ተፈጺሙ ነበረ፡፡ ስለዚ ኵሎም ኣህዛብ ሓጥኣን ስለ ዝኸፍኡ፡ ኣብ ኵሎም ኣህዛብ ንስሓ ብስሙን ሕድገት ሓጢኣትን ኪስበኽ ግቡእ ነበረ፡፡ ሰባት ተነሲሖም ሓጢኣቶም እንተ ገደፉ፡ ሕድገት ከም ዝቕበሉ ይፍለጥ፡፡ እዚ ሕድገትዚ

ብስልጣን የሱስ ንኾሎም ኣህዛብ ዝተወፈየ ስለ ዝኸፅ፥ ወንጌል ናይ ነፍሲ ወከፍ ሰብ ህያብ እዩ፡፡

44. ጥቕሲ 47–48፡፡ "ብስሙ.......ካብ የሩሳሌም - ሚሩ ኣብ ኾሎም ኣህዛብ ኪስበኽዐ ጽሑፍ እዩ፡፡" ቅድም ብሃገሮም ኪጅምሩ ነበሮም፥ ኣብኡ ጥራይ ስቅ ኪብሉ ግና ኣይነበሮምን፡፡ እዚ ሓላፍነትዚ ኣብ ማቴ. 28፥19, ማር. 16፥15-16, ኣጸቢቑ ተገሊጹ ኣሎ፡፡ እዚ እቲ ናይ ምስፍሕፋሕ ስርዓት ናይ ሓንቲ ቤት ክርስትያን ኪኸዉን ይግባእ፡፡

ቅድም ኣብቲ ቐተልቲ የሱስ ዝነበሩዎ ማለት ኣብ የሩሳሌም፥ ነቲ ዝኸፉኤ ሓጢኣተኛ ከድ ሕን ፍቓዱ ኣርኣየ፡፡ እታ ኣምላኽዐዝቕመጠላ ቤት መቕደስ ዝነበራ ቅድስቲ ስፍራ ስለ ዝነበረት፥ ሕድገት ሓጢኣት ቅድም ኣብኡ ኪብሰር ናይ ግዲ ነበረ፡፡ ስለዚ ወንጌል ቅድም ኣብኡ ተበሰረ፡፡ ግብ. 2፡፡ ጳውሎስውን ኣብ ኾሉ መገሻኡ ቅድም ነቲ ወንጌል ንኣይሁድ ይሰብከሎም ነበረ፥ ንሳቶም ምስ ነጸግዎ ግና ናብ ካልኦት ኣህዛብ ከደ፡፡ ግብ. 13፥46።

"በዚ ንስኻትኩም ምስክር ኢኹም፡፡" ኣብ ኾሉ ኣገልግሎቱ ምስኡ ነበሩ፥ ኾሉ ትምህርቱ ሰሚያምዎ ነበሩ፥ ኣመሉ ይፈልጡ ነበሩ፥ ካብ ምዉታት ምስ ተንሰኤ ምስኡ ነበሩ፥ ስለዚ ሕጂ ግዲኦም ነቲ ዝረኣይዎ ነገራት ምብሳር ነበረ፡፡ ብህይወቶም ከለዉ፥ ብቃሎም መስከሩ፡፡ ስለዚ እቲ ኣብ ወንጌላት እንረኽዐ ሓቂ ዝኸፅ ነገራት ማለት፥ ጠቕላሊ ሓሳባት ናይቶም ሃዋርያት እዩ፡፡ ሓይሊ ናይ ስብከትን ትምህርትን ናይ ወንጌል ኣብ ምክታዕ ኣይኮነን፥ እንታይ ደኣ፥ ኣብ ምምስካር ናይ ዝተፈልጠን ዝተመርመረን ተመክሮ እዩ፡፡

እቲ ዓቢ ትእዛዝ ኣብ ማቴ.28፥19፡፡ ማር. 16፥15 ተዋሂቡ ዘሎ፥ ማለት ደቀ መዛሙርቲ ንምግባር፥ ንምጥማቆም፥ ትእዛዝ ናይ ክርስቶስ ከኣ ንምምሃሮም፥ ንምድሓን ንፍሲ ወከፍ ሰብን ንምድሓን ዓለምን ዝኸውን ትእዛዝ እዩ።

1) ክርስትና እታ ሓንቲ ናይ ኾሉ ሰብ ክትኸውን ዝግባኣ ሃይማኖት ከም ዝኾነት እምበር፥ ሓንቲ ካብ ብዙሓት ሃይማኖታት ዓለም ጥራይ ከም ዘይኾነት ይምህረና

2) ወንጌል ንኾሉ ህዝብን ንኾሉ ዓሌትን ከም ዝኾፀ የርእየና ሮሜ 1፥16። ምንጪ ዕ ላማ ናይ ሃይማኖትና፥ ዕዮ ናይ ምስዮናውያን ናይ ምስፍሕፋሕን፥ ንመላእ ዓለም ዚጥቕልል፥ እዩ።

ወንጌል ንዓለም ሰበኸዑ፥ እዚ ትእዛዝ ናይ ክርስቶስ እዩ፡፡ እዚ ናይ ግድን ኪኸውን ዝግብኦ ዕዮ፥ ዕዮ ናይ ምስዮናውያን ሰበክቲን ጥራይ ዘይኮነስ፥ ናይ ኾላ ማሕበር ክርስቶስ እዩ፡፡ እዚ ትእዛዝ እዚ፥ ነቶም ሃዋርያት ጥራይ ኣይኮነን ዝተዋሃበ፥ ነቶም

ሓሙሽተ ሚእቲ ሰዓብቲ ክርስቶስ ድማ ነበረ፡፡ እዚ ትእዛዝ እዚ ናይ ምስዮናዊ ዕዮ ኣብ ሃገርካ ኮነ ኣብ ወጻኢ፡ ኣብ ጐሬቤትካ ኮነ፡ ኣብ ርሑቕ ዝበለ ስፍራ፡ ዚጥቕልል እዩ፡፡ ዕዮ ናይ ወንጌል፡ ኣብ ናትካ ሃገር ጥራይ ዝተርፍ ኣይኸውን፡ ነፍሲ ወከፍ ህዝቢ ኮነ ዓሌት ወንጌል ዘየድልዮ የልቦን፡፡

5. ሓይሊ፡፡ ጥ.49፡፡ "እንሆ ተስፋ ኣቦይ ክሰድልኩም እየ።" እዚ ተስፋ እዚ ማለት ህያብ ናይ መንፈስ ቅዱስ፡ ኣብቲ ክርስቶስ ነቶም ዓሰርተ ሓደ ዝተዛረቦ፡ ኣብ ዮሃ. 14፡16-20, 26,፡ 15፡26-27,፡ 16፡13-14 ዚርከብ፡ እቲ ተስፋ ናይ ኣቦ ኣብ ብሉይ ኪዳን ኢሳ 44፡3, ህዝ 36፡27, ዮኤል 2፡28-32 ዝርከብ እዩ፡፡ ተስፋኦም ብሓይሊ መንፈስ ቅዱስ ከም ዚድገፉ ነበረ፡፡

"ኣብ ከተማ የሩሳሌም ጽንሑ።" ብዘይ እቲ ዘንጽህን ዝመልእን ሓይሊ ናይ መንፈስ ቅዱስ፡ ንዓለም ወንጌል ክሰብኩላ ከይዶም እንተ ዝኸዱ፡ ሰብከቶም ከንቱ ምኾነ ነይሩ። እተን ዓሰርተ መዓልቲ ድሕሪ ዕርገት፡ ኣብ የሩሳሌም ዝጸንሑለን፡ ዋጋ ዘይብለን ኣይኮነን። ተጸብዮም ነይሮም እንተ ዘይኮኑ ግና፡ ምሉእ ህይወቶም ዋጋ ዘይብሉ ምኾነ ነይሩ። እቲ ኣዳማዊ ሓጢኣት ኣብ ልቦም ከሎስ፡ ንዓለም ክሰብኩላ ምኸኣሉ ነይሮም። ንቅድስና ኣምላኽና ንክፍኣት ናይ ሓጢኣትን ኣጸቢቑ ዚገልጽ ሓይል ግና፡ ምጐድሎም ነይሩ። እናጸለዩ ሓጢኣቶም እናተናዘዙን ነቲ ጽሑፋት እናመራመሩን ኣብ ቅድሚ ኣምላኽና ነብሶም ትሕት እናበሉም ተጸበዩ እሞ፡ ኣምላኽና ከኣ ንኵሉ ስስዔኦምን ትዕቢቶምን ኣውጽኡ፡ ብልሳን ሓዊ ዝመስል ጌይሩ ነቲ ኣዳማዊ ሓጢኣቶም ኣንጺሁ፡ ብቅዱስ ሓዊ ናይ መንፈስ ቅዱስ መልኦም፡፡ ነፍሲ ወከፎም ከኣ፡ ሰብ ካብ ቅድሚ ህላውነትን ፍቕርን ናይ ኣምላኽ ካብ ዝውድኽ ተዋሂብዎ ዘይፈልጥ ሓይሊ ተቐበሉ። ስለዚ ክሳዕ ሓይል ካብ ላዕሊ ዝለብሱስ ኣብ የሩሳሌም ኰይኖም ደኣ ተጸበዩ።

6. ዕርገት የሱስ፡ እቲ ንዘለኣለም ዚነብር ጐይታ። ጥ 50-53 እምበኣር ሕጂ ናብቲ ናይ መወዳእታ ኣርባዓ መዓልቲ፡ የሱስ ነቶም ደቂ መዛሙርቱ ዝተገልጸሎምን ዝመሃሮምን ንምጻእ። "ኢዱ ኣልዒሉውን ባሮኾም።" በረኸቱ ንኣታቶም ብግብርን ብቓላትን ገለጸ። እዚ ርግጽነትን ሓይልን ዝመልኦ በረኸትዚ፡ ክሳዕ ሎሚ ከይተረፈ ኣብ ሰዓብቲ የሱስ ይዓዪ ኣሎ፡፡

"ኮነ ድማ፡ ኪባርኾም ከሎ፡ ካባታቶም ተፈልየ፡ ናብ ሰማይውን ዓረገ።" ደበና ካብ ኣዒንቶም ምስ ከወሎ ከኣ፡ ክልተ መላእኽቲ መጺኦም፡ ምምላስ የሱስ ናብ ምድሪ ነጊሮም ኣጸናንዕዎም። ትርኢት ናይ የሱስ እቲ ኪዓርግ ከሎ፡ ከመይ ከም ዝነበረን ኪምለስ ከሎ ከኣ፡ ከመይ ከም ዝኸውንን ገለ ቑሩብ ምግላጽ፡ ካብቲ ዝተለወጠሉ ከረን ክንርኢ ንኽእል፡፡ ገጹ ከም ጸሓይ በርሀ ክዳኑውን ከም ብርሃን ጻዕደወ፡፡ ማቴ 17፡2፡፡ ኣብ ራእይ ዮሃንስ 1፡12-16 ገለ ቁሩብ መግለጺ ንረክብ፡ "ኣዒንቱ ከም ሃልሃልታ ሓዊ እየን፡ ኣእጋሩ ኣብ ሓጐዶ ከም ዝረሰነ ዘንጻባርቕ ኣስራዚ ሊባኖስ ይመስላ፡ ድምጹውን

ከም ድሃይ ብዙሕ ማያት እዩ፡፡”

“ንሳቶም ከኣ ሰገዱሉ፡፡” ንሱ ኣምላኽዐከም ዝኸፀ ኣርጊጾም ተረዲኦም እቲ ንኣምላኽዐ ጥራይ ዚግብኦ ስግደት ሃብዎ፡፡ ኵሉ ዝነበሮም ጓሂ ናብ ሓጐስ ተለወጠ እሞ፡ ብብዙሕ ሓጐስ ናብ የሩሳሌም ተመልሱ፡፡ ንሱ እቲ መሲህ ምዃኑ ኣርጊጾም ፈለጡ፡፡ ሞቱ ንዓለም ድሕነት ከም ዘምጽኣላ ረኣዩ፡ ተስፋታቱ ከም ዚፍጽም ተረድኡ እሞ፡ ኣብቲ ጽሑፋት ሓድሽ ትብዓትን ትርጉምን ክረኽቡ ከኣሉ፡፡ ብፍቕርን ብሓጐስን ናይ መድሓኒኦም ከኣ መልኡ፡፡

“ንኣምላኽ እናወደሱን እናኣመስገኑን ከኣ፡ ኵሉ ሳዕ ኣብ ቤተ መቕደስ ይነብሩ ነበሩ፡፡” ምንጪ ናይ ኵሉ እቲ ግሩም ዝከነ ዝተቐበልዎ ህያባት ንሱ፡ ማለት የሱስ፡ ነበረ፡፡

ሕቶታት

1. ስለምንታይ እዩ የሱስ ንኣእምሮ ናይ ደቀ መዛሙርቱ ኪኸፁት ናይ ግዲ ዝኸፆ?

2. እቶም ደቀ መዛሙርቱ የሱስ፡ እንታይ ሓድሽ ነገራት ተረድኡ ኣእምሮኦም ምስ ተከፁተ?

3. ከመይ ዝበለ ዕዮ ኣብ ኢድ ደቀ መዛሙርቲ የሱስ ተረፈ?

4. ከመይ ጌይሮም ኬስልጥዎ ነበሮም?

5. ስለምንታይ እዮም እቶም ደቀ መዛሙርቲ ኣብ የሩሳሌም ዕዮኦም ኪጅምሩ ዝነበሮም?

መረድኢ

ናይ ሓቂ ብርሃን ኵሉ ጊዜ ይበርህ። ብመጠን ብዝሒ ድምቀት ከኣ ከምኡ ንብዙሕ ቦታታት የበርህ። ክርስቶስ ብርሃን ናይ ብርሃናት እዩ። ክሳዕ ሎሚ ከኣ ንመላእ ዓለም የብርሃላ ኣሎ።

ወሓዚ ማይ ኵሉ ጊዜ ዚንቀሳቐ ስለ ዝኸፀ፡ ንጹህ ማይ ይኸውን። ዕቋር ማይ ግና ዘይንጹህ እዩ። ሓንቲ ማሕበር ክርስቶስ ከኣ ሓድሽ በረኸትን ጸጋን ምእንቲ ክትረክብ፡ ንጽህቲውን ምእንቲ ክትከውንን ክትውሕዝን ክትንቃሳቐስን ናብ ኵሉ ከተስፋሕፍሕን ኣለዋ። ማሕበር ጥራይ ዘይኰነትሲ፡ ነፍሲ ወከፍ ክርስትያን እየ ዚብል ሰብውን ከምኡ ኪኸውን ይግባእ።